

Oznámení koncepce – SEA – Aktualizace SRK 2019-2024

A. ÚDAJE O PŘEDKLADATELI

1. Název organizace

Středočeský kraj

2. IČ, bylo-li přiděleno

70891095

3. Sídlo (bydliště)

Zborovská 11, 150 21 Praha 5

4. Jméno, příjmení, bydliště, telefon a e-mail oprávněného zástupce předkladatele

Mgr. Petra Pecková

257280227

Zborovská 11, 150 21 Praha 5

hejtmanka@kr-s.cz

B. ÚDAJE O KONCEPCI

1. Název

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030

2. Obsahové zaměření (osnova)

V rámci koncepce Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 (dále jen „Aktualizace SRK“) bude aktualizovaná část 4. „Územní diferenciaci Středočeského kraje – typologie“ a to zejména „Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje“ (dále jako HSOÚ).

Dále se ve strategii ruší kapitola pojednávající o aplikaci Akčního plánu metodou simple reg a o strategické řídicí skupině kraje. Řídicí skupina ani metoda simple reg nebyly zavedeny a vzhledem k potřebě realizovat v nejbližší době celkovou aktualizaci strategie, ani nevystává potřeba tyto prvky nyní zavádět.

3. Charakter

Předložená aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 stále plní funkci základního dokumentu orgánů kraje pro koordinaci rozvoje území, hraje klíčovou úlohu při zjišťování podpory regionálního rozvoje, pomáhá zvyšovat povědomí o nejdůležitějších potřebách kraje, pomáhá mobilizovat vlastní kapacity a zdroje kraje, využívá znalosti místních činitelů a odborníků a umožňuje místním činitelům určovat a kontrolovat směr budoucího vývoje kraje.

Oproti předchozímu vymezení HSOÚ ve Strategii rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2014–2020, ve kterém byla tato území identifikována v 8 oblastech, došlo nově k vymezení těchto území na základě porovnání 5 indikátorů (pohyby obyvatelstva, věková struktura, nezaměstnanost, podnikatelská aktivita, dopravní obslužnost), a to na úrovni jednotlivých obcí. Jako HSOÚ byly identifikovány ty obce, které se ve výsledném hodnocení všech 5 indikátorů umístily do 25 % obyvatel Středočeského kraje (celkem 204 obcí). Koncepce v rámci nového vymezení HSOÚ nestanovuje konkrétní specifická opatření, pouze předpokládá využití nástrojů jako např. specifických programů vyhlášených Středočeským krajem nebo vyhodňování žadatelů z těchto území při hodnocení žádostí v plošně pojatých programech.

4. Zdůvodnění potřeby pořízení

Vnitrokrajské disparity se v rámci Středočeského kraje v čase dlouhodobě prohlubují. Rozevírají se nůžky mezi dynamickým pásmem v zázemí hl.m. Prahy a periferními územími lokalizovanými po vnější hranici kraje, která často zasahují do jiných krajů, a která se vyznačují řadou společných charakteristik, jako je úbytek a stárnutí obyvatelstva, horší dopravní dostupnost veřejnou dopravou, vyšší míra nezaměstnanosti a slabá podnikatelská aktivita.

5. Základní principy a postupy (etapy) řešení

Předložená aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 je zpracována v souladu s požadavky vyplývajícími z § 12 zákona č. 248/200 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

V dokumentu Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období od 2019 do roku 2024 s výhledem do roku 2030 je aktualizovaná část 4. „Územní diferenciacie Středočeského kraje – typologie“ a to zejména „Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje“ (HSOÚ).

Dále se aktualizací Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 ruší kapitola pojednávající o aplikaci Akčního plánu metodou simple reg a o strategické řídicí skupině kraje. Řídicí skupina ani metoda simple reg nebyly zavedeny a vzhledem k potřebě realizovat v nejbližší době celkovou aktualizaci strategie, ani nevystává potřeba tyto prvky nyní zavádět.

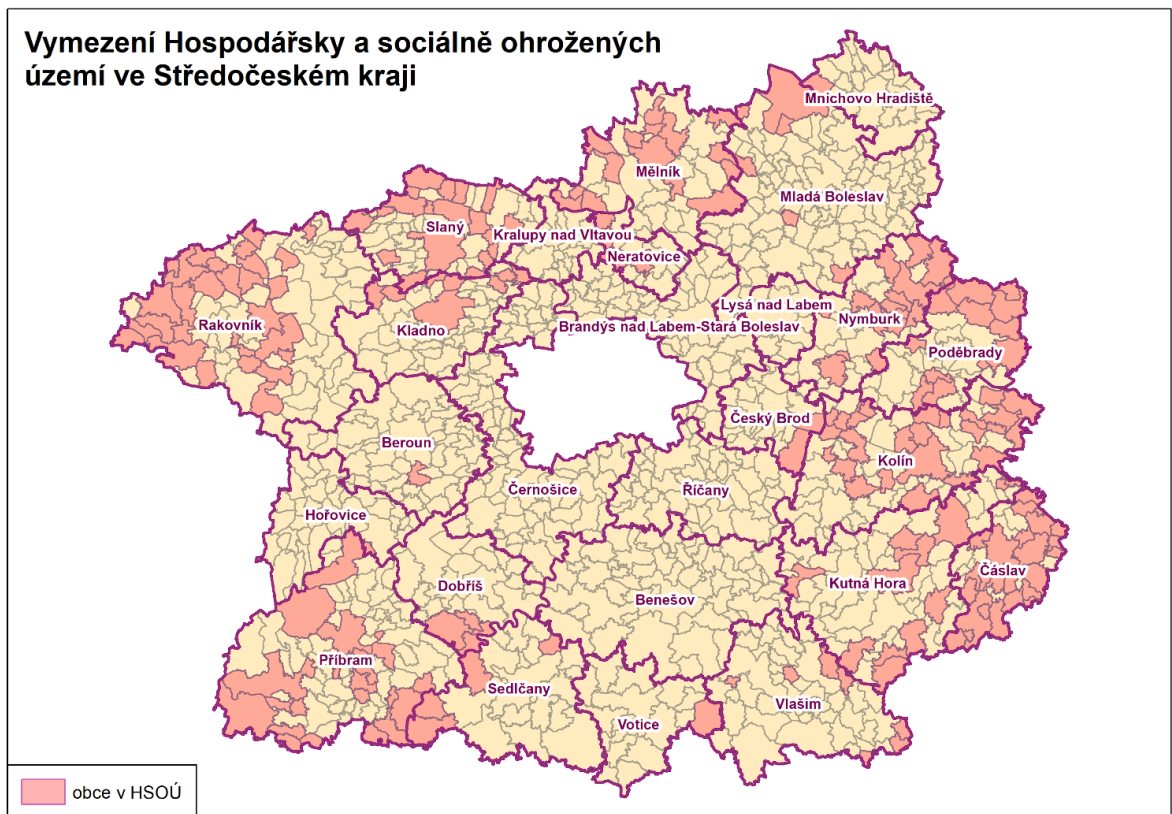
6. Hlavní cíle

Cílem aktualizace je lépe a přesněji zaměřit kroky naplňující strategické cíle do přesněji vymezených HSOÚ ve Středočeském kraji.

Oproti předchozímu vymezení HSOÚ ve Strategii rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2014–2020, ve kterém byla tato území identifikována v 8 oblastech, došlo nově k vymezení těchto území na základě porovnání 5 indikátorů (pohyby obyvatelstva, věková struktura, nezaměstnanost, podnikatelská aktivita, dopravní obslužnost), a to na úrovni jednotlivých obcí. Jako HSOÚ byly identifikovány ty obce, které se ve výsledném hodnocení všech 5 indikátorů umístily do 25 % obyvatel Středočeského kraje (celkem 204 obcí).

Při naplňování cílů Strategie územního obvodu Středočeského kraje jsou hospodářsky a sociálně ohrožená území podporována prostřednictvím specifických opatření, např. formou specifických programů vyhlášených Středočeským krajem, zvýhodňování žadatelů z těchto území při hodnocení žádostí v plošně pojatých programech apod.

Obrázek 1 – Vymezení Hospodářsky a sociálně ohrožených území ve Středočeském kraji

Tabulka 1 – Vymezení obcí/měst v rámci Hospodářsky a sociálně ohroženého území Středočeského kraje

Název ORP	Kód obce	Název obce	Název ORP	Kód obce	Název obce	Název ORP	Kód obce	Název obce			
Beroun	531529	Měňany	Kutná Hora	533980	Bohdaneč	Příbram	529681	Koupě			
	533971	Bílá Podolí		534021	Červené Janovice		540536	Kozárovice			
	530832	Brambory		534099	Chlístovice		540757	Milín			
	531286	Bratčice		531405	Kobylnice		540935	Obecnice			
	534005	Čáslav		533955	Kutná Hora		539911	Příbram			
	529524	Čejkovice		534188	Malešov		541231	Rožmitál pod Třemšínem			
	529559	Dobrovítov		534307	Pertoltice		541320	Solenice			
	531341	Drobovice		534358	Rataje nad Sázavou		529664	Těchařovice			
	531430	Horka I		534536	Vidice		564362	Vrančice			
	531481	Horušice		534561	Vlastějovice		598437	Vševily			
	534064	Hostovlice		534633	Zruč nad Sázavou		541613	Zalužany			
	Čáslav	531413		Hraběšín	Mělník		534765	Dolní Beřkovice	Rakovník	541699	Čistá
		534153		Krchleby			534790	Horní Počaply		565181	Děkov
		534251		Okřesaneč			531774	Kadlín		529711	Drahouš
		534331		Potěhy			534901	Kokořín		541729	Hořesedly
		530859		Semtěš			535028	Lužec nad Vltavou		541737	Hořovičky
		530875		Starkoč			535044	Mělnické Vtelnno		541761	Hřebečnický
531421		Šebestěnice	531707	Nosálov		541770	Hředle				
530981		Třebešice	535192	Spomyšl		565334	Hvozď				
534480		Tupadly	531731	Stránka		541818	Chrástany				
534552		Vlačice	535214	Střemy		541834	Jesenice				
534579		Vlkaneč	531936	Vidim		541877	Kněževes				
534587		Vrdy	535303	Vraňany		565199	Kolešov				
534625		Zbýšov	535338	Vysoká		541893	Kolešovice				
534641		Žáky	535397	Želízky		541907	Kounov				
534668		Žleby	Mladá Boleslav	535443		Bělá pod Bezdězem	542008	Lašovice			
Český Brod		533351		Chráštany		535508	Boreč	542016		Lišany	
		533866		Vitice		565733	Hrušov	542075		Milostín	
Dobříš	540170	Drevníky	565580	Plužná	542130	Nesuchyně					
	540285	Hřiměždice	565571	Vlkava	542202	Oráčov					
	540811	Nečín	Mnichovo Hradiště	535711	Dolní Krupá	542211	Panoší Újezd				
564338	Županovice	Neratovice		534820	Chlumín	544248	Pavlíkov				
Hořovice	531073		Běštín	535087	Neratovice	542237	Pochvalov				
	532100	Blevice	535354	Zálezlice	542253	Příčina					
Kladno	532444	Kačice	Nymburk	537039	Bobnice	541656	Rakovník				
	532053	Kladno		599638	Hrubý Jeseník	598496	Šípy				
	532495	Koleč		599620	Chleby	529699	Velká Chmelištná				
	532681	Otvovice		537349	Košík	598518	Žďár				
	532720	Pchery		537373	Kovanice	Sedlčany	540447	Klučenice			
	532860	Stochov		537390	Krchleby		540749	Milešov			
	532959	Třebichovice		537411	Křinec		598470	Osečany			
Kolín	533262	Červené Pečky	537462	Mčely	541397	Svatý Jan					
	533289	Dobříchov	599654	Nový Dvůr	Slaný	535125	Bílíchov				
	533297	Dolní Chvatliny	537616	Oskořínek		513075	Hobšovice				
	599450	Grunta	537667	Písty		535150	Hořešovičky				
	534994	Choťovice	537756	Rožďalovice		532339	Hospozín				
	533343	Chotutice	537764	Sadská		532401	Jarpice				
	571687	Klášteřínská Skalice	537942	Vestec		513032	Kamenný Most				
	533165	Kolín	599697	Zbožičko		532461	Klobuky				
	513270	Lipec	537021	Běrunice		532657	Malíkovice				
	533505	Lošany	537098	Dlouhopolsko		532819	Slaný				
	571636	Němčice	537128	Dymokury		532835	Smečno				
	533530	Nová Ves I	537225	Chotěšice	599441	Stradonice					
	533556	Ohaře	534706	Chroustov	532916	Šlapanice					
	533581	Plaňany	537292	Kněžice	533041	Velvary					
	533629	Radim	534943	Kouty	533068	Vraný					
	533645	Radovesnice II	537438	Libice nad Cidlinou	571431	Vrbíčany					
	537748	Ratenice	537551	Odřepsy	533114	Zlonice					
	533700	Starý Kolín	537586	Opolany	533122	Zvoleněves					
	533726	Svojišice	537802	Sloveč	599425	Želenice					
	533807	Týnec nad Labem	534471	Záhornice	Vlašim	532843	Dunice				
533815	Uhlířská Lhota	564559	Bohostice	532932		Hradiště					
533840	Velký Osek	564419	Cetyně	529737		Hulice					
533858	Veltruby	599298	Drahenice	530549		Rataje					
533882	Volárna	564605	Hlubyně	532436		Snět					
533891	Vrbčany	513580	Hudčice	599387	Soutice						
533947	Žiželice	540315	Hvoždany	532509	Šetějovice						
Kutná Hora	531111	Bernardov	540404	Jince	Votice	531049	Zvěstov				

7. Míra, v jaké koncepci stanoví rámec pro záměry a jiné činnosti, vzhledem k jejich umístění, povaze, velikosti, provozním podmínkám, požadavkům na přírodní zdroje apod.

Koncepce v rámci nového vymezení HSOU nestanovuje konkrétní specifická opatření, pouze předpokládá využití nástrojů jako např. specifických programů vyhlášených Středočeským krajem nebo zvýhodňování žadatelů z těchto území při hodnocení žádostí v plošně pojatých programech.

8. Přehled uvažovaných variant řešení

Navržené změny Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030 (koncepce) jsou zpracovány invariantně, tj. v jedné předložené variantě.

9. Vztah k jiným koncepcím a možnost kumulace vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví s jinými záměry

Konkrétní vymezení HSOU ve Středočeském kraji nemá vazbu na jiné koncepce.

Navrhovaná změna vymezení HSOU neobsahuje konkrétní projekty. Konkrétní podoba záměrů a činností bude vždy předmětem samostatného schvalování dle platných legislativních pravidel.

Z hlediska vlivů na životní prostředí tedy nedochází k jejich změnám oproti původně projednané koncepci a nelze předpokládat, že by Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 měla vztah k jiným koncepcím. Stejně tak nelze předpokládat kumulativní vlivy koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví.

10. Předpokládaný termín dokončení

Předpokládaný termín schválení „Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“ Zastupitelstvem Středočeského kraje je do konce roku 2022.

11. Návrhové období

Aktualizace je zpracována pro časové období 2022-2024, s výhledem do roku 2030.

12. Způsob schvalování

Aktualizace bude projednána a schválena Zastupitelstvem Středočeského kraje.

C. ÚDAJE O DOTČENÉM ÚZEMÍ

1. Vymezení dotčeného území

Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 je zpracována pro území Středočeského kraje o celkové rozloze 10 928 km² (téměř 14 % území ČR).

Středočeský kraj patří svou rozlohou i počtem obyvatel k nejvýznamnějším v Česku. Hustota zalidnění však nedosahuje ani republikového průměru a řadí kraj na desáté místo. Struktura osídlení je silně ovlivněná dominancí Prahy, která je de facto přirozeným středem.

Konkrétní vymezení obcí/měst v rámci HSOÚ Středočeského kraje je uvedeno v kapitole B. 6 Hlavní cíle.

2. Výčet dotčených územních samosprávných celků, které mohou být koncepcí ovlivněny

Aktualizací mohou být dotčena území Středočeského kraje, která dle aktualizace spadají do Hospodářsky a sociálně ohrožených území.

Seznam, kterých území se tato aktualizace týká, je uveden na:

- obrázku č. 1 - Vymezení Hospodářsky a sociálně ohrožených území ve Středočeském kraji a
- tabulce č. 1 - Vymezení obcí/měst v rámci Hospodářsky a sociálně ohroženého území Středočeského kraje. Viz. (B. ÚDAJE O KONCEPCI, bod č. 6. HLAVNÍ CÍLE).

3. Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území

Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území jsou převzaty z ÚAP Středočeského kraje

ve znění poslední, nejaktuálnější 4. úplné aktualizace, které byly projednány Zastupitelstvem Středočeského kraje dne 19. 9. 2017. Text je strukturován do následujících 5 základních okruhů:

- Horninové prostředí a geologie
- Vodní režim
- Hygiena životního prostředí
- Ochrana přírody a krajiny
- Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa

Horninové prostředí a geologie

Krajina středních Čech má neobvykle pestrý geologický podklad, setkávají se zde totiž hlavní geologické jednotky Čech. Z geologického hlediska náleží území Středočeského kraje k velké regionální jednotce Českého masivu. K nižším regionálním jednotkám, tvořícím Český masiv, které jsou vzájemně odlišné svým geologickým vývojem a minulostí, patří středočeská oblast (bohemikum), přesněji barrandienské proterozoikum a paleozoikum. Mořské uloženiny staršího paleozoika nenesou projevy metamorfózy, pouze vrásnění, proto obsahují značné množství zbytků fauny. Další regionální jednotkou je moldanubikum, které je odděleno od Barrandienu hlubinným zlomovým pásmem středočeské střížné zóny (středočeským švem). Moldanubikum je tvořeno proterozoickými a staropaleozoickými celky, které byly silně metamorfovány. Tyto celky jsou prostoupeny tělesy granitoidních hornin. Podél středočeského švu proběhla polyfázová magmatická intruze středočeského plutonu. Další geologickou jednotkou je kutnohorsko-svratecké krystalinikum, které se stýká se středočeskou oblastí podél tektonického kontaktu - kouřimského zlomu. Kutnohorsko-svratecké krystalinikum je ve Středočeském kraji tvořeno kutnohorským krystalinikem, sestávajícím se převážně z ortorul, rul, migmatitů a svorů a také amfibolitů.

Dalšími geologickými regionálními jednotkami Středočeského kraje jsou permokarbon středočeské oblasti a permokarbon blanické brázdy, česká křídová pánev a železnohorské proterozoikum.

Z hlediska krajinné pestrosti patří Středočeský kraj k nejvíce zajímavým oblastem České republiky. Rozmanitost jeho geomorfologické stavby souvisí s pestrá geologickou stavbou, přičemž dnešní vzhled krajiny byl zásadně formován na přelomu starších a mladších třetihor, kdy došlo k intenzivní tektonické činnosti, rozlámání paroviny, výzdvihu, náklonu a selektivní erozi krajinných segmentů. Následně ve čtvrtohorách krajinu dotvořila hluboká eroze řek.

Severní část území Středočeského kraje je tvořena křídovými mořskými sedimenty, které tvoří stupňovitou planinu české křídové pánve s nadmořskými výškami 200 – 305 m n. m. Významným krajinným prvkem jsou severní polovině kraje asymetrická údolí, přibližně severojižního směru s mírnými západními svahy a proti tomu strmými východními svahy. Západní část území je tvořena Českým krasem, lesnatou Křivoklátskou vrchovinou a pahorkatinou tvořenou horninami Barrandienu, kam řadíme i Brdy, s nejvyšším vrcholem kraje Tokem (865 m n. m.). Naproti tomu nejnižší místo Středočeského kraje se nachází při Labi u Horních Počapel (153 m n. m.). Na jihovýchodě přechází česká křídová pánev do pahorkatiny krystalinika.

Území Středočeského kraje patří k Hercynskému systému, subsystému Hercynská pohoří a k provincii Česká vysočina. Subprovincie (soustavy) nalezneme v kraji tři: soustava Českomoravská, soustava Poberounská a Česká tabule.

K Českomoravské soustavě náleží tyto oblasti:

Středočeská pahorkatina (pahorkatiny Benešovská, Vlašimská a Blatenská) Českomoravská vrchovina

(Hornosázavská pahorkatina, Křemešnická vrchovina)

K Poberounské soustavě patří tyto oblasti:

Brdská (Džbán, Pražská plošina, Křivoklátská vrchovina, Hořovická pahorkatina, Brdská vrchovina) Plzeňská pahorkatina (Rakovnická pahorkatina, Švihovská vrchovina)

K soustavě České tabule náleží:

tabule Severočeská (Ralská a Jičínská pahorkatina)

tabule Středočeská (Dolnoohárecká, Jizerská a Středolabská tabule) tabule Východočeská

Středočeský kraj vzhledem ke své geografické pozici a pestré geologické stavbě plní funkci významné surovinové základny hlavního města Prahy a širšího regionu, především ve vazbě na ložiska vápenců a stavebních surovin. Jedná se o oblast s významnou spotřebou a produkcí stavebních surovin (štěrkopísky povodí Labe a Vltavy, drčené kamenivo – metamorfity a magmatity), s celostátně významnou těžbou nerudných surovin (vysokoprocentních vápenců a vápenců ostatních, žáruvzdorných jílovců), s lokální těžbou dekoračního kamene a cihlářských surovin. V minulosti byly velké segmenty území kraje negativně postiženy intenzivním využíváním významných ložisek energetických surovin (uranu - Příbramsko a černého uhlí - Kladensko), z hlediska územního plánování jsou lokálně významné i projevy hornické činnosti, související s již ukončenou těžbou zlatých, antimonových, železných a polymetalických rud.

Na základě informací obsažených ve zprávě o životním prostředí ve Středočeském kraji (CENIA, MŽP, 2018) lze za poslední hodnocený rok 2017 v oblasti těžby konstatovat následující.

Na území Středočeského kraje je druhý největší objem těžby v ČR po Ústeckém kraji. Celkový objem těžby v kraji meziročně 2016–2017 stagnoval ve výši 13,8 mil. t, přičemž dlouhodobý vývoj kolísá dle stavu národní ekonomiky, jenž se projevuje zejména na těžbě stavebních surovin, které citlivě reagují na hospodářskou krizi i ekonomický růst. Nejvíce se v kraji těží stavební kámen a štěrkopísky, jak je patrné z následujícího grafu/obrázku. V roce 2017 bylo ve Středočeském kraji vytěženo 5,2 mil. t stavebního kamene, což představuje meziroční nárůst o 2,6 %.

V roce 2017 činila plocha dotčená těžbou ve Středočeském kraji 2 213,3 ha, což odpovídá 0,2 % rozlohy kraje. Dále zde v tomto roce bylo 373,4 ha rozpracovaných rekultivací a 891,0 ha ukončených rekultivací.

Podobný vývoj těžby byl zaznamenán také u štěrkopísků, jejichž ložiska se nacházejí převážně u toků řek Labe a Vltavy. V roce 2017 jich bylo vytěženo 5,1 mil. t. Meziročně v roce 2017 těžba této komodity vzrostla o 7,9 %.

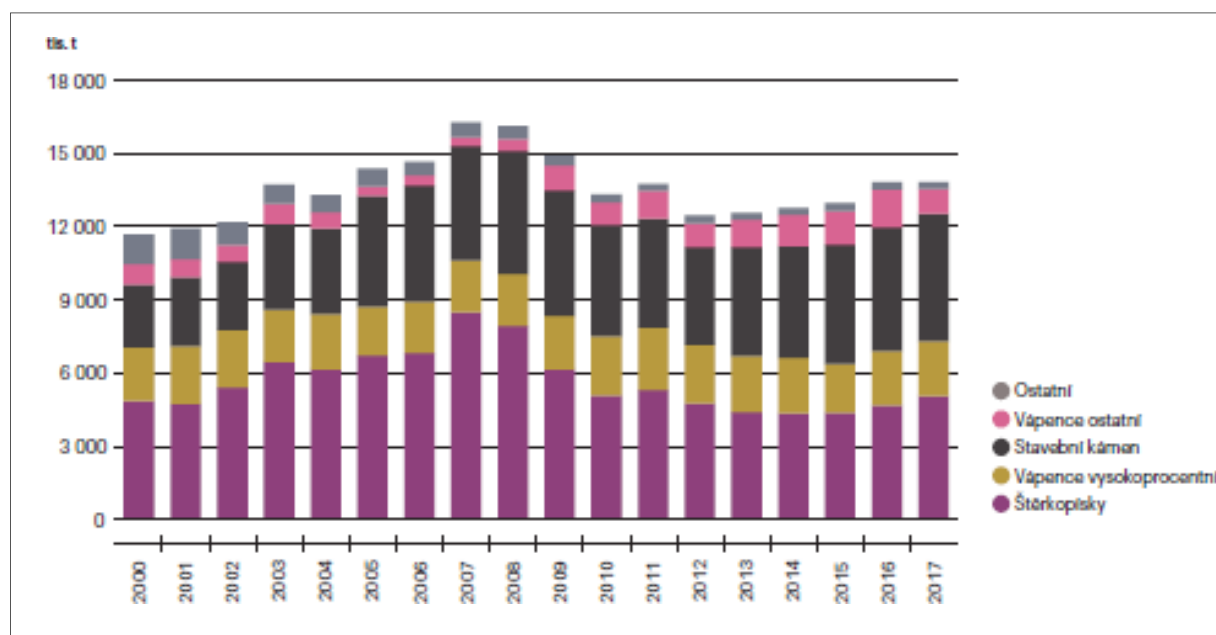
Další těžbou surovinou v kraji jsou vysokoprocentní vápence, které mají obsah karbonátové složky alespoň 96 %. Využívají se v chemickém, sklářském, potravinářském, gumárenském či keramickém průmyslu, dále také v hutnictví, k odsiřování či výrobě vápna nejvyšší kvality. Objem těžby těchto vápenců ve Středočeském kraji byl dlouhodobě relativně stabilní, každoročně se pohyboval kolem 2,3 mil. t. V roce 2017 jejich těžba vzrostla o 1,8 % na 2,2 mil. t.

Vápence ostatní obsahují min. 80 % karbonátů a využívají se k výrobě cementu a vápna nebo k odsiřování spalin. Těžba této suroviny v posledních letech stoupala, zejména vlivem nárůstu stavební produkce. V roce 2017 však nastal meziroční pokles o 33,7 %, bylo vytěženo 1,0 mil. t, což je ale oproti roku 2000 stále nárůst, a to o 23,0 %. Nejvíce lokalit pro těžbu vápence se ve Středočeském kraji nachází na Berounsku.

V kategorii Ostatní jsou v grafu zahrnuty suroviny s nižším objemem těžby, například jíly žáruvzdorné na ostřivo (144 tis. t v roce 2017), kámen pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu (představuje v širším okolí Prahy významný kamenický fenomén s tradicí trvajícím řadu staletí, objem jejich těžby činil 97 tis. t v roce 2017), jíly keramické nežáruvzdorné (24 tis. t v roce 2017, jejich ložiska Rakovník, Vyšehořovice – Brník jsou

významným zdrojem surovin pro průmysl v kraji), cihlářská surovina (22 tis. t v roce 2017) nebo dolomit (6 tis. t v roce 2017).

Obrázek 4 Vývoj těžby ve Středočeském kraji v letech 2000-2017

Zdroj: ČGS

Plošně rozsáhlá území se specifickou geologickou stavbou, podmiňující využití těžených a rezervních ložisek štěrkopísků a vápenců svým významem přesahují území více obcí (či dokonce okresů – štěrkopísky). Obdobného plošného rozsahu jsou území v minulosti těžených ložisek černého uhlí (Kladensko) a uranu (Příbramsko), jejichž současným specifickým je realizace komplexní revitalizace území a optimalizace těžbou narušených funkčních vazeb.

Na území Středočeského kraje jsou definovány kategorie těžby:

- I. V rámci území s vysokým nahromaděním a těžbou neobnovitelných surovinových zdrojů jsou v rámci kraje vymezeny dvě oblasti těžby: oblast těžby štěrkopísků v Polabí a Povltaví a oblast těžby vápenců v Českém krasu.
- II. V rámci území s vysokou koncentrací rizik pramenících z ukončené těžby nerostných surovin jsou vymezeny rovněž dvě oblasti: oblast ukončené intenzivní těžby uranu na Příbramsku a oblast ukončené těžby černého uhlí na Kladensku.
- III. Třetí kategorií oblasti těžby reprezentuje významný surovinový potenciál ložisek černého uhlí, která zatím nikdy nebyla těžena. Vyskytují se na poměrně velké ploše při severním okraji Středočeského kraje: oblast potenciální těžby černého uhlí na ložisku Slaný a oblast potenciální těžby černého uhlí na ložisku Mělník-Benátky n. Jizerou.

Oblast těžby štěrkopísků v Polabí a Povltaví

Vymezená oblast je charakterizována vysokým nahromaděním nadregionálně významného surovinového potenciálu štěrkopísků, které jsou předmětem současné těžby a rostoucího zájmu o nové otvírky, především nevýhradních ložisek. Zasahuje do území 69 obcí v několika okresech kraje a představuje základní zdroje průmyslu stavebních hmot kraje a pražské aglomerace. Vzhledem k přítomnosti řady využívaných výhradních i nevýhradních ložisek štěrkopísků a rostoucím tlakům na otvírky nových těžeben se jeví v této oblasti vhodné stanovit zásady, které určí základní podmínky zejména pro ochranu zemědělské půdy a lesa, krajinného rázu, ochranu přírody, ochranu sídel a zamezí nadměrnému zatěžování krajiny nevhodnými zásahy

do zemského povrchu (např. v rámci územní studie krajiny ORP).

Oblast těžby vápenců v Českém krasu

Tato oblast je jednou z nejvýznamnějších produkčních oblastí vysokoprocentních a ostatních vápenců v ČR. Současně je charakterizována přítomností vysoce cenných přírodních a krajinných prvků (CHKO Český kras) a vzhledem ke své geografické pozici představuje přirozenou rekreační oblast celé pražské aglomerace. Zasahuje do území 23 obcí. Při přepočtu na jednotku plochy činí objem těžby v CHKO cca 26 kt/km², přičemž za kritické se považuje zatížení přesahující hodnotu 10 kt/km².

S ohledem na omezenou životnost ložisek a postupné omezování těžby v CHKO je nezbytné věnovat v následujících letech zvýšenou pozornost komplexním sanacím a rekultivacím nejen u stávajících aktivních těžeben, ale v plochách celých dobývacích prostorů s cílem obnovy základních funkcí území.

Oblast ukončené intenzivní těžby uranu Příbramsko

Tato oblast, zahrnující území 19 obcí okresu Příbram byla ve druhé polovině minulého století jednou z nejdůležitějších produkčních oblastí uranových rud bývalého Československa. Existence nestabilizovaných, plošně rozsáhlých pozůstatků po hlubinném dobývání (haldy, důlní areály, poddolované plochy) v kombinaci s lokálními riziky zvýšené radioaktivity horninového prostředí a kontaminace podzemních i povrchových vod výrazně omezuje přirozené funkce území a snižuje jeho přírodní i kulturní hodnotu. V oblasti se dále nachází množství pozůstatků po historické těžbě a zpracování polymetalických rud. Kromě výše popsaných negativních vlivů mají pozůstatky po těžbě pro území také pozitivní význam (např. potenciální zdroje druhotných surovin, hornické památky, mineralogické lokality, vznik nových biotopů).

Oblast ukončené těžby černého uhlí Kladensko

Vymezená oblast je charakterizována vysokou koncentrací plošně rozsáhlých pozůstatků po hlubinné těžbě černého uhlí (haldy, důlní areály, poddolované a kontaminované plochy), narušením funkčních vazeb území, režimu podzemních vod, ekologických a estetických funkcí krajiny. Zasahuje do území 26 obcí okresů Kladno a Rakovník. Při územně plánovací činnosti v této oblasti je třeba vycházet ze závěrů řešení VaV MŽP 640/10/03 Obnova krajiny Kladenska narušené dobýváním (Ústav pro ekopolitiku o.p.s., Praha), které upřesňují strategii obnovy ekologických a estetických funkcí krajiny Kladenska v jejích částech narušených těžbou černého uhlí, jednotlivých strategických cílů a opatření.

Oblast potenciální těžby černého uhlí na ložisku Slaný

Kdysi plánovaná náhrada za dotěžovaná ložiska černého uhlí na Kladensku. Báňskogeologický průzkum byl v roce 1992 ukončen, úvodní důlní díla 1 km hluboká byla zasypana. Ložisko se z hlediska technicko-ekonomického, při přechodu na tržní hospodářství, jevílo neosvojitelné (především průtrže hornin a plynu, důlní vody charakteru solanek). Výsledkem přehodnocení tohoto ložiska v roce 2006 je „nadále ponechat v Bilanci zásob ČR“ celkem 360 mil. t uhlí, byť jsou zásoby vedeny jako nebilanční. Není vyloučeno, že v budoucnu bude o jeho energetický potenciál zájem a najdou se technické možnosti, jak energii efektivně získat. S těžbou pod městem Slaný se nikdy nepočítalo (zde bylo možné CHLÚ Slaný redukovat), pod sdruženým ochranným pilířem tranzitního plynovodu a ropovodu Ingolstadt Kralupy nad Vltavou rovněž (zásoby zde nejsou hodnoceny nebo jsou klasifikovány jako vázané). Pilíř plynovodu a ropovodu odděluje ložisko Slaný od prognózního území Peruc-Kokovice, kam ložisko pokračuje. Pod obcemi jsou zásoby uhlí nejmladší kounovské sloje (hloubky 0-400 m p.t.) opět vázané. Je na obcích a potenciálním těžbaři, zda dojde k případné dohodě o možnosti těžby pod obcemi, aby byla těžba efektivnější.

V případě ostatních téměř 20 slojí a slojek, uložených 700-1250 m p.t., zásoby vázané nejsou. Při stanovení ochranných pilířů pod obcemi pro takto hluboké sloje by ložisko nebylo nikdy těžitelné. Z hlediska

krajinářského, ale i architektonického (kromě Zlonic) jde o oblast nepříliš atraktivní, s převažujícím zemědělstvím. Jakékoliv stavební aktivity mimo území s vázanými zásobami musí být zatím realizovány tak, jako by šlo o poddolované území. S výhledem, že zde žádné báňské podnikání nebude 50-100 let. Posoudit vlivy báňské těžby na povrchu (např. velikost poklesové kotliny) je technicko-ekonomická kategorie, jejímž vstupem musí být jednoznačně stanoveno, jaké sloje a jakým způsobem budou exploatovány, což asi dnes nedokáže nikdo prognózovat. Zbavovat se ochrany 200-100 mil. t vytěžitelného uhlí, které je z poloviny koksovatelné, nelze.

Oblast potenciální těžby černého uhlí na ložisku Mělník-Benátky n. J.

Ložisko zjištěné v 2. polovině 20. století obsahuje podobně jako ložisko Slaný, téměř 20 uhelných slojí a slojek uložených v hloubkách 150-900 m p.t. Celkem je zde evidováno cca 1,2 mld. tun energetického uhlí. Jako náhrada za ložiska černého uhlí na Kladensku bylo ověřováno toto ložisko po zjištění, že jsou zde přeci jen příznivější báňsko-technické podmínky dobývání než na ložisku Slaný.

Z celkového množství zásob jich je v hlavní mělnické sloji skoro 900 mil. t (76 %). Zásob bilančních je skoro 700 mil. t, avšak zásob volných je pouze 300 mil. t. Původní plocha CHLÚ o rozloze 404 km² byla redukována přehodnocením v r. 2001 na 387 km². Přesto jde o plochu rozsáhlou, což je z hlediska těžby jediné sloje výhodné, z hlediska ekonomického a životního prostředí nikoliv. Potenciálně těžitelné zásoby se vyskytují ve východní části ložiska. Ve střední a především západní části ložiska se vyskytují střety s vodohospodářstvím (zásobování Mělnicka a Kladenska pitnou vodou z křídových sedimentů), část ložiska je dokonce v CHKO Kokořínsko. Většina zde přítomných zásob je vázaných. Je více než pravděpodobné, že význam vodních zdrojů bude vždy preferován před energetickým zdrojem. Přesto odpis zásob není doporučován, dokud se neprokáže, že uhlí pod zdroji pitné vody je opravdu netěžitelné. Rozhodnutí je vázáno na podrobnější etapu průzkumu (toto ložisko je podstatně méně prozkoumáno než ložisko Slaný).

Perspektiva obnovy těžby zlata

Z hlediska územního plánování jsou lokálně významné i projevy hornické činnosti, související s již ukončenou těžbou zlatých, antimonových, železných a polymetalických rud. Tyto suroviny se dnes netěží, i když v budoucnu budou existovat zcela jistě snahy o obnovu jejich těžby. K dispozici jsou značné zásoby zlata (zejména ložiska Prostřední Lhota - Čelina, Mokrsko, Vacíkov). Tato ložiska byla v první polovině 90. let 20. století vzhledem k nízké kovnatosti a tehdejšími cenami zlata na světových trzích hodnocena jako nebilanční. Od té doby světová cena zlata velmi výrazně vzrostla. Je pravděpodobné, že v dohledné budoucnosti poroste zájem investorů o využití prozkoumaných velkoobjemových / nízkoobsahových ložisek Au rud a o podrobnější průzkum prognózních zdrojů a indicií. Eventuální budoucí těžba těchto ložisek představuje zásadní střet zájmů s ochranou životního prostředí. Vzhledem k charakteru těchto ložisek je jedinou v současnosti známou efektivní metodou úpravy rudy a získávání zlata kyanizace. Použití kyanidů při úpravě nerostů je v České republice zakázáno s ohledem na značná rizika pro životní prostředí. Při jakémkoliv selhání techniky nebo lidského faktoru ze strany těžaře, by mohlo znamenat negativní dopady v této rekreační oblasti nejen na podzemní vody, ale i vodu v řece Vltavě.

Potenciální zdroje tzv. břidličného plynu v Barrandienu

V posledních letech se v souvislosti s rychlým rozvojem těžby břidličného plynu v USA objevil zájem investorů o vyhledání a následné využití ložisek těchto surovin v České republice. Žádosti o průzkumná území na tuto netradiční surovinu vyvolaly bouřlivou diskusi v odborné veřejnosti a značný odpor mezi obyvateli dotčených regionů. Jednou z lokalit, které byly navrženy pro vyhledávání ložisek břidličného plynu, je centrální část pražské pánve, odkud jsou známy výskyty organických látek v některých typech paleozoických sedimentů. Ekonomický potenciál těchto zdrojů na území ČR je dosud neznámý a poněkud nejasný je i postoj České republiky k možnostem průzkumu a těžby ložisek tohoto typu. Lze však konstatovat, že na území

Středočeského kraje nejsou pro využití těchto (dosud neověřených) zdrojů předpoklady (relativně nízké mocnosti vhodných sedimentárních formací, komplikovaná geologická stavba území, husté osídlení, hrozba kontaminace podzemních vod a hornin, zásadní střet zájmů s ochranou přírody – CHKO Český kras).

Aktuální surovinová politika ČR (2015) předpokládá minimálně desetileté období, které bude věnováno expertízám a důkladnému posouzení environmentálních dopadů případné těžby nekonvekčních palivoenergetických surovin s využitím výhradně nedestruktivních metod.

Opuštěná úložiště těžebních odpadů

V letech 2010-2013 se uskutečnil rozsáhlý projekt, zaměřený na potenciálně riziková opuštěná úložiště těžebních odpadů. Ve Středočeském kraji bylo identifikováno celkem 11 objektů, které byly na základě provedených průzkumů zařazeny do Registru rizikových úložných míst, zřízeného Českou geologickou službou <http://mapy.geology.cz/rroum/> (jedná se o většinu rizikových úložných míst na území ČR). Riziková úložná místa se nacházejí v okolí Příbrami (1 objekt) a Krásné Hory nad Vltavou (2 objekty) a zejména v okolí Kutné Hory (8 objektů). Akumulace těžebních odpadů na Kutnohorsku jsou sice menšího rozsahu než na Příbramsku, některé deponie však obsahují vysoké koncentrace toxických prvků. Nejrizikovějším faktorem je ve většině případů vysoký obsah arsenu.

Na Příbramsku probíhá odtěžování odvalu šachty č. 11 a uvažuje se o dalších odvalech, které se v budoucnu mohou stát zdrojem kameniva pro liniové stavby. Radioaktivní nerosty jsou při zpracování separovány a využívány jako druhotný zdroj uranu.

Vodní režim

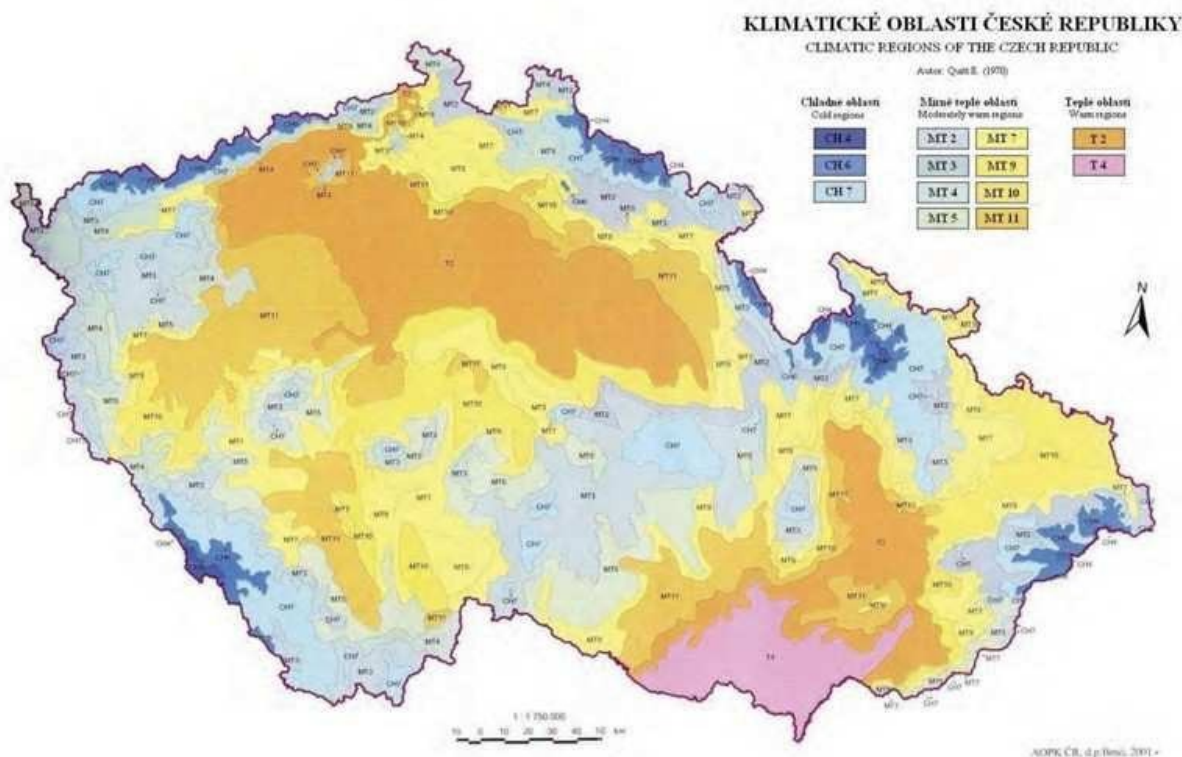
Klimatologická charakteristika

Středočeský kraj se společně s Jihomoravským krajem řadí mezi nejteplejší regiony České republiky.

Území Středočeského kraje je z hlediska klimatu poměrně homogenním celkem, kde podnebí je určováno převážně nadmořskou výškou a utvářením terénu. Region středních Čech patří dle Quitta (1971) ke třem klimatickým oblastem. Severní část zaujímá teplá klimatická oblast, která přechází údolními Vltavy a Berounky do mírně teplé klimatické oblasti, která zaujímá většinu jižní poloviny regionu. Vegetační období teplé klimatické oblasti trvá od dubna do září, průměrné teploty stoupají přes 14 °C. U mírně teplé klimatické oblasti ve středních Čechách se roční průměry teplot pohybují okolo 7 - 8 °C. Ve vrcholových partiích Brd a Votické vrchoviny se ostrůvkovitě vyskytuje nejteplejší klimatická jednotka chladné klimatické oblasti.

Roční průměrné teploty se pohybují na úrovni 8–9 °C, což se následně odráží i ve složení rostlinné produkce. Roční chod srážek má patrný severozápadně-jihovýchodní gradient, kdy nejnižší úhrny srážek jsou zaznamenány právě na severozápadním okraji Středočeského kraje. Nejsušší oblast, v níž roční průměr srážek na velkých plochách klesá pod 500 mm nebo jen nepatrně přesahuje tuto hodnotu, se táhne dolním Povltavím na sever od Prahy a pak zaujímá rozsáhlé plošiny od nejspodnější Vltavy a Labe směrem na Kladensko a Slánsko a dále navazuje na suché dolní Poohří, kam ještě zasahuje vliv srážkového stínu Krušných hor. Nicméně jak vyplývá z obrázku, který se věnuje intenzitě sucha, Středočeský kraj není zdaleka nejsušším regionem v ČR. Mnohem větší problémy zažívají Jihočeský nebo Jihomoravský kraj.

Obrázek 5 Klimatické oblasti ČR

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny (2001)

Důležitým aspektem ovlivňujícím klima je proudění vzduchu s převahou větrů západních směrů. Toto proudění se projevuje například v rozdílu mezi svahy obrácenými k východu s hlubšími půdami a vyrovnanějším mikroklimatem, kde převažuje sedimentace a svahy obrácenými k západu s půdami mělkými a s kolísáním vlhkosti i teplot, kde naopak převažují odnosné pochody.

Srážkové poměry

Z hlediska rozložení srážek se dá zjednodušeně konstatovat, že srážkový úhrn vzrůstá ve směru od severozápadu k jihovýchodu. Nejsušší oblastí je dolní Povltaví severně od Prahy, pokračující na Kladensko a Slánsko, následně pak navazující na dolní Poohří. Středočeský kraj patří ke srážkově podprůměrným oblastem, roční srážkový úhrn se zde pohybuje od 460 mm v oblasti Slánska až po 800 mm ve vrcholových partiích Brd, ve většině území je ale roční úhrn srážek 500 až 650 mm (v ČR průměrně 670 mm).

Uvedené rozdíly v množství srážek tedy nejsou zapříčiněny pouze nadmořskou výškou, ale významnou roli hraje srážkový stín pohraničních hor, zasahující do Středočeského kraje, v menší míře také srážkový stín Brd.

Rozložení srážek během roku je typické pro danou zeměpisnou polohu - 40 % v letních měsících, 20 – 25 % na jaře a 15 % na podzim a v zimě. Srážkově nejbohatším měsícem je červen, nejchudším je únor. Nejvyšší průměrné úhrny srážek se v území pohybují okolo 100 – 120 mm za měsíc.

V posledních desetiletích byly zaznamenány velké letní povodně z regionálních dešťů trvajících řádově desítky hodin s denními srážkovými úhrny nad 20 mm v rozsáhlém území. Místní přivalové deště mají

trvání v rádech desítek minut s vysokou intenzitou srážek nad 30 mm/hod. Zasahují menší plochu o velikosti do 50 km².

Srážky sněhové se vyskytují v rozsahu 20 dní na Kralupsku až 50 dní ve vrcholových partiích Brd. Sněhová pokrývka leží od 30 dní v roce v Polabí po 80 dnů na Brdské vrchovině. Průměrná výška sněhové pokrývky se pohybuje v závislosti na nadmořské výšce od 15 do 40 cm.

Hydrologické poměry

Hydrologická síť Středočeského kraje je poměrně hustá. Je to dáno nejen množstvím vodních toků, ale také řady rybníků a nádrží. Celá oblast Středočeského kraje patří k úmoří Severního moře.

Dominantním tokem je řeka Vltava s přítoky Berounekou na západě a Sázavou na východě. Vltava pramení na Šumavě a je největším přítokem Labe na území České republiky. Je také nejdelší řekou na našem území (430,2 km). Ve Středočeském kraji se nachází 57 % plochy jejího povodí a 33 % délky jejího toku. Na středním a dolním toku Vltavy byla realizována značná regulační opatření, která výrazně změnila původní říční poměry. Do Středočeského kraje patří přehradu Vltavské kaskády Orlík, Kamýk, Slapy, Štěchovice a Vrané. Velmi důležitým vodním dílem je vodní nádrž Švihov na řece Želivce, která slouží jako zdroj pitné vody pro většinu středočeské oblasti. Jedná se o největší vodárenskou nádrž ve střední Evropě. V severní části kraje je hlavním tokem Labe. Mimo Vltavy jsou jeho důležitými přítoky Jizera a Cidlina (obě řeky jsou pravostrannými přítoky). Labe je největší u nás pramenící řekou. Pramení na Labské louce v Krkonoších. Povodí Labe v České republice má rozlohu 51,4 tis. km², což znamená, že odvodňuje většinu území Čech. Tok Labe ve Středočeském kraji má převážně nížinný charakter. Jeho koryto je v podstatě zcela regulované, využívané pro lodní dopravu. Před regulací Labe vytvářelo četná slepá ramena a koryto se často měnilo, což zapříčinilo vznik rozsáhlého vodnatobážinatého terénu. Tento původní charakter Labe byl již téměř zcela přeměněn lidskou činností, zachován zůstal pouze v tzv. Polabinách s lužními lesy a loukami, při původních ramenech Labe, v tůních a jezerech.

Na velkých řekách Labi a Vltavě jsou odtokové poměry relativně vyrovnané, poměr průměrného průtoku Q_a a povodňového průtoku Q_{100} je asi 1 : 25. Na tocích Berounky, Jizery a Sázavy je tento poměr cca 1 : 50, na menších tocích jsou odtokové poměry velmi nevyrovnané, poměr průměrného a povodňového průtoku je cca 1 : 200, u velmi malých toků i 1 : 1000. Průtoky jsou ovlivňovány manipulací na vodních dílech, což platí především pro Vltavu s Vltavskou kaskádou a pro dalších toky, v jejichž povodí jsou větší ovladatelné vodní nádrže. Na ostatních tocích jsou průtoky prakticky přirozené.

Z celkové délky vodních toků v kraji je cca 20 % toků upravených. Přitom zkrácení a zkapacitnění koryt vodních toků patří k nejvýznamnějším negativním antropogenním změnám krajiny. Obdobně meliorační úpravy koryt drobných vodních toků a odvodnění jejich povodí způsobují nepříznivé změny vodního režimu, projevující se zmenšením zásob podzemní vody, zrychlením odtoku vod a snížením samočisticí schopnosti vodních toků.

Vodní toky

Středočeský kraj spadá do 5 dílčích povodí – do povodí Dolní Vltavy ze 38 %, do povodí Horního a Středního Labe z 35 %, do povodí Berounky z 20 %, do povodí Dolního Labe, Ohře a ostatních přítoků Labe ze 4 % a do povodí Horní Vltavy ze 3 %. Větší toky spravují podniky Povodí Labe s.p., Povodí Vltavy

s.p. a Povodí Ohře s.p., drobnější vodní toky na lesní půdě spravují Lesy ČR s.p. a ve vojenských újezdech Ministerstvo obrany. Ve výjimečných případech jsou správci vodních toků vlastníci pozemků, případně obce či podniky.

Na území ve správním obvodu Středočeského kraje se vyskytují vodní toky prakticky všech typů, tj. od toků bystřinných ve vrchovinných partiích až po toky nížinné.

Nejvýznamnějšími vodními toky v kraji jsou Labe, které protéká Středočeským krajem od východu na sever, Vltava, která krajem protéká od jihu k severu a do Labe se vlévá u Mělníka, Berounka, která se vlévá do Vltavy od západu, a Sázava, která se vlévá do Vltavy od východu. Hlavními přítoky Labe na území Středočeského kraje jsou Doubrava s Brslenkou, Klejnárka s Vrchlicí, Cidlina, Mrlina, Výrovka s Šemberou, Vlkava, Mlynařice, Výmola, Jizera, Mratínský potok, Košátecký potok, Černávka, Pšovka a Liběchovka. Do Vltavy přitékají Bakovský potok, Knovízský potok, Zákolanský potok, Rokytka, Botič, Berounka, Bojovský potok, Sázava, Kocába, Mastník a Brzina. Do Berounky přitékají Radotínský potok, Loděnice, Litavka, Klíčava, Rakovnický potok a Javornice, do Sázavy Janovický potok, Konopištský potok, Mnichovka, Jevanský potok, Blanice, Štěpánovský potok a Želivka. Z povodí Horní Vltavy ve Středočeském kraji je nejvýznamnější Skalice.

Povodně

V území se mohou vyskytovat přirozené povodně různých typů. Zimní a jarní povodně bývají způsobené táním sněhové pokrývky, většinou v kombinaci s dešťovými srážkami. Tyto povodně se nejvíce vyskytují v podhorských vodních tocích a propagují se dále v nížinných úsecích velkých toků. Značné mohutnosti a rozsahu nabývají v případech, kdy před povodní leží sníh i v nižších polohách.

Letní povodně bývají způsobené dlouhotrvajícími regionálními dešti, přičemž zasahují většinou celá povodí dotčených toků. Někdy přicházejí srážky ve dvou i více vlnách s odstupem několika dní až týdnů a způsobují dvě po sobě jdoucí povodňové vlny. Tyto povodně se vyvíjejí relativně pomalu, jejich postup lze poměrně dobře předpovídat a provádět včas operativní opatření ke snížení škod.

Přivalové letní povodně bývají způsobené krátkodobými srážkami velké intenzity, které zasahují obvykle malá území. Mohou se vyskytnout kdekoli na malých vodních tocích, katastrofální důsledky mají zejména na sklonitých vějířovitých povodích.

Zimní povodňové situace bývají způsobené ledovými jevy i při relativně menších průtocích. Vyskytují se v úsecích toků náchylných ke vzniku ledových zácp při chodu ledových ker a nápěchů při chodu ledové kaše. Vznikají většinou při nízkých průtocích, respektive při náhlé změně průtoku, která způsobí rozlámání ledové celiny, dojde k zaplnění průtočného profilu a vyběžení vody z koryta.

Kromě přirozených povodní se mohou vyskytnout povodně způsobené haváriemi vodních děl, které jsou označovány jako zvláštní povodně. Poměrně častým jevem je však protržení hrází rybníků nebo jiných malých vodních nádrží, převážně z důvodu jejich přelítí během přirozené povodně.

Záplavová území

Záplavová území jsou administrativně určená území, která mohou být při výskytu přirozené povodně zaplavena vodou. Rozsah ZÚ stanoví na návrh správce vodního toku vodoprávní úřad.

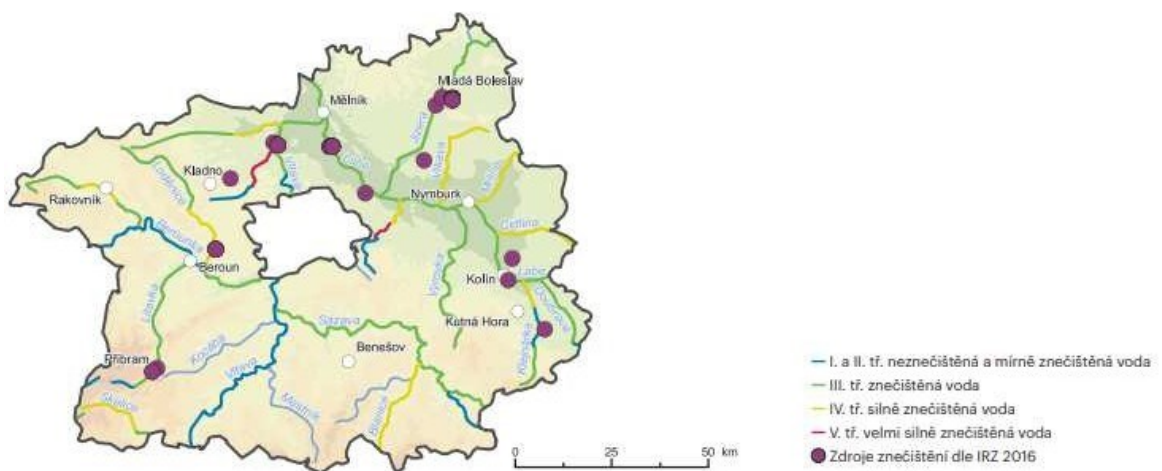
Ve Středočeském kraji byla do konce roku 2014 stanovena záplavová území zhruba na 170 úsecích vodních toků v celkové délce cca 3030 km. Další záplavová území byla vymezena, případně byla provedena úprava vymezení stávajících záplavových území v průběhu let 2015-2018. Seznam vyhlášených záplavových území lze nalézt na internetové adrese Povodňového plánu Středočeského kraje:

http://gis.kr-stredocesky.cz/webmap/pov_plan/Plan/

Jakost povrchových vod

Ve Středočeském kraji přetrvává značné znečištění povrchových vod. Oproti období 2013–2014 došlo v období 2014–2015 sice k určitému zlepšení, neboť nebyla na žádném toku zaznamenána nejhorší V. třída jakosti dle ČSN 75 7221, ale většina toků stále zůstává znečištěná (III. třída) nebo i silně znečištěná (IV. třída). V období roku 2016-2017 byla většina toků ve Středočeském kraji nadále hodnocena III. třídou jakosti, na některých tocích byla však zaznamenána V. třída jakosti, tedy velmi silně znečištěná voda (viz následující přehledná mapka). Neznečištěná nebo mírně znečištěná voda byla na sledovaných tocích naměřena pouze v úseku Vltavy před Prahou, na horním toku Litavky a na středním toku Jizery. Problémem jsou kromě bodových průmyslových zdrojů zejména plošné znečištění ze zemědělství a komunální znečištění z malých obcí, u kterých často stále chybí připojení na kanalizaci a ČOV. Jakost vody bývá v poslední době ovlivněna také nízkými průtoky.

Obrázek 6 Jakost vody v tocích Středočeského kraje (roky 2016-2017)

Mapa je sestavena na základě výsledného zatřídění jednotlivých profilů podle normy ČSN 75 7221, které je dáno nejhorší třídou z následujících ukazatelů: BSK₅, CHSK_{Cr}, N-NH₄⁺, N-NO₃⁻, P_{celk.}. Bodové zdroje znečištění jsou uvedeny dle IRZ (úniky do vody a přenosy v odpadních vodách) za ohlašovací rok 2016. V legendě jsou pro úplnost znázorněny všechny třídy hodnocení jakosti vody v tocích.

Zdroj: VÚV T.G.M., v.v.i. z podkladů s.p. Povodí

Z dlouhodobého hlediska se ve vodních tocích ČR daří nejlépe zredukovat znečištění BSK₅ a P_{celk.} (pokles průměrné koncentrace o 60 %, resp. o 58 %). Koncentrace CHSK_{Cr} a především N-NO₃ neklesají tak výrazně (pokles o 40 %, resp. o 16 %) a od roku 2000 již víceméně stagnují. Meziročně dochází v ČR ke kolísání koncentrace chlorofylu vlivem příznivé teploty vody. Málo uspokojivá je obecně situace ohledně eutrofizace stojatých a tekoucích vod a je třeba trvale snižovat zátěž vod živinami, zejména sloučeninami fosforu.

Ke snižování průměrné koncentrace organického znečištění ve vodních tocích, které pochází především z komunálních odpadních vod, přispívá nejen snižování produkce tohoto typu znečištění, ale též vysoká účinnost odstraňování na ČOV. Dlouhodobě objemově nejvíce produkováného a následně z ČOV do vodních toků vypouštěného znečištění je CHSK_{Cr}, a to i přesto, že účinnost jeho odstraňování v ČOV je velmi vysoká (94,4 % v roce 2013). Účinnost odstraňování znečištění v ukazateli BSK₅ je ještě vyšší (98,1

%). Pokles vnosu fosforu byl podpořen omezením používání fosfátů v pracích prostředcích (od roku 2006) a v posledních letech i nižším objemem aplikovaných fosforečných hnojiv v zemědělství. Přesto podstatná část fosforu v současnosti pochází z plošných zdrojů znečištění (hnojení zemědělské půdy) a

rovněž kvůli vzrůstající oblíbenosti myček nádobí, kterými je již vybavena zhruba třetina českých domácností (omezení fosfátů v mycích prostředcích teprve od roku 2015).

Nejčastějším znečištěním jsou halogenované organické látky - chloridy (AOX), které se do povrchových vod dostávají chlorováním pitné vody a odpadními vodami z průmyslu; obdobně časté jsou nerozpuštěné látky (NL), které jsou významné na menších tocích jako Loděnice a Zákolanský potok a při velkých vodách na jaře i na Vltavě a Sázavě. V ukazatelích kyslíkového režimu jsou nejhůře hodnoceny úseky Labe v okolí Nymburka, kyslíkový deficit se projevuje na Jizeře, Mrlně a pod Orlickou a Štěchovickou přehradou. K nejlépe hodnoceným úsekům toků patří Vltava nad Prahou, Jizera a zejména Želivka.

Velmi nepříznivě jsou hodnoceny makrobiologické a biologické ukazatele. Chlorofyl bývá naměřen v rozsáhlých úsecích Vltavy, Sázavy i Berounky a Labe mezi Liběchovem a Obřístvím. Další úseky menších toků jsou nepříznivě hodnoceny v ukazatelích koliformních bakterií a enterokoků (Litavka, Výrovka).

Dle nařízení vlády č. 71/2003 Sb., o stanovení povrchových vod vhodných pro život a reprodukci původních druhů ryb a dalších vodních živočichů a o zjišťování a hodnocení stavu jakosti těchto vod, ve znění nařízení vlády č. 169/2006 Sb., se vymezují kaprové a lososové typy vod. Ve Středočeském kraji se vesměs jedná o kaprové typy vod, mezi lososové typy vod jsou zařazeny pouze přítoky Berounky a Litavky (Loděnice, Klíčava, Bubovický potok, Javornice, Radnický potok), Mělnické potoky (Strenický potok), Kostelecké potoky (Šembera), přítoky Sázavy (Štěpánovský potok, Janovický potok, Olešenský potok), Kocába, Březina, Klejnárka, Horní Vrchlice apod.

Odběry povrchových vod

Nárůst potřeby vody ve středočeském regionu a v Praze vedl v minulosti k využití povrchových zdrojů, které se staly základem pro vytváření i velkých vodárenských soustav. Zdroji povrchové vody se tak staly dostatečně vodné toky v povodí Vltavy a Berounky. Dvěma největšími povrchovými zdroji jsou v současnosti vodárenská nádrž Švihov na Želivce s úpravnou vody Želivka s kapacitou 6 750 l/s a Vltava s úpravnou vody Podolí s kapacitou 2 500 l/s (rezervní zdroj, v současnosti nevyužívaný). Významným odběrem povrchové vody, je dále odběr z Jizery v profilu Sojovice pro umělou infiltraci podzemního zdroje Káraný s úpravnou vody s kapacitou 1 900 l/s.

Využití povrchových zdrojů ve větším rozsahu mimo tuto soustavu je pak zpravidla vázáno na větší, především průmyslová města, která již nebylo možné zásobit z podzemních zdrojů. Významně jsou využívány povrchové vody v Příbrami, kde jsou vystavěny tři úpravní vody – Hvězdička (60 l/s), která využívá bodu z nádrže Obecnice, Kozičín (85 l/s) s odběrem vody z nádrží Pilská a Lázká a Hatě (70 l/s), pro kterou je odebírána voda z Vltavy v profilu Solenice pod nádrží Orlík.

Zásobení Kutné Hory je zajišťováno z úpravní vody Trojice (230 l/s), která odebírá surovou vodu z nádrže Vrchlice. Pro zásobení Kladna byla v minulosti vystavěna úpravna vody Klíčava (180 l/s) s odběrem vody ze stejnojmenné nádrže, která je však v současnosti mimo provoz, protože pro celý vodovod KSKM postačují podzemní zdroje Mělnická Vrutice. Dalšími významnějšími vodárenskými odběry jsou: Třebenice – Slapská nádrž, Štěchovice - Vltava, Všenory – Berounka, Dobříš – nádrž Chotobuš (rezerva), Jince – Pstruhový potok a Sedlčany – Mastník – Kosova Hora.

Pro průmyslové a zemědělské účely se využívají především větší vodní toky Labe a Vltava. Mezi největší odběratele vody z Labe s odběry nad 100 l/s patří Elektrárna Horní Počaply s průměrným odběrem 10 230 l/s, Spolana Neratovice - 585 l/s a Dalkia Kolín - 367 l/s. Z Vltavy odebírá nejvíce vody Synthos

Kralupy - 640 l/s, Elektrárna Kladno (Alpiq Kladno) - 170 l/s a Ústav jaderného výzkumu Řež u Prahy - 110 l/s.

Hydrogeologické poměry

Hydrogeologické poměry indukují možnosti zásob podzemní vody a působení na odtokové poměry prostřednictvím základního odtoku. Druhy hornin, jejich propustnost nebo uspořádání jednotlivých vrstev ovlivňují výskyt, pohyb, chemické a fyzikální vlastnosti podzemní vody. Hydrogeologické poměry ovlivňují proces odtoku vody z povodí, údaje o horninových vrstvách a kolektorech se využívají např. k posouzení zdrojů vhodných pro odběry, k hodnocení zranitelnosti podzemních vod např. vnosem znečištění z území, z infiltrace srážek nebo z jiných způsobů dotace podzemních vod.

Odlišnosti přírodních podmínek horninového prostředí z hlediska výskytu podzemní vody jsou vyjádřeny rozdělením území na jednotlivé hydrogeologické rajony, které jsou pak základními jednotkami pro bilancování množství podzemních vod. Hydrogeologické rajony se mohou překrývat, v území Středočeského kraje se vyskytují svrchní vrstvy (kvartérní sedimenty), základní vrstvy (pánve, permokarbon, svrchní křída a krystalinikum) i hlubinné vrstvy bazálního křídového koridoru.

Z hlediska hydrogeologického je Středočeský kraj poměrně pestrý. Jih území tvoří krystalinikum povodí střední Vltavy a krystalinikum povodí Sázavy. Východní část je tvořena kutnohorským krystalinikem, čáslavskou křídou, která přechází do labské křídové tabule. Severním směrem se nacházejí střídavě úseky jizerského izolátoru a jizerského koniaku. Severní část území zaujímá jizerský turon, který na severozápadě a jižním okraji přechází v křidu. Z oblasti za soutokem Labe s Vltavou zasahuje do Středočeského kraje roudnická křída, západně se nachází Kladenská a Rakovnická pánev. Rakovnická pánev na jihozápadě přechází v neoproterozoikum a paleozoikum povodí Berounky, kde se spojuje s neoproterozoikem a paleozoikem v povodí přítoků Vltavy. V povodí dolní Berounky a Litavky je území tvořeno silurem a devonem Barrandienu. Kvartérní sedimenty lze nalézt na dolní Berounce a v oblasti jejího soutoku s Vltavou a také v povodí Labe (kvartérní sedimenty Labe a Jizery).

Hydrogeologické poměry v oblasti povodí Horního a středního Labe jsou heterogenní a z pohledu managementu podzemních vod složité a významné. Na souvrství svrchní křída a sedimenty říčních náplavů jsou vázány důležité zdroje podzemních vod s vhodnými podmínkami pro významnější odběry. U Čelákovic je ložisko přírodního léčivého zdroje – peloidu pro Lázně Toušeň, u Poděbrad jsou ložiska přírodní léčivé proplyněné minerální vody.

V oblasti povodí Ohře a dolního Labe pokrývají cca 35 % plochy horniny nepropustné, nebo velmi slabě propustné. Jedná se o část krystalinika českého masívu a poměrně rozsáhlé oblasti pokryté terciárními jíly a kvartérními hlínami a sprašemi, které se vyskytují na vnějších stranách kvartérních teras vytvořených písky a štěrky. Horniny slabě propustné pokrývají kolem 29 % plochy oblasti povodí Ohře a dolního Labe. Zbývajících cca 36 % území má v průměru dobrou až velmi dobrou propustnost. Hydrogeologický režim pánevních oblastí je ovlivněn důlní činností a čerpáním důlních vod.

Území oblasti povodí Dolní Vltavy je charakterizováno poměrně monotónními hydrogeologickými poměry. Z kvartérních sedimentů mají větší hydrogeologický význam fluviální akumulace sedimentů údolních niv a některá mocnější písčité eluvia. Propustnost kvartéru se mění dle charakteru uloženin. Pro dané území jsou charakteristické mělké zvodně, vázané na povrchovou zónu kvartérních uloženin, zónu zvětrávání, případně přípovrchové rozpojení hornin. Pramenní činnost je nejvýznamnější na území města Prahy, a to v jeho severní a severozápadní části, v místech drenáže svrchnokřídových hornin, a také v jižním okolí při soutoku Berounky a Vltavy.

V oblasti povodí Berounky se rajony svrchního proterozoika a staršího paleozoika Barrandienu vyznačují komplikovanějšími hydrogeologickými poměry a vytvářejí se v nich podzemní vody puklinového a zčásti puklinovo-krasového typu. V území narušeném těžbou uhlí obvykle dochází k druhotnému propojení zvodní. V zájmovém území se nachází pánev Žihelská a část pánve Rakovnické. Režim podzemních vod v pánvi je narušen jak bývalou povrchovou těžbou, tak důlní činností. Z kvartérních sedimentů jsou hydrogeologicky nejvýznamnější uloženy v údolních niv větších toků, kde bývají kolektory štěrků a písků vyvinuty ve větších mocnostech a větších plochách. Místní význam přesahuje soutok Vltavy a Berounky. Pramenní činnost je nejvýznamnější v okolí Rakovníka v Rakovnické pánvi.

Jakost podzemních vod

Pro podzemní vody neexistuje na evropské úrovni jednoznačný seznam fyzikálně chemických ukazatelů. Rámcová směrnice pro hodnocení chemického stavu kromě odkazu na další směrnice pouze požaduje minimální rozsah sledovaných ukazatelů, což jsou obsah kyslíku, pH, vodivost, dusičnany a amonné ionty. Kromě toho je povinnost sledovat ty ukazatele, kvůli kterým byly útvary podzemních vod označeny jako rizikové.

Podzemní vody typické pro severní část kraje jsou z hlediska bakteriologického, ale i co do obsahu dusičnanů a amonných iontů vesměs nezávadné. V řadě případů však nevyhovují z hlediska obsahu hořčíku a vápníku. Pro oblast krystalinika a krasové vody je typický častý výskyt zvýšeného obsahu železa, manganu a radonu. Často je třeba vodu z těchto zdrojů upravovat. Kvalitativně nejhorší jsou zdroje z mělkých horizontů odebíraných v sedimentech řek a menších vodotečí v jižní části kraje. Jedná se o podzemní vody významně ovlivněné lidskou činností obsahující zvýšený obsah železa, manganu, amonných iontů, dusičnanů, v některých oblastech hliníku, chloridů a síranů. Podzemní vody z těchto zdrojů lze využívat omezeně pouze pro individuální zásobení.

Jakost podzemních vod je ve Středočeském kraji sledována u 68 objektů, odebíráno je cca 140 vzorků. Z nich cca 20 % překračuje povolená množství organických látek a kovů, koncentrace dusičnanů NO₃ přesahující limit pro pitnou vodu byla naměřena u cca 1/4 vzorků.

Vodní zdroje

Území Středočeského kraje vytváří velmi rozdílné podmínky pro zajištění zdrojů pitné vody pro potřeby odběratelů. Vodárenské systémy centrální části Středočeského kraje jsou provázány se zásobováním hl. města Prahy.

Kvalitní zdroje podzemní vody, dostatečně kapacitní se nacházejí pouze v severní části kraje, v prostoru české křídové tabule a zásobují tak řadu sídel v pásu Rakovník, Kladno, Mělník, Praha, Mladá Boleslav, Nymburk a Kolín. Mezi nejvýznamnější patří prameniště Káraný s přirozenou vydatností 1 000 l/s (s umělou infiltrací 1 900 l/s), Mělnická Vrutice 500 až 650 l/s, Mladá Boleslav 280 – 355 l/s, Poděbrady 140 – 250 l/s, Kolín 115 l/s, Liběchovka 80 l/s, Rakovník 80 l/s, Benátky nad Jizerou 50 l/s, Písty u Nymburka 50 l/s, Mšeno 50 l/s, Sychrov 40 l/s, Lysá nad Labem 35 l/s, Pečky 30 l/s Týnec nad Sázavou 30 l/s, Hrušov 25 l/s, Bělá pod Bezdězem 20 l/s, Dobříš 20 l/s, Mníšek pod Brdy 20 l/s a dalších 11 zdrojů přesahujících vydatnost 10 l/s. Celkem je zde 409 zdrojů vody podzemní s celkovou kapacitou cca 4 000 l/s.

V centrální a jižní oblasti kraje jsou v zásobování pitnou vodou rozhodující zdroje povrchové - vodárenské nádrže Želivka, Vrchlice, Obecnice, Pilská a Lázská, upravuje se i voda z Vltavy s odběrem pod nádrží Orlík. Celkem je zde 26 zdrojů vody povrchové s celkovou kapacitou cca 10 000 l/s (včetně Želivky a Podolí).

Tyto zdroje postačují i pro budoucí rozšiřování spotřebišť, v centrálních úpravnách vody jsou značné kapacitní rezervy.

Databázi zdrojů podzemních i povrchových vod lze nalézt například na internetové adrese:

<http://eagri.cz/public/web/mze/voda/aplikace/zdroje-pitne-vody.html>.

Ve Středočeském kraji se nachází několik přírodních léčivých zdrojů. U Poděbrad jsou ložiska minerálních vod v lokalitách Dymokury, Hořátev, Kouty, Poděbrady, Sadská a Velké Zboží, u Čelákovic je ložisko peloidu Labiště pro Lázně Toušeň.

Český hydrometeorologický ústav spravuje síť pozorovacích objektů podzemních vod - pozorovacích vrtů a pramenů. Jejich databáze je dostupná na internetové adrese:

<http://hydro.chmi.cz/hydro/index.php?wmapp=WEBAPP&wmap=pzv>.

Ochrana vod

Do území kraje zasahují dvě chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV). Jedná se o CHOPAV Brdy, která je stanovena nařízením vlády ČSR č.10/1979 Sb. a o CHOPAV Severočeská křída, která je stanovena nařízením vlády ČSR č. 85/1981 Sb.

Plocha CHOPAV Severočeská křída je na území Středočeského kraje vymezena na ploše 1035 km², tj. cca 9,4 % z celkové plochy kraje, územně zasahuje na území Pojizeří a území labských přítoků od Mělníka po ústí Ohře. Oblast je významným zdrojovým územím pro odběry kvalitní pitné vody.

CHOPAV Brdy se rozprostírá na rozhraní okresů Příbram a Beroun. Celková plocha této chráněné oblasti je 394 km², tj. cca 3,6 % celkové plochy kraje. Oblast je významnou zdrojovou oblastí řady toků a poskytuje výhodné možnosti pro potenciální výhledovou akumulaci povrchových vod.

Celkem 1 262 katastrálních území (cca 60 % plochy kraje) je vymezeno jako zranitelná oblast dle nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů. Zranitelné oblasti jsou území, kde se vyskytují a) povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l nebo mohou této hodnoty dosáhnout, nebo b) povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody. Ve zranitelných oblastech se upravuje používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření.

Ochranná pásma stanovuje vodoprávní úřad k ochraně vydatnosti a jakosti zdrojů podzemních nebo povrchových vod, využívaných pro zásobování pitnou vodou. Dělí se na ochranná pásma 1. a 2. stupně. Ochranná pásma stanovená Krajským úřadem Středočeského kraje - ochranná pásma vodárenských nádrží Klíčava, Vrchlice a Želivka (v lednu 2017 byla navržena změna OP vodního zdroje Želivka) jsou k dispozici na internetové adrese: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/20994/202>.

Ochranná pásma menších zdrojů stanovují místně příslušné vodoprávní úřady - odbory životního prostředí ORP a lze je nalézt například na internetové adrese:

http://heis.vuv.cz/data/webmap/isapi.dll?map=mp_heis_voda&TMPL=AJAX_MAIN&IFRAME=1&LEGEND_HIDE=0&QUERY_SELECTION=1&FULLTEXT_CHECKED=1#

Ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů lze najít na internetové adrese:

http://www.mzcr.cz/Odbornik/obsah/dokumenty-ochrana-pasma-a-lazenskamista_3240_3.html

Lokality pro akumulaci povrchových vod

Jedním z adaptačních opatření na klimatickou změnu a změnu vodního režimu by měl být Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod, tzv. Generel LAPV. Cílem je vymezení ploch morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodných pro akumulaci povrchových vod, tedy pro výstavbu přehradních nádrží za účelem snížení nepříznivých účinků povodní a sucha.

Pro správní obvod Středočeského kraje je v Generelu LAPV vymezeno 10 lokalit. Jedná se o lokality: Amerika, Březí, Doubravčany, Hrachov I a II, Javornice, Kleštěnice, Myslín, Podolí a Tuchoraz.

Vodní díla

Na vodních tocích je vybudovaná řada vodních děl – vodní nádrže slouží k akumulaci vody pro vodárenské využití, průmysl, energetiku či zemědělství, k ochraně území před povodněmi, nalepšováním vody v tocích v době snížených průtoků, rekreaci, chov ryb apod. Jezy slouží vesměs jen pro zajištění odběrů vody pro energetiku či průmysl, odkaliště pro zachycení znečištěných vod. Přirozená jezera se v území nevyskytují, umělá jezera vznikla vytěžením štěrků, písků či jiných nerostných surovin.

Ve správním obvodu Středočeského kraje se nachází celkem 71 vodních děl I. až III. kategorie, mezi něž patří významné vodní nádrže Vltavské kaskády - Orlík, Kamýk (vyrovňovací nádrž Orlíka), Slapy a Štěchovice, vodárenské vodní nádrže Švihov na Želivce, Vrchlice na Vrchlici, Pilská, Láz a Obecnice na přítocích Litavky a Klíčava na Klíčavě, odkaliště Panský les v Mělníce, Spolana v Neratovicích, Bytíz v Příbrami a Rýzmburk ve Vlašimi, rybníky, jezy, ochranné hráze, vodní elektrárny, vodovodní přivaděče apod.

Vodních děl IV. kategorie většího významu (objem min. 100 tis. m², potenciál škod větší než 8, potenciál ohrožení osob větší než 3) je ve Středočeském kraji 96; patří mezi ně především rybníky, ale i hráze protipovodňové ochrany apod.

Suchých nádrží (poldrů) je dle evidence MZe vybudováno v kraji 16; mezi největší lze zařadit Tuchoměřický poldr na Únětickém potoce s rozlohou 3,9 ha a poldr v Býchorech na Hlubockém potoce s rozlohou 3,5 ha.

Řeky, nádrže a jezové zdrže mohou sloužit rovněž pro dopravu a rekreaci. Mezi využívané vodní cesty dopravně významné je zařazen úsek Labe od říčního km 102,2 (Chvaletice) na státní hranici se Spolkovou republikou Německo (tzv. Labská vodní cesta), úsek Vltavy od říčního km 91,5 (Třeбенice) po ústí do Labe včetně výústní části Berounky po přístav Radotín (tzv. Vltavská vodní cesta) a úsek Vltavy od říčního km 239,6 (České Budějovice) po říční km 91,5 (Třeбенice) jen pro plavidla o nosnosti do 300 tun. Za vodní cestu účelovou se považuje úsek Sázavy od Pikovic po ústí do Vltavy, vodní turistika má dobré podmínky a velkou tradici na Sázavě od Ledče i na Berounce.

Hygiena životního prostředí

Oblast hygieny životního prostředí v podstatě zahrnuje všechny faktory lidské činnosti, které nepřímo působí a životní prostředí (na rozdíl např. od přímých vlivů typu záboru půdy stavbou).

Jedná se zejména o tyto faktory: kvalita ovzduší, hluk, nakládání s odpady, staré ekologické zátěže, kvalita povrchových a podzemních vod, půda.

Kvalita ovzduší

Velký vliv na kvalitu ovzduší má vzrůstající intenzita silniční dopravy. Ovzduší dále ovlivňují průmyslové zdroje, energetika a lokální zdroje vytápění. V regionálním měřítku jsou zásadní zdroje REZZO 1, kam spadají zvláště velké a velké stacionární zdroje. Naopak střední zdroje (REZZO 2) mají obecně malý podíl na produkci emisí v celé ČR. Zdroje REZZO 3 (malé stacionární zdroje) nabývají na významu v obcích s vysokým podílem vytápění domácností tuhými palivy a vyšší koncentrací zástavby.

Vlivem restrukturalizace hospodářství a zvyšující se snahy o zkvalitnění životního prostředí, např. v podobě odprašování a odsiřování elektráren, dochází od roku 1994 ke snižování vypouštěného množství naprostě většiny sledovaných znečišťujících látek. Nejvýraznější pokles (REZZO 1 – 3) nastal u tuhých látek a SO₂. Emise oxidů dusíků klesly o 43,5 % a množství CO kleslo na méně než polovinu původního stavu (pozn.: všechny hodnoty se týkají Středočeského kraje a stacionárních zdrojů, v celém Česku byl vývoj obdobný). Nejvýraznější pokles byl zaznamenán po legislativních změnách stanovujících přísné emisní limity ke konci roku 1998. Poté se množství ročních emisí ustálilo a již nedochází k tak prudkému poklesu, jedinou výjimkou je 50 % meziroční pokles emisí olova, vyvolaný zákazem distribuce olovnatých benzínů od 1. 1. 2001. Na rozdíl od celostátního trendu se ve Středočeském kraji zvyšuje množství emisí tuhých látek výrazněji a snižování emisí oxidu siřičitého je pomalejší než představuje průměr za celou Českou republiku.

Dle REZZO 1 - 3 (souhrnně, 2014) mezi okresy Středočeského kraje vykazují nejvyšší naměřené hodnoty měrných emisí základních znečišťujících látek okresy Mělník (TZL, SO₂, NOX, NH₃, VOC), Kladno (SO₂, NOX, NH₃), Příbram (SO₂, CO, TZL, VOC), Mladá Boleslav (VOC, NOX, CO), Benešov (CO, TZL) a Beroun (CO). Na celkových emisích ČR hlavních znečišťujících látek (za REZZO 1-3 souhrnně pro rok 2014) se Středočeský kraj podílel takto: TZL – 13,1 %, SO₂ – 14,7 %, NOX – 13,1 %, CO – 3,0 %, VOC – 18,9 % a NH₃ – 10,1 %.

Podíl bilancovaných emisí znečišťujících látek ze stacionárních i mobilních zdrojů v zóně CZ02 Střední Čechy je z celorepublikového pohledu velmi významný - v absolutní výši emisí celkově na prvním místě. Velká rozloha této zóny ale zapříčinila, že v plošných měrných emisích se v celkovém hodnocení umístila až na 4. místě.

I přes ekologizaci výrobních zařízení a plnění zákonných emisních limitů, patří mezi největší znečišťovatele ovzduší průmyslové podniky Alpiq Generation (CZ) s.r.o. - elektrárna Kladno, ČEZ, a.s. – elektrárna Mělník, Kovohutě Příbram nástupnická, a.s., Energotrans a.s. – elektrárna Mělník I, SPOLANA

a.s. - Spolana Neratovice, Výroba a prodej tepla Příbram a.s., SYNTHOS Kralupy a.s., Veolia Energie Kolín,

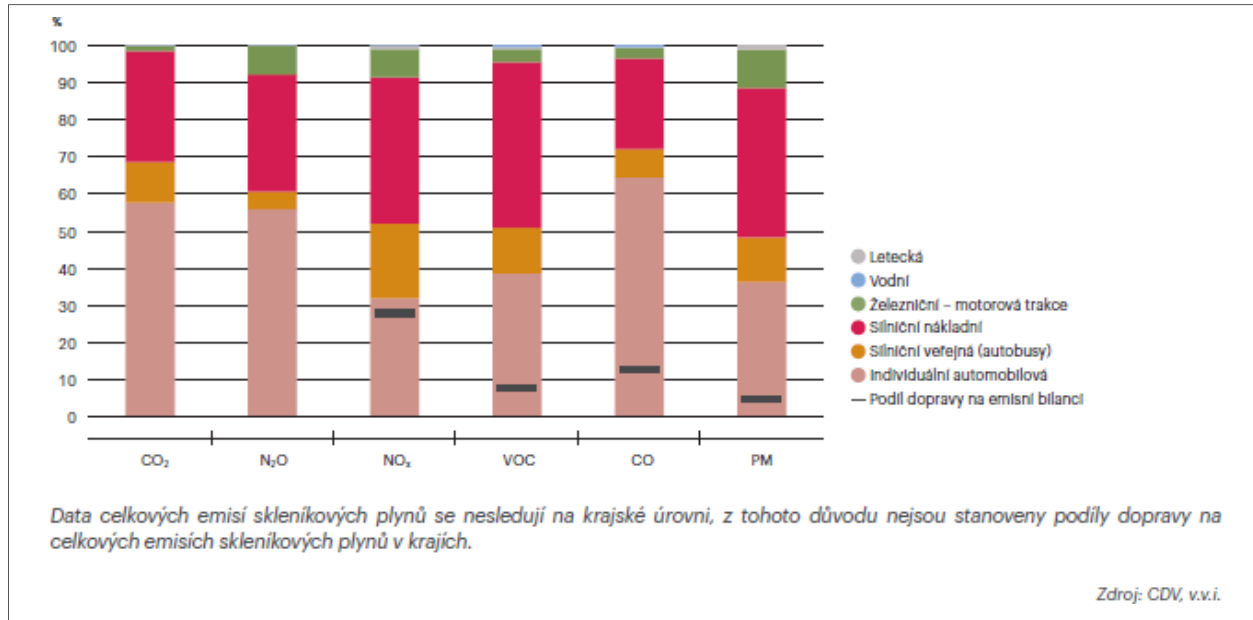
a.s. - Elektrárna Kolín, Česká rafinérská, a.s. - Rafinérie Kralupy nad Vltavou, ŠKO-ENERGO s.r.o. – teplárna ŠKO-ENERGO s.r.o., ŠKODA AUTO a.s. – závod Mladá Boleslav a Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech, s.r.o. – TPCA, AVE Kralupy s.r.o. - Spalovna průmyslových odpadů a Lučební závody Draslovka a.s. Kolín - Lučební závody Draslovka a.s.

Velký vliv na kvalitu ovzduší má vzrůstající intenzita silniční dopravy, zejména prostřednictvím nárůstu emisí polévatého prachu, oxidů dusíku, oxidu uhelnatého a oxidu uhličitého. Středočeský kraj představuje společně s krajem Hl. m. Praha region s nejvyšší dopravní zátěží životního prostředí v ČR. Jedná se o důsledek centrální polohy kraje na křižovatce hlavních silničních tahů mezinárodního významu. Na dopravní zátěži se významně podílí i doprava v rámci pražského metropolitního regionu ve spádovém území Prahy.

Ze Středočeského kraje pochází přibližně pětina celkových dopravních emisí v ČR, společně s Jihomoravským krajem se tyto dopravně nejzatíženější regiony podílejí na produkci emisí zhruba jednou třetinou. Největším dopravním zdrojem emisí NO_x, VOC a PM v kraji byla v roce 2017 nákladní

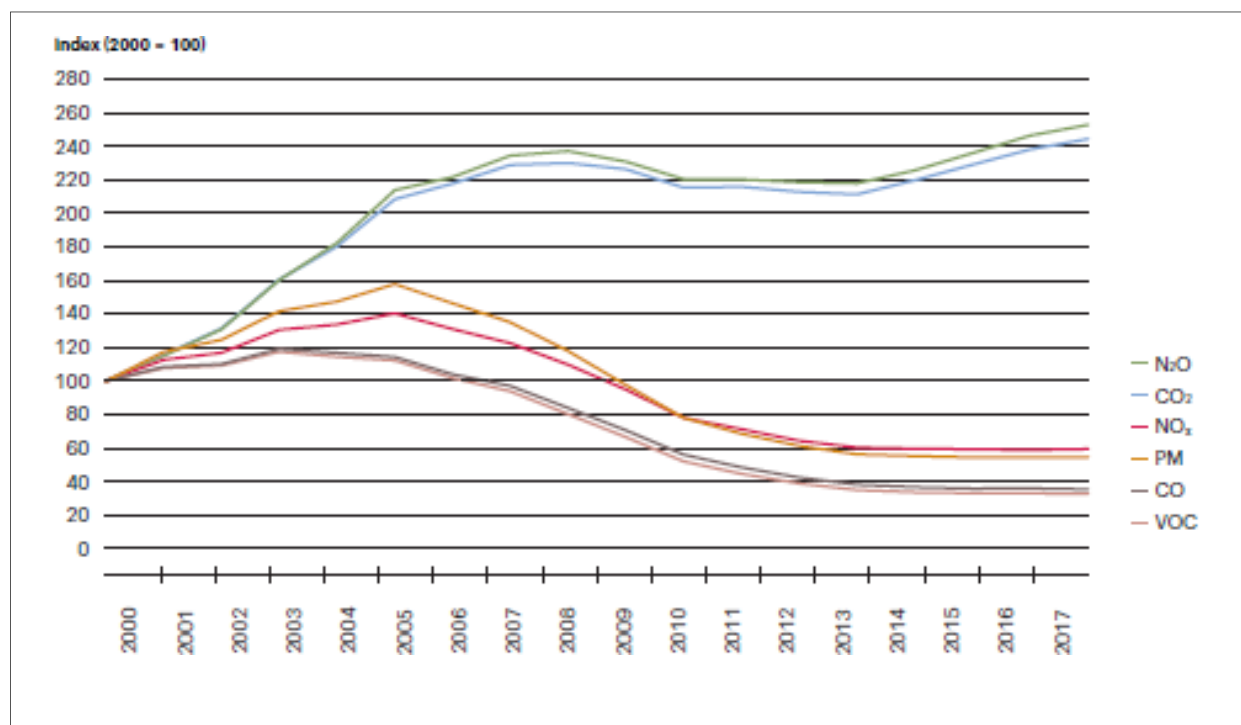
silniční doprava, např. u emisí NO_x její podíl činil 39,4 % celkových dopravních emisí (Zpráva o životním prostředí ve Středočeském kraji 2017).

Obrázek 7 Emise znečišťujících látek a skleníkových plynů z jednotlivých druhů dopravy v roce 2017 a podíl dopravy na celkové emisní bilanci v kraji [%]

Na počátku 21. století ovlivnil vývoj emisí z dopravy dynamický růst silniční dopravy v kraji, který byl ovlivněn suburbanizačním procesem v pražské aglomeraci. V důsledku toho emise znečišťujících látek a skleníkových plynů z dopravy v období 2000–2005 stoupaly. Po roce 2005 však došlo v souvislosti s modernizací vozového parku k postupnému poklesu emisí znečišťujících látek, tento pokles však v závěru sledovaného období kvůli pokračujícímu růstu dopravních výkonů přechází do stagnace, v případě NO_x emise v roce 2017 dokonce meziročně stouply o 1,1 %. Emise skleníkových plynů z dopravy v období 2000–2017 v souvislosti s růstem spotřeby paliv a energie v dopravě výrazně stouply, a to až o 144,4 % v případě emisí CO₂. Výše popsaný vývojový trend je znázorněn na následujícím grafu.

Obrazek 8 Vývoj emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů z dopravy v letech 2000-2017

Zdroj: CDV, v.v.i.

Porovnáním podílů jednotlivých kategorií zdrojů znečišťování ovzduší na celkových emisích Středočeského kraje lze dojít k následujícím závěrům:

podíl velkých zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO 1) na celkových emisích kraje je rozhodující v případě oxidu siřičitého NO_x suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}, velmi významný v případě oxidů dusíku SO₂ a VOC,

podíl středních zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO 2) na celkových emisích kraje je málo významný, podíl malých zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO 3) na celkových emisích kraje je rozhodující v případě CO a TZL, významný v případě VOC,

podíl mobilních zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO 4) na celkových emisích kraje je rozhodující v případě NO_x a VOC, významný v případě TZL a CO.

V případě oxidů dusíku je trvale překračována doporučená hodnota krajského emisního stropu. Emise těkavých organických látek (VOC) jsou na základě detailních šetření na úrovni, která se emisnímu stropu blíží. Vzhledem k charakteru průmyslu, který se ve Středočeském kraji rozvíjí, je potřeba vytvářet prostor pro nově vzniklé výroby snížením emisí VOC ve výrobních stávajících. VOC jsou navíc, spolu s NO_x, prekurzory tvorby přízemního ozonu, jehož dlouhodobý imisní cíl je překračován na většině území kraje.

Na základě Zprávy o životním prostředí ve Středočeském kraji 2017 lze konstatovat následující:

Emise znečišťujících látek ve Středočeském kraji v období 2008–2017 mírně klesaly. Největší pokles v průběhu hodnoceného období byl zaznamenán u emisí VOC, a to o 30,0 %. Obecně má Středočeský kraj průměrnou emisní zátěž na jednotku plochy kraje, související s vysokou dopravní zátěží a strukturou osídlení ovlivňující znečištění z malých stacionárních zdrojů.

Emise TZL vyprodukované ve Středočeském kraji (celkově 9,2 tis. t v roce 2017) pocházely především z malých stacionárních zdrojů, zejména z vytápění domácností (71,8 %), stejně tomu bylo i u emisí CO,

pro které tento zdroj představuje 75,3 % z celkového emitovaného objemu 89,3 tis. t. Emise SO₂ (celkově 18,4 tis. t) byly emitovány především při výrobě elektřiny a tepla (76,5 %) a emise NO_x (jejichž celková produkce činila 25,8 tis. t) byly v kraji produkovány zejména mobilními zdroji (52,2 %).

Emise NH₃ s celkovou produkcí 10,8 tis. t souvisely v kraji v roce 2017 zejména se zemědělskou činností, především s chovem hospodářských zvířat (97,9 %). Vznik emisí VOC (27,2 tis. t) byl vázán na používání a výrobu organických rozpouštědel (76,5 %).

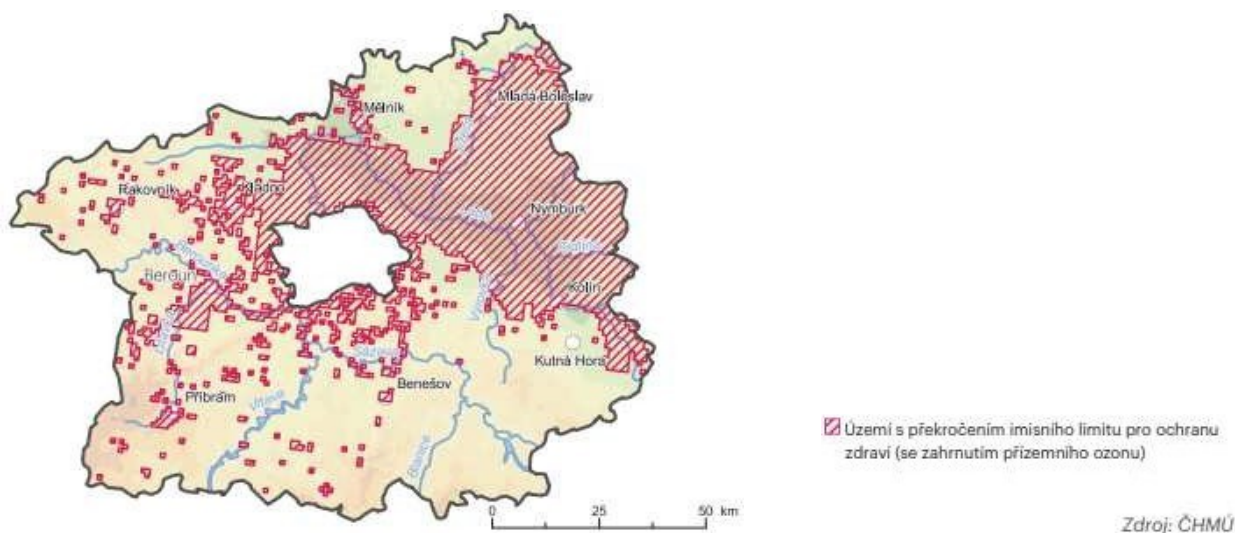
Imisní limit pro ochranu lidského zdraví vyjádřený denními 8hodinovými klouzavými průměrnými koncentracemi ozonu (120 µg.m⁻³) byl v roce 2017 překročen na 1 stanici v kraji, na lokalitě Tobolka- Čertovy schody. Rovněž byl překročen imisní limit pro ochranu lidského zdraví pro 24hodinovou koncentraci PM₁₀ (50 µg.m⁻³) na 2 lokalitách v kraji – Kladno-Švermov a Beroun.

Imisní limit (1 ng.m⁻³) pro roční průměrnou koncentraci B(a)P byl v kraji v roce 2017 překročen na 3 lokalitách – Kladno-Švermov, Brandýs nad Labem, Rožďalovice-Ruská. V kraji byla, na jediném místě v ČR, naměřena hodnota rovná imisnímu limitu pro roční průměrnou koncentraci arzenu 6 ng.m⁻³, a to na lokalitě Kladno-Švermov. Ostatní imisní limity nebyly na stanicích státní sítě imisního monitoringu v kraji překročeny.

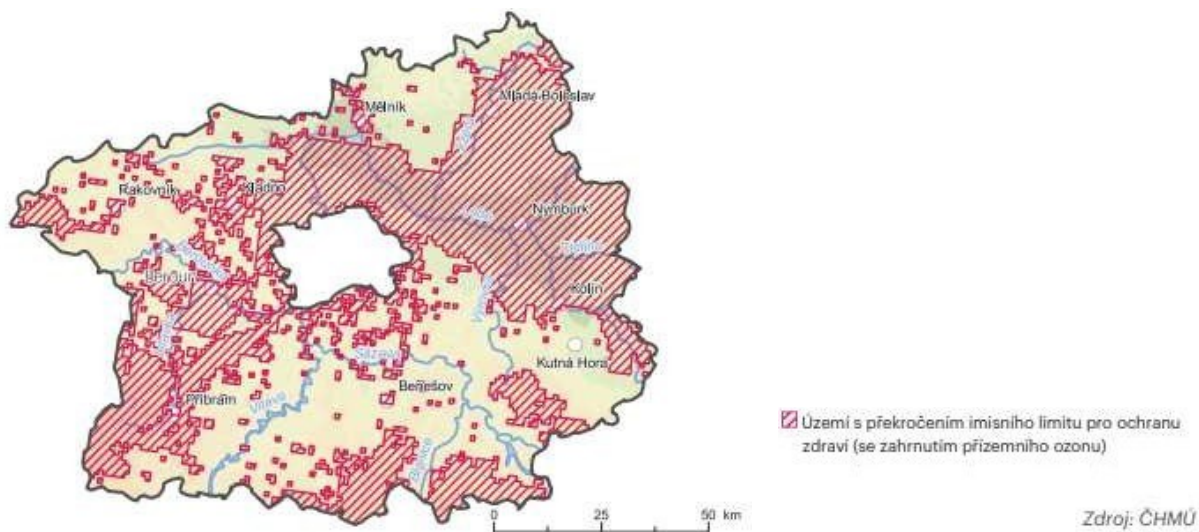
Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší byly v souvislosti s novým zákonem o ochraně ovzduší nahrazeny oblastmi s překročením imisních limitů. Kvalita ovzduší se dlouhodobě nezlepšuje, oproti předchozím rokům došlo k výraznému plošnému nárůstu území s překročením imisního limitu pro celkový obsah znečišťující látky v částicích PM₁₀ pro ochranu zdraví lidí (As, Cd, Ni, benzo(a)pyren) na 30,4 % území kraje (za hlavní příčinu je považována změna způsobu vytápění domácností v období ekonomické krize).

Na základě níže uvedené mapy oblastí s překročením imisních limitů bez zahrnutí přízemního ozónu došlo v roce 2017 na území Středočeského kraje k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku na celkem 31,7 % území kraje. Při hodnocení kvality ovzduší se zahrnutím přízemního ozónu se v roce 2017 jednalo o 45 % území kraje.

Obrázek 9 Oblasti Středočeského kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozónu (rok 2017)

Obrázek 10 Oblasti Středočeského kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu (rok 2017)

Odpadové hospodářství

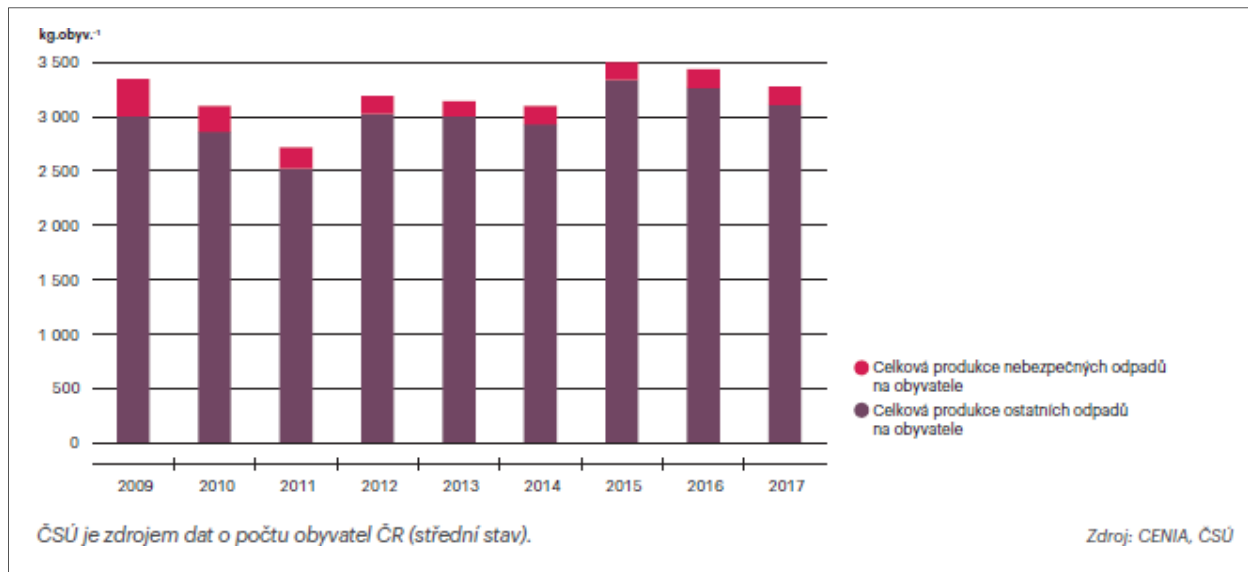
Charakter odpadového hospodářství Středočeského kraje je do značné míry ovlivněn poměrně vysokou hustotou zalidnění, na území kraje je nakládáno s řadou odpadů z hl. m. Prahy (zejm. stavební a demoliční odpady), velkým množstvím průmyslových zařízení a expanzí nově vznikajících výrobních zařízení. Produkci odpadů lze charakterizovat vysokým množstvím průmyslových odpadů a odpadů z obalů stejně jako komunálních odpadů od občanů. V roce 2015 se kraj v celkové produkci všech odpadů řadil na 3. místo v ČR. Data o produkci odpadů byla získána z každoročně vydávaných publikací Životní prostředí, zemědělství (ČSÚ), Statistická ročenka životního prostředí ČR - 2015 (CENIA). Dle uvedených zdrojů bylo v roce 2015 na území Středočeského kraje vyprodukováno cca 4 615 tis. tun odpadů (12,36 % z celkové produkce odpadů v ČR), z toho 208 tis. tun činil nebezpečný odpad. Celková produkce komunálních odpadů na obyvatele se mezi lety 2009–2014 snížila o 13,1 %. Zdroj: http://www.mzp.cz/cz/statisticka_rocenka_zivotniho_prostredi_publicace

Podle nejnovějších údajů týkajících se odpadů ve Středočeském kraji (Zpráva o životním prostředí ve Středočeském kraji 2017) klesla celková produkce odpadů na obyvatele ve Středočeském kraji mezi lety 2009–2017 o 2,0 % a meziročně 2016–2017 o 4,6 % na hodnotu 3 276,4 kg.obyv.-1 (viz následující obrázek). Celková produkce ostatních odpadů na obyvatele dlouhodobě, i přes výkyv v roce 2011 způsobený poklesem stavební činnosti, spíše stagnovala, a to až do roku 2015, kdy došlo k jejímu nárůstu. V období 2009–2017 se zvýšila celkem o 3,4 % na 3 106,0 kg.obyv.-1. Jelikož se v kraji investuje do modernizace a nové výstavby, je zde zvýšená produkce stavebních a demoličních odpadů, spadajících především do kategorie ostatních odpadů.

Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele na rozdíl od produkce ostatních odpadů v období let 2009–2017 klesla, a to o 50,2 % na 170,5 kg.obyv.-1. Podíl celkové produkce nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů na obyvatele se pak od roku 2009 snížil z 10,2 % na 5,2 % v roce 2017. Produkce nebezpečných odpadů je spjata zejména se sanacemi starých ekologických zátěží. Udržení klesajícího trendu produkce nebezpečných odpadů je možné modernizací technologií, které se podílejí

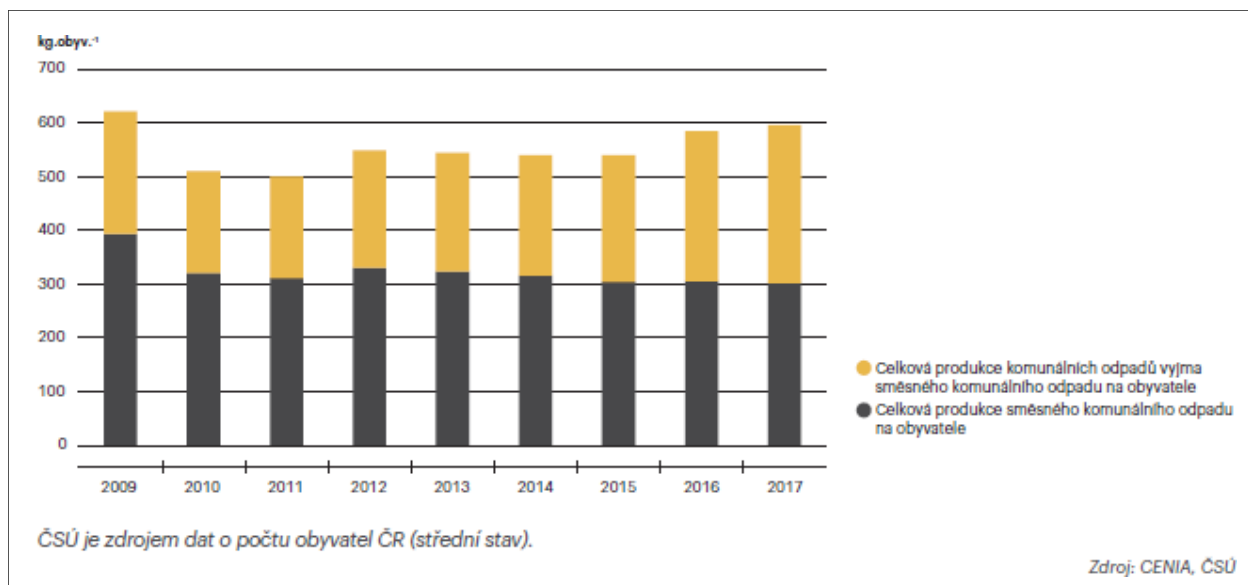
na produkci nebezpečných látek, a preferováním bezodpadových technologií a nejlepších dostupných technik.

Obrázek 11 Celková produkce ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v letech 2009-2017

Celková produkce komunálních odpadů na obyvatele se mezi lety 2009–2017 snížila o 4,0 % na 596,0 kg.obyv.⁻¹. I přes tento pokles se však jedná o nejvyšší hodnotu v rámci ČR. Nárůst produkce komunálních odpadů v posledních dvou letech souvisí především se zvýšením produkce biologicky rozložitelného odpadu. Celková produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele mezi lety 2009–2017 poklesla o 23,3 % na 301,6 kg.obyv.⁻¹. Jedná se o nejvyšší hodnotu v rámci ČR a její podíl na celkové produkci komunálních odpadů na obyvatele se ve sledovaném období snížil z 63,4 % na 50,6 %.

Obrázek 12 Celková produkce komunálních a směsných komunálních odpadů na obyvatele v letech 2009-2017

Na území kraje se nachází 25 skládek odpadů, 190 sběrných dvorů a stabilních sběrných míst, 52 kompostáren, 3 spalovny, 46 třídících linek a 70 zařízení pro nakládání s autovraky.

Zdroj: <http://odpady.kr-stredocesky.cz/>, Plán odpadového hospodářství Středočeského kraje 2016 – 2025

Hlavní podíl na odstraňování komunálních odpadů na území kraje zaujímá skládkování, v roce 2015 tak bylo odstraněno 74,92 % komunálních odpadů, zbylá část je materiálově využita, ostatní způsoby nakládání s odpady mají zcela zanedbatelný podíl. Je patrná zvyšující se míra využívání odpadů, zejména u recyklace stavebních odpadů. Další oblastí, která se na území Středočeského kraje daří od roku 2009 plnit, je postupné snižování odpadů ukládaných na skládky. Středočeský kraj je vzhledem k existenci několika větších skládek odpadů na svém území krajem, kam se odpady dováží i z okolních krajů za účelem skládkování. Se skládkováním odpadů se pojí dlouhodobě neplněný cíl, a to snižování podílu skládkovaných komunálních bioodpadů (BRKO). Středočeský kraj, tak jako většina krajů v ČR, nedokáže snížit množství BRKO ukládaného na skládky na cílové hodnoty stanovené v POH ČR. V roce 2015 bylo na skládky uloženo vzhledem ke srovnávacímu roku 1995 o více než 18 % BRKO, přičemž již cílová hodnota pro rok 2013 byla 50 % z hodnoty v roce 1995.

K podpoře naplnění cíle snižování podílu skládkovaných BRKO a snižování skládkování SKO se kraj ujal koordinační role a nechal zpracovat studii „Návrh vytvoření integrovaného systému nakládání s odpady v jednotlivých regionech kraje za účelem zvyšování využití smíšeného komunálního odpadu a snižování podílu skládkovaných komunálních bioodpadů (BRKO)“. Zdroj: Vyhodnocení plnění POH Středočeského kraje za rok 2015

Údaje pro SWOT byly čerpány z Plánu odpadového hospodářství Středočeského kraje 2016 – 2025 (dále jen POH). Tento nový POH byl schválen Zastupitelstvem Středočeského kraje usnesením č. 097- 22/2016/ZK ze dne 25. 4. 2016. Zásadní z hlediska dalšího vývoje je přístup určený právě novým POH. Ten mj. vychází z povinnosti stanovení a realizace integrovaného systému nakládání s odpady, jež byla řešena studií „Technicko-ekonomická analýza integrovaného systému nakládání s komunálními a dalšími odpady ve Středočeském kraji“, jež z prověřovaných variant doporučila výstavbu zařízení pro energetické využívání odpadů (spalovnu) v lokalitě Mělník o optimální kapacitě 500 000 t smíšeného komunálního odpadu na vstupu (z pohledu teoretických předpokladů), což je v podstatě celá produkce energeticky využitelného komunálního odpadu ve Středočeském kraji. Na uvedenou studii plynule navázala studie

„Překládací stanice ve Středočeském kraji“, která řešila logistiku odpadů pro záměr uvedené spalovny (navrhováno je 17 překládacích stanic). Uvedený přístup je součástí závazné části POH, stejně jako nepodporování výstavby dalších skládek komunálních odpadů, naopak je podporováno vytvoření přiměřené sítě zařízení pro nakládání a využití odděleně sebraných biologicky rozložitelných odpadů z obcí a od ostatních původců, včetně kalů z čistíren odpadních vod.

Díky změnám v legislativě a POH ČR musí kraje řešit Integrované systémy nakládání s odpady za účelem zvyšování využití smíšeného komunálního odpadu a snižování podílu skládkovaných komunálních bioodpadů, vč. odpovídajících kapacit. Nový POH Středočeského kraje chce řešit tuto povinnost vybudováním spalovny komunálních odpadů z celého kraje v rámci Elektrárny Mělník, do které budou sváženy z překládacích stanic.

Staré ekologické zátěže

Nejdůležitějším zdrojem informací o starých ekologických zátěžích, resp. o kontaminovaných místech obecně je databáze SEKM - Systém evidence kontaminovaných míst (MŽP). Jeho součástí je hodnocení priorit - kategorizace kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných míst.

Na území kraje se nacházejí staré ekologické zátěže a devastace charakteru starých skládek a kontaminovaných průmyslových objektů, letišť, jímací území, aj. Celkem je v databázi SEKM evidováno 601 lokalit (2015). Z toho jsou mezi nejzávažnější lokality – kategorie priority A3 (tzn. s potvrzeným

aktuálním neakceptovatelným rizikem pro lidské zdraví nebo s potvrzeným šířením kontaminace, hrozícím vznikem tohoto rizika) s bezodkladně nutným nápravným opatřením zařazeny tyto SEZ:

Tabulka 5 Seznam lokalit s ekologickými zátěžemi, hrozící vznikem neakceptovatelného zdravotního rizika

Název lokality	Katastr
Aero Vodochody a.s.	Dolínek
Benzina s.r.o. ČSPHM Čáslav	Čáslav
Bývalá skládka Dobřichov	Dobřichov
Bývalá úprava uran. rudy 1 Máj	Háje u Příbramě
ČEZ Distribuce, a.s. Mochov	Mochov
ČEZ, a.s. Distribuce rozvodna	Dražice
ECK Generating s.r.o. Kladno	Dubí u Kladna
Grunta - bývalá důlní činnost	Grunta
Hůrka	Vranovská Lhota
Jímací území Rakovnický potok	Rakovník
Jímací území Sedleckého potoka	Sedlčany
Kaučuk, a.s. - skládka styrenu	Nelahozeves
KDS Sedlčany	Sedlčany
Koněv - západ	Kladno
Kouřim - Molitorov	Kouřim
Kovohutě Příbram a.s.	Příbram
Milovice-letišť Boží Dar	Milovice nad Labem
Permon s.r.o. 1	Roztoky u Křivoklátu
Poldi	Kladno
SPOLANA a.s.	Neratovice
STROS-PEGA LIFT-F Sedlčany	Sedlčany
TRANSPA s.p.	Žleby
ÚJV Řež, a.s.	Husinec u Řeže
UNIPETROL, a.s.	Lobeček
Všejanya - LES	Všejanya
Walter, a.s. Stará Boleslav	Hlavenec

Zdroj: SEKM – Systém evidence kontaminovaných míst (<http://info.sekm.cz>)

Dalších 69 lokalit má prioritu pro průzkum (P4). Vedle toho ještě existuje seznam nedostatečně prozkoumaných a neprozkoumaných lokalit, u kterých kontaminace znamená potenciální problém a pro definitivní závěry není dostatek informací. Odstranění starých ekologických zátěží je velice nákladné. Řada z nich zůstává neřešena především tam, kde náklady na sanaci přesahují cenu vlastních nemovitostí nebo nejsou vyjasněna vlastnická práva. Počet lokalit starých ekologických zátěží s ukončenou sanací dle databáze SEKM a celkový počet ukončených sanací za období 2010 - 2015 je 31.

Hluk

Hluk je významným fyzikálním faktorem negativních vlivů na životní prostředí a je jednou z podmiňujících okolností pro možné využití území i vnitřních prostorů ze zdravotních hledisek.

Zdroje hluku lze z hlediska druhové skladby charakterizovat jako liniové, plošné a bodové. Liniové zdroje představují v zájmovém území silniční a železniční komunikace. Plošné zdroje hluku mohou být průmyslové, výrobní a skladovací areály, v zájmovém území též sportovní areály a parkoviště a letiště. Jako bodové zdroje hluku působí jednotlivé objekty, technologická zařízení na budovách a různé provozovny. Těchto zdrojů může být celá řada, ovšem nejedná se převážně o významné jevy, které by

dosáhly regionálního významu. Pro posouzení vlivu hluku v rámci rozboru udržitelného rozvoje byla proto pozornost zaměřena zejména na liniové zdroje.

Hlavním zdrojem hluku na území Středočeského kraje obecně je doprava, především doprava automobilová na silnicích I., II. a III. třídy. Komunikace působí jako liniový zdroj hluku. Hluk z dopravy obecně závisí na intenzitě, skladbě, rychlosti a plynulosti dopravy, dále na podélném sklonu nivelety, druhu a stavu vozovky, okolní zástavbě, konfiguraci terénu, stínění a odrazech zvuku.

Hluk ze silniční dopravy

Středočeský kraj se vyznačuje značnou hlukovou zátěží obyvatelstva z dopravy, která je způsobena vysokými intenzitami dopravy na hlavních silnicích. Následující text vychází z údajů ve Zprávě o životním prostředí ve Středočeském kraji 2017.

Hlukové zátěži z hlavních silnic (tj. silnice s intenzitou dopravy vyšší než 3 mil. vozidel za rok) nad 55 dB bylo v roce 2017 vystaveno celkově 117,4 tis. osob, což představuje 8,7 % obyvatel kraje bez aglomerace Praha. Hluku nad mezní hodnotu 70 dB bylo exponováno 7,5 tis. osob celodenně, v nočních hodinách (23–07 hod.) hluk ze silniční dopravy nad mezní hodnotu 60 dB ovlivňoval 9,6 tis. osob (přehledně uvedeno na následujícím obrázku). Ve srovnání s předchozím kolem mapování tak počet exponovaných obyvatel nad mezní hodnotu poklesl cca o 40 %, nadále však patří mezi nejvyšší v ČR. Pokles lze spojit s realizací protihlukových opatření, může však být ovlivněn i metodickými změnami v hlukovém mapování. Hluku přesahujícímu mezní hodnoty bylo v roce 2017 celodenně vystaveno 1 449 bytových objektů a 14 školských zařízení.

Do protihlukových opatření na dálnicích a na silnicích 1. třídy bylo v roce 2017 v kraji investováno 74,0 mil. Kč (62,6 % investic v celé ČR) a celková délka protihlukových stěn na silniční infrastruktuře koncem roku 2017 činila 88,6 km, což je druhá největší délka po Moravskoslezském kraji.

Následující text čerpá z Akčního plánu protihlukových opatření pro hlavní pozemní komunikace ve vlastnictví Středočeského kraje (EKOLA group, spol. s r.o., 2016) je zpracován pro hlavní pozemní komunikace ve vlastnictví Středočeského kraje. Jeho cílem je řízení postupů a priorit při vytváření budoucí akustické situace pomocí plánovaných opatření v rámci územního plánování, inženýrských opatření v oblasti dopravních systémů, plánování dopravy, snižování hluku ochrannými protihlukovými opatřeními a řízením v oblasti zdrojů hluku ve venkovním prostředí, kdy na základě těchto činností je cílem snížení počtu hlukově zatížených osob v okolí sledovaných zdrojů hluku.

Na základě výsledků SHM hlavních silnic 2012 pro Středočeský kraj byla v rámci řešení akčního plánu pro hlavní silnice II. a III. třídy ve vlastnictví Středočeském kraji lokalizována kritická místa tzv. „hot spots“, kde jsou obyvatelé zasaženi hlukem nad mezní hodnotou deskriptoru Ln, tj. nad 60 dB s vysokou hustotou osídlení.

Na území Středočeského kraje se nachází celkem 9 635,4 km dálnic a silnic, z toho 346,3 km dálnic (stav k 1. 1. 2016). Klíčovými komunikacemi pro Středočeský kraj jsou radiální komunikace vedoucí z Prahy, tzn. dálnice D1, D4, D5, D6, D7, D8, D10, D11 a silnice I. třídy I/2, I/3, I/9, I/12.

Ze silnic II. a III. třídy ve Středočeském kraji byly v rámci akčního plánu protihlukových opatření hodnoceny jako hlavní pozemní komunikace ve smyslu zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém jsou transponovány požadavky směrnice EK č. 2002/49/ES, následující úseky silnic:

Komunikace ve vlastnictví a na území Středočeského kraje mimo aglomeraci Praha

- II/101 (úsek 1 – od MÚK s R10 u obce Zápy po křižovatku s II/610 v Brandýse nad Labem; úsek 2 – v Brandýse nad Labem od křižovatky s II/610 na Masarykově náměstí po křižovatku s III/10159; úsek 3 – od křižovatky s III/10148 v Kralupech nad Vltavou po hranice obce směrem na Veltrusy)
- II/102 (úsek od křižovatky s II/104 v obci Davle na hranici Prahy)
- II/106 (úsek v Benešově od okružní křižovatky s II/112 po křižovatku s ulicemi Máchova a Hodějovského)
- II/112 (úsek 1 – v Benešově od křižovatky s II/110 po křižovatku s I/3; úsek 2 – ve Vlašimi od křižovatky s II/125 (Riegrova ul.) po křižovatku s II/125 (tř. Politických vězňů))
- II/117 (úsek v Hořovicích od mostku přes Mlýnský potok po křižovatku s II/114 (Nová ul.))
- II/118 (úsek 1 – v Příbrami od křižovatky s III/11417 po okružní křižovatku s I/66; úsek 2 – v Berouně od křižovatky s II/605 po MÚK v km 14,5 dálnice D5; úsek 3 – v Kladně od křižovatky I/61 po křižovatku s III/2388 (Velvarská ul.); úsek 4 – ve Slaném od okružní křižovatky s III/00724 po křižovatku s I/16)
- II/125 (úsek v Kolíně od okružní křižovatky ulic Jaselská, Polepská, Havlíčkova a Dukelských hrdinů po okružní křižovatku s II/328 u obce Ovčáry)
- II/227 (úsek v Rakovníku od okružní křižovatky s II/237 (Pražská ul.) po křižovatku s II/229 (Havlíčková ul.))
- II/229 (úsek v Rakovníku od křižovatky s II/227 (ul. Čs. Legií) po okružní křižovatku ulic Lišanská a Luženská)
- II/238 (úsek v Kladně od křižovatky s ulicí V. Zítka po křižovatku s ulicí Kleinerova)
- II/245 (úsek v Brandýse nad Labem od křižovatky s II/610 na Masarykově náměstí po křižovatku s III/2452 (Zápská ul.))
- II/272 (úsek v Lysé nad Labem od křižovatky ulic Mírová a na Zemské stezce po křižovatku s II/332 (ul. K Milovicům))
- II/605 (úsek od křižovatky s ulicí Na Výsluní v Králově Dvoře po křižovatku s II/118 (Lidická ul.) v Berouně)
- II/610 (úsek 1 - v Brandýse nad Labem od křižovatky s II/101 po křižovatku s II/245; úsek 2 – ve Staré Boleslavi od křižovatky s II/331 (Okružní ul.) po MÚK s R10; úsek 3 – v Benátkách nad Jizerou od křižovatky s II/272 (ul. Bratří Bendů) po křižovatku s II/272 (tř. Osvobození politických vězňů))
- II/611 (úsek 1 – od křižovatky s II/101 u obce Jirny po okružní křižovatku s II/245 na obchvatu obce Mochov; úsek 2 – v Poděbradech od okružní křižovatky s I/38 po hranice obce směrem na Odřepsy)
- III/00724 (úsek ve Slaném u Prahy od okružní křižovatky ulic U Brodu a Šultysova po MÚK s R7)
- III/2385 (úsek v Kladně od křižovatky s ulicí Cyrila Boudy po křižovatku s II/118 (ul. Dukelských hrdinů))
- III/2452 (úsek v Brandýse nad Labem od křižovatky s II/245 po křižovatku s II/101)
- III/2730 (úsek v Mělníce od křižovatky s ulicí Nemocniční po křižovatku s I/9 (ul. Kokořínská))
- III/10148 (úsek v Kralupech nad Vltavou od křižovatky s II/101 po křižovatku s ulicí Horymírova)

- III/11533 (úsek v Berouně od křižovatky s II/605 po křižovatku s ulicí Obchodní)

Komunikace ve vlastnictví Středočeského kraje v aglomeraci Praha

- II/101 (v Říčanech od mostu přes Rokytku po mimoúrovňovou křižovatku s D1 u obce Modletice)
- II/243 (v Líbeznicích od Mírového náměstí po hranice Prahy)
- II/603 (od mimoúrovňové křižovatky s Pražským okruhem (R1) u obce Jesenice po hranice Prahy)
- II/605 (v Rudné od křižovatky s II/101 (ul. Lidická) po hranice Prahy)
- II/608 (úsek ve Zdibech od křižovatky I/9 a MÚK s D8 po hranice Prahy)
- III/0031 (úsek v Dolních Břežanech od okružní křižovatky ulic Zbraslavská, 5. května a Ke Zlatníkům po hranice Prahy)
- III/0091 (úsek v Líbeznicích od křižovatky ulic Mělnická a Družstevní po křižovatku s I/9)
- III/2404 (úsek v Horoměřicích od křižovatky s II/240 po hranice Prahy)

Jedná se o komunikace, u kterých intenzita dopravy překračuje hodnotu 3 mil. vozidel za rok.

V rámci Akčního plánu protihlukových opatření pro hlavní pozemní komunikace ve vlastnictví Středočeského kraje (EKOLA group, spol. s r.o., 2016) bylo dále provedeno vyhodnocení odhadu počtu osob exponovaných hlukem, vymezení problémů a situací, které je třeba zlepšit.

Plán identifikuje odhadovaný počet osob v kritických místech nad mezní hodnotou ($L_n > 60$ dB) s rozdělením na prioritu I (území, ve kterém je překročena mezní hodnota a současně je zde hustota obyvatel ≥ 10 obyvatel/1 000 m²) a prioritu II (území, ve kterém je překročena mezní hodnota a současně je zde hustota obyvatel ≥ 1 obyvatel/1 000 m²). Řešení opatření v území s prioritu I by vzhledem k vysoké hustotě obyvatelstva mělo být realizováno v co nejkratším časovém horizontu.

Jako kritická místa priority I a II v předloženém akčním plánu byla identifikována následující místa včetně návrhu možných řešení protihlukové problematiky:

Benešov - Na komunikacích II/106 a II/112 v Benešově bylo lokalizováno místo priority I v ulici Čechova. V uvedené oblasti se nacházejí bytové domy o 3-6 NP. Dále byly lokalizovány místa priority II v ulicích Čechova, Nová pražská, Hodějovského a Červené Vršky. V uvedené oblasti je situována zástavba bytových a rodinných domů o 1-8 NP.

Kolín - Na komunikaci II/125 v Kolíně bylo lokalizováno místo priority I v ulici Ovčárecká. V uvedené oblasti se nacházejí rodinné domy o 1-2 NP a bytové domy o 3-8 NP.

Kralupy nad Vltavou - Na komunikaci III/10148 v Kralupech nad Vltavou bylo lokalizováno místo priority IV ulici Přemyslova. V uvedené oblasti je situována zástavba rodinných domů o 1-2 NP a bytových domů o 3-8 NP. Na komunikaci II/101 bylo lokalizováno místo priority II v ulici Mostní. V uvedené oblasti se nacházejí převážně bytové domy o 4-14 NP.

Lysá nad Labem - Na komunikaci II/272 v Lysé nad Labem bylo lokalizováno místo priority I v ulicích Československé armády a Jedličkova. V uvedené oblasti je situována zástavba rodinných domů o 1-2 NP a bytových domů o 3-8 NP. Na stejné komunikaci bylo lokalizováno místo priority II v ulici Jedličkova. V uvedené oblasti se nachází zástavba rodinných a bytových domů o 2-3 NP.

Rakovník - Na komunikacích II/227 a II/229 v Rakovníku bylo lokalizováno místo priority I v ulicích Lišanská, Havlíčkova, Čs. Legií, Na Sekyře a Pražská. V uvedené oblasti se nachází především zástavba bytových domů o 4-10 NP a zástavba rodinných domů o 1-2 NP.

Slaný - Na komunikaci III/00724 ve Slaném bylo lokalizováno místo priority I v ulici Pražská. V uvedené oblasti je situována převážně zástavba bytových domů o 2-7 NP.

Hluk z železniční dopravy

Dalším liniovým zdrojem hluku je železniční doprava. Vzhledem k relativně vyšším rychlostem, větším objemům vozidel a kontaktu kovových kol s kovovou kolejnicí je železniční doprava velmi významným zdrojem hluku, zejména v úsecích tzv. koridorů, kde se velké dopravní zatížení spojuje s vysokými rychlostmi vlaků. Hluk z železniční dopravy je méně vyrovnaný než hluk z dopravy automobilové, průjezdy vlaku mají menší frekvenci, o to však vyšší špičkové hladiny hluku. Kromě hluku působí železniční doprava i významnější vibrace.

Provoz na hlavních železničních tratích způsoboval dle Zprávy o životním prostředí ve Středočeském kraji v roce 2017 celodenní hlukovou zátěž nad 55 dB celkově 52,8 tis. obyvatel kraje, z toho nad mezní hodnotu bylo exponováno 5,1 tis. obyvatel. Počet osob vystavených hluku ze železniční dopravy ve Středočeském kraji byl největší ze všech krajů ČR.

V oblasti železniční dopravy byla podkladem pro hodnocení hluku Strategická hluková mapa železniční dopravy, kterou pro MZD ČR vypracoval Zdravotní ústav Ostrava. Toto mapování se ale zabývalo pouze nejvíce zatíženými úseky tratí (nad 60 tisíc vlaků za rok). V případě Středočeského kraje se jedná o tři tratě:

- č. 011 - Praha - Kolín,
- č. 010 - Kolín – Pardubice,
- č. 231 - úsek Lysá nad Labem - Nymburk - Poděbrady - Velký Osek.

V okolí železniční dráhy je limit hluku 60 dB pro den a 55 dB pro noc. Podle uvedeného podkladu jsou limity překračovány v zástavbě následujících obcí:

- na trati č. 011: Úvaly, Tuklaty, Český Brod, Klučov, Poříčany, Pečky, Velim, Kolín,
- na trati č. 010: Kolín, Záboří nad Labem,
- na trati č. 231: Lysá nad Labem, Rozkoš, Kostomlaty nad Labem, Kamenné Zboží, Nymburk, Poděbrady, Chotinky, Libice nad Cidlinou, Velký Osek.

U všech lokalit se však jedná o zasažení malého počtu domů v těsné blízkosti dráhy. Na značné části trati jsou vybudovány protihlukové ochrany tak, aby chráněná zástavba nebyla zasažena nadlimitními hladinami akustického tlaku.

Hluk z letecké dopravy

Z plošných zdrojů hluku působí velká letiště s intenzivním leteckým provozem: Ruzyně, Čáslav, Milovice, Benešov.

Rozdělení letišť na území Středočeského kraje podle typu provozu (podle stávajícího Programu rozvoje Středočeského kraje 2014-2020):

- veřejná mezinárodní letiště: Praha – Ruzyně, Mnichovo Hradiště,
- neveřejná mezinárodní letiště (pouze pro určitý okruh uživatelů): Vodochody, Benešov,
- veřejná vnitrostátní letiště: Benešov, Bučovice, Kolín, Příbram, Rakovník, Sazená, Slaný, Vlašim, Mladá Boleslav, Zbraslavice,

- neveřejná vnitrostátní letiště: Hořovice, Panenský Týnec, o heliporty LZS: Mělník, Mělník – Hořín, Neratovice, Rakovník,
- vojenská letiště: Čáslav,
- neprovozované bývalé vojenské letiště: Boží Dar.

Další rozvoj infrastruktury pro leteckou dopravu (zejm. modernizace zázemí regionálních letišť a záměr přeměny neveřejného mezinárodního letiště Vodochody na veřejné mezinárodní letiště) je možný v případě, že bude prokázáno plnění hygienických hlukových limitů při jejich současném a budoucím (plánovaném) provozu. V ochranných hlukových pásmech těchto letišť by neměly být umístovány objekty, jež vyžadují podle nařízení vlády č. 272/2011 Sb. akustickou ochranu (školy, obytné objekty, nemocnice apod.).

Půda

Velkým problémem je obecně také kontaminace půdy, která je v naprosté většině způsobena lidskou činností. Kontaminací půdy dochází nejen k narušování základních funkcí půdy, ale také k dalším negativním vlivům, vč. vlivu na člověka, a to přechodem kontaminantů z půdy do dalších složek prostředí a potravních řetězců. Kontaminace nejčastěji vzniká vlivem imisních spadů z průmyslové činnosti, při havarijních situacích, vypouštěním odpadních vod apod. Jednou z příčin je také narůstající používání agrochemikálií v zemědělství.

Kontaminované půdy se rozkládají v územích s dlouhodobou depozicí škodlivých látek zejména v důsledku hutních a chemických výroby a rovněž v místech dislokace vojenských jednotek, tj. ČSLA a Sovětské armády.

Negativní jevy na půdě (eroze, nedostatek přístupové vláhy, zasolení, podmáčení, kontaminace půdy rizikovými prvky) zůstávají na stejné úrovni jako v předešlých letech. Největším rizikem degradace půd je eroze (především vodní), kterou je potenciálně ohroženo přibližně 42 % zemědělské půdy.

V přírodních podmínkách nedotčených lidskou činností probíhá tzv. normální (přirozená) eroze pozvolna a často i neškodně. Projevuje se odnosem půdy vodou nebo větrem a jejím ukládáním na jiných místech ve formě nánosů, náplavů a navátin. Příroda se brání jejímu vzniku a škodlivým účinkům hlavně vegetačním krytem, nedochází k porušení přírodní rovnováhy a ztráta půdních částic je doplňována tvorbou nových částic z půdního podkladu. Příchod člověka do krajiny, intenzivní využívání půdy pro zemědělskou výrobu a velkoplošné odlesňování porušilo postupně přirozený vegetační kryt půdy a vystavilo její povrch působení erozivních sil - vznikla eroze zrychlená. Při zrychlené erozi je porušena přírodní rovnováha a dochází k takovému smyvu půdních částic a živin, že nemohou být nahrazeny půdotvorným procesem. Příčiny zrychlené eroze jsou různé. Vodní erozí, projevující se smyvem půdy a postupnou tvorbou rýh, brázd, výmolů, strží až bystřin, jsou ohroženy zvláště sklonité odlesněné pozemky a zemědělské půdy na svazích se sklonem nad 7 – 12° při nevhodně zvoleném způsobu hospodaření a nevhodné volbě plodiny. Ze zemědělských plodin zvyšují protierozní odolnost půdy nejvíce travní porosty, jetelotravní směsi a luskoviny, méně účinné jsou obiloviny, jmenovitě kukuřice, a nejméně okopaniny. Větrná eroze, jež vytváří podle zrnitosti ohrožené půdy písečné přesypy nebo prašné bouře, působí škodlivě na silně návětrných plochách a za sucha, kdy je půda nesoudržná a prašná.

Vodní erozí je nejvíce ohrožena zemědělská půda v okrese Beroun, Příbram, Rakovník a v jižní části okresu Praha – východ a severní část okresu Mělník, větrnou erozí pak Polabí a východní okraj okresu Rakovník. Nejvýznamnějšími činiteli vodní eroze jsou srážky a povrchový odtok, morfologie území, půdní

a geologické poměry, vegetační kryt a způsob využívání půdy. Podle erozivní účinnosti vegetačního krytu je možno seřadit jednotlivé druhy vegetace do pořadí: lesní porost, trvalé travní porosty, dočasné travní porosty, úzkořádkové plodiny (obiloviny, řepka apod.), širokořádkové plodiny (kukuřice, řepa, brambory). Vznik a průběh erozních procesů je ve většině případů vyvolán přívalovými srážkami, které jsou charakterizovány vysokou intenzitou, krátkou dobou trvání a malou zasaženou plochou. Povrchový odtok vznikající z těchto srážek rychle kumuluje a má výrazné erozní a transportní charakteristiky. Vodní erozi výrazně ovlivňují sklon, jeden z rozhodujících erozních faktorů, délka a tvar svahu, v menší míře se také uplatňuje expozice svahu. Důležitým faktorem vzniku eroze jsou také fyzikální vlastnosti půdy (struktura, textura, obsah organické hmoty apod.) a její odolnost vůči erozi. Hodnoty potenciální ohroženosti zemědělské půdy jsou rozděleny do 6 kategorií dle dlouhodobé průměrné ztráty půdy – velmi slabě, slabě, středně, silně, velmi silně a extrémně ohrožená. Dle sledovaných hodnot dlouhodobého průměrného smyvu spadají zhruba tři pětiny území do tří nejméně ohrožených kategorií, což odpovídá celorepublikovým průměrům. Ani nejintenzivněji zemědělsky obhospodařované okresy, Nymburk a Kolín, se těmto průměrům výrazněji nevyvíkají.

Z hlediska ohroženosti půdy větrnou erozí patří Středočeský kraj k rizikovějším oblastem. Mezi tři neohroženější kategorie spadá pětina území, zatímco v rámci republiky je to pouze 15 % plochy. Naopak mezi půdy bez ohrožení spadá na území Středočeského kraje pouze 61 % ploch, zatímco v rámci republiky je to přes 71 %.

Jedním z aktuálních problémů je také dehumifikace půdy, kdy výrazně klesá obsah humusu v půdě. Zejména vlivem intenzivního hospodaření dochází k půdě ke zvýšené aeraci a mineralizaci, což spolu s nevhodným způsobem kultivace půdy tlumí humifikaci organických zbytků. Důležitý je také celkový přísun organické hmoty do půdy a způsob hospodaření.

Nároky na nezemědělské využívání zemědělské půdy (mnohdy značné) jsou zapříčiněny tím, že Středočeský kraj je dynamicky se rozvíjejícím prostorem a centrem mimořádného zájmu podnikatelských aktivit, především v okolí hl. m. Prahy. Velikost pozemků v intenzivně obhospodařovaných oblastech Středočeského kraje se od devadesátých let výrazně nezměnila. Mnohahektarové bloky orné půdy, oseté až na výjimky monokulturami, jsou výrazně ohroženy erozí a často neplní svou krajinnotvornou funkci (chybí prvky v krajině, nefunguje ÚSES) ani další ekologické funkce (neprostupnost krajiny pro živočichy, nízká biodiverzita). V této problematice platí více než kde jinde důležitost aplikování zásad správné zemědělské praxe (zejména vyloučení pěstování širokořádkových plodin na svažitých pozemcích, provádění agrotechnických zásahů převážně po vrstevnicích).

Radon

Radonové riziko vzniká únikem dceřiných produktů uranu z horninového podloží, z haldového materiálu (Příbram), popř. škváry vzniklé prohořením haldoviny po těžbě uhlí (Kladno). Ve Středočeském kraji je největší v okresech Příbram, Benešov, Mělník a Praha-východ. V menší míře v okresech Kutná Hora, Kolín a Kladno. Území Středočeského kraje patří z hlediska výskytu radonu na 1. místo v republice. Přibližně třetina území kraje leží ve vysokém a středním radonovém riziku. Oblasti s vysokým radonovým rizikem jsou v největší míře na Příbramsku a Benešovsku.

Ochrana přírody a krajiny

Zvláště chráněná území (ZCHÚ)

Velkoplošná ZCHÚ

Na území Středočeského kraje nezasahuje žádný národní park (přibližně od roku 1998 se dlouhodobě připravuje vyhlášení NP Křivoklátsko v jádrovém území stejnojmenné CHKO).

Na území Středočeského kraje se nachází 6 chráněných krajinných oblastí: Blaník, Brdy, Český kras, Český ráj, Kokořínsko – Máchův kraj a Křivoklátsko. Kromě CHKO Blaník zasahují ostatní chráněné území také do sousedních krajů. Z údajů AOPK ČR vyplývá, že rozloha CHKO představuje 118,9 ha.

Rozšíření CHKO Kokořínsko bylo schváleno vládou 9. dubna 2014 s účinností od 1. září 2014, nová chráněná krajinná oblast se jmenuje „CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Rozšíření se v rámci Středočeského kraje týká bývalého prostoru Ralsko v oblasti Bělá pod Bezdězem.

Chráněná krajinná oblast Brdy byla vyhlášena nařízením vlády č. 292/2015 Sb. ze dne 12. října 2015; datum účinnosti od 1. ledna 2016. CHKO Brdy byla vyhlášena k zajištění ochrany přírody a krajiny na celkem 345 km² území Brdské vrchoviny - a to na celém území zrušeného Vojenského újezdu Brdy a dále v jižní a jihozápadní části Brd, která již byla mimo území bývalého VÚB (tzv. Třemšínské Brdy).

CHKO Blaník (rozloha: 40 km², nadmořská výška: 363 – 632 m n. m.)

Nejmenší chráněná krajinná oblast naší republiky nacházející se jižně od Prahy. Předmětem ochrany je harmonická zemědělská krajina, kde se střídají lesy, louky a pole a kde se zachovala řada drobných sakrálních staveb. Dominantou je bájný Blaník s cennými bukovými lesy a se smíšenými suťovými lesy na vrcholu. Přirozenou osou oblasti je říčka Blanice, tekoucí z jihu na sever. Blanice je příkladem neregulovaného meandrujícího toku s přirozeným vodním režimem pravidelných záplav. Díky tomu se v nivě Blanice uchovala společenstva nivních luk a vrbových křovin. Vzácná květena se vyskytuje na rašelinných a podmáčených loukách a na mokřadech při rybnících.

CHKO Brdy (rozloha: 345 km², nadmořská výška: 406 – 865 m n. m.)

Lesnatá vrchovina uprostřed Čech, kde po zrušení vojenského újezdu vzniklo nejmladší CHKO (vyhlášené

1. 1. 2016). Předmětem ochrany chráněné krajinné oblasti je harmonicky utvářená převážně lesní krajina Brdské vrchoviny se zachovalými ekologickými funkcemi, s typickým krajinným rázem s bezlesými enklávami a minimálním osídlením společně s přírodními hodnotami krajiny spočívajícími v rozsahu a kvalitě přirozených a polopřirozených společenstev charakteristických pro brdskou krajinu, zejména bezkolencových a pcháčových luk, vřesovišť, rašelinišť, pramenišť, mokřadů, společenstev skal a přirozených lesních společenstev a na ně vázaných vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Předmětem ochrany jsou také paleontologická naleziště a geologické a geomorfologické lokality, zejména projevy mrazového zvětrávání, skalní výchozy, kamenná moře a sutě a také typy přírodních stanovišť a druhy, pro které byly vyhlášeny evropsky významné lokality na území chráněné krajinné oblasti.

CHKO Český kras (rozloha: 132 km², nadmořská výška: 202 – 496 m n. m.)

CHKO Český kras zahrnuje vápencové skály, listnaté lesy a lesostepi podél řeky Berounky. Jedná se o největší krasové území v Čechách, dosud tu bylo objeveno téměř 700 jeskyní. Posláním oblasti je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků i přírodních zdrojů a vytváření vyváženého životního prostředí; k typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření, včetně vodních toků a ploch, rozvržení a využití lesního a zemědělského původního fondu, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť, architektonické stavby a místní zástavba lidového rázu.

CHKO Český ráj (rozloha: 181 km², nadmořská výška: 234 – 744 m n. m.)

Nad romantickou krajinu pískovcových skal se tyčí vulkanická dominanta Trosek, jeden z nejznámějších symbolů české krajiny. Mimořádná je pestrost kulturních památek, jedná se o jedno z turisticky nejoblíbenějších míst u nás. Posláním oblasti je uchování a obnova jejího přírodního prostředí, zejména ekosystémů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a zachování typického charakteru krajiny za současného rozvíjení ekologicky optimálního systému využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů.

CHKO Kokořínsko – Máchův kraj (rozloha: 410 km², nadmořská výška: 176 – 611 m n. m.)

CHKO byla vyhlášena nařízením vlády ze dne 9. dubna 2014 s účinností od 1. září 2014. Skládá se ze dvou nespojitých územních celků – část Kokořínsko (274 km², původní část, tak jak byla vyhlášena v roce 1976, s rozšířením u Dolanského rybníka) a část Máchův kraj (136 km², zcela nově vymezené dosud nechráněné území Dokeska). Předmětem ochrany je uchování a obnova jejího přírodního prostředí, zejména ekosystémů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, zachování a obnova ekologických funkcí území a zachování typického charakteru krajiny za současného rozvíjení ekologicky optimálního systému využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů; ochrana unikátní krajiny Dubska, Mšenska, Liběchovska, Kokořínského dolu, Jestřebka, Dokeska, Podbezdězí, Ralska, Polomených hor a nivy Ploučnice, Liběchovky a Pšovky s jedinečným geomorfologickým utvářením, jako jsou ploché pánve s četnými rybníky a rašeliništi, skalní města a kaňonovitá údolí, kvádrové pískovce, neovulkanické vrchy, přirozeně meandrující tok řeky Ploučnice a údolí potoků Liběchovky a Pšovky, harmonicky utvářená krajina se zachovalými ekologickými funkcemi formovaná dlouhodobou činností člověka s významným podílem přírodě blízkých lesních, skalních, lučních, vodních a mokřadních ekosystémů a na ně vázaných vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, s významným zastoupením dřevin rostoucích mimo les a řadou kulturních a historických památek a souborů lidové architektury, které dotváří charakteristický ráz této krajiny; typy přírodních stanovišť a druhy, pro které byly vyhlášeny evropsky významné lokality a ptačí oblast na území chráněné krajinné oblasti.

CHKO Křivoklátsko (rozloha: 625 km², nadmořská výška: 222 – 615 m n. m.)

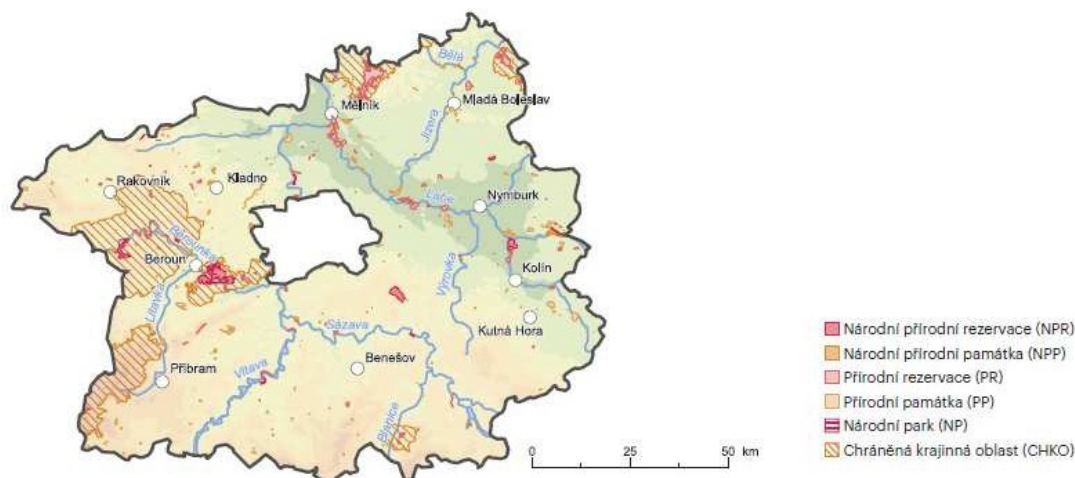
Křivoklátsko je krajinou bohatých listnatých lesů uprostřed Čech. Řeku Berounku a její přítoky lemují skalnaté svahy se suťovými lesy, horní okraje skal porůstají doubravy, bezlesé vrcholy hostí teplomilnou stepní květenou i zvířenu. Jsou zde světoznámá naleziště zkamenělin. Posláním oblasti je ochrana všech hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků i přírodních zdrojů a vytváření vyváženého životního prostředí; k typickým znakům krajiny náleží zejména její povrchové utváření včetně vodních toků a ploch, její vegetační kryt a volně žijící živočišstvo, rozložení a využití lesního a zemědělského půdního fondu a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť, architektonické stavby a místní zástavba lidového rázu.

Maloplošná ZCHÚ

V Ústředním seznamu ochrany přírody bylo k polovině roku 2019 evidováno celkem 304 maloplošných ZCHÚ, která zcela nebo zčásti leží na území Středočeského kraje. Plocha MZCHÚ v hranicích kraje je 15 745 ha. Konkrétně se jedná o 13 národních přírodních rezervací (NPR) o rozloze 4 276 ha; 21 národních přírodních památek (NPP) o rozloze 615 ha; 80 přírodních rezervací (PR) o rozloze 6 937 ha a 190 přírodních památek (PP) o rozloze 3 917 ha.

Z pohledu ochrannářského a z hlediska propojení krajiny jsou velmi cenná maloplošná ZCHÚ ležící mimo území CHKO, kterých je celkem 25.

Obrázek 13 Zvláště chráněná území na území Středočeského kraje, stav k roku 2017

Zdroj: AOPK ČR

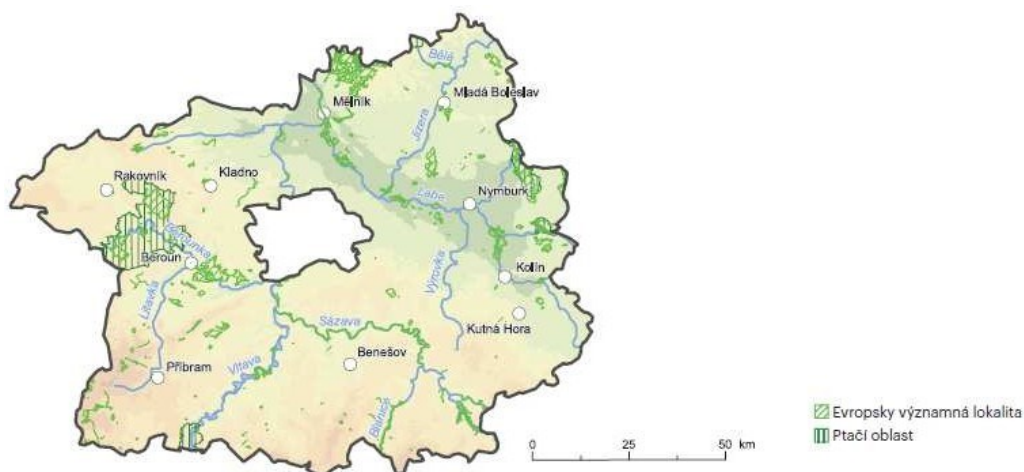
Území NATURA 2000

Natura 2000 je v zákoně č. 114/1992 Sb., v platném znění definována jako celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat typy evropských stanovišť a stanoviště evropsky významných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena vymezenými ptačími oblastmi a vyhlášenými evropsky významnými lokalitami.

Pro účely předkládaného oznámení koncepce Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 bylo na základě stanoviska AOPK ČR, Regionální pracoviště Střední Čechy, oddělení Správa CHKO Český kras, podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., č.j. SR/2162/SC/2018-5 ze dne 30. 4. 2019 (viz příloha v kapitole E.4 oznámení) vypracováno Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (květen, 2019). Vyhodnocení je nedílnou součástí předkládaného oznámení jako samostatná příloha. Vyhodnocení bylo zpracováno autorizovanou Mgr. Ondřejem Volfem.

Na území Středočeského kraje se nachází k polovině roku 2019 celkem 177 lokalit soustavy Natura 2000.

Obrázek 14 Lokality národního seznamu soustavy Natura 2000 na území Středočeského kraje, stav k roku 2017

Zdroj: AOPK ČR

Do Středočeského kraje zasahuje 5 ptačích oblastí s rozlohou 39 149,8 ha. Jedná se o: Žehuňský rybník – Obora Kněžičky; Českolipsko-Dokeské pískovce a mokřady; Rožďalovické rybníky; Křivoklátsko a Údolí Otavy a Vltavy. Níže je uveden tabulkový přehled s předmětem ochrany dané oblasti.

Zatímco PO Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady a Křivoklátsko jsou zcela v územním překryvu s velkoplošnými chráněnými územími a státní správu zde vykonává AOPK ČR prostřednictvím příslušného regionálního pracoviště, pro ostatní PO je ve své správní působnosti kompetentní KÚ.

Tabulka 6 Ptačí oblasti ve Středočeském kraji (ÚSOP)

Ptačí oblast	Rozloha (ha)	Kraj	Předměty ochrany
Českolipsko - Dokeské pískovce a mokřady	9408,76	Středočeský Liberecký	jeřáb popelavý (<i>Grus grus</i>) moták pochop (<i>Circus aeruginosus</i>) lelek lesní (<i>Caprimulgus europaeus</i>) skřivan lesní (<i>Lulula arborea</i>) slavík modráček (<i>Luscinia svecica</i>)
Křivoklátsko	31 960,15	Středočeský Plzeňský	včelojed lesní (<i>Pernis apivorus</i>) výr velký (<i>Bubo bubo</i>) kulíšek nejmenší (<i>Glaucidium passerinum</i>) ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>) žluna šedá (<i>Picus canus</i>) strakapoud prostřední (<i>Dendrocopos medius</i>) lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>) lejsek bělokrký (<i>Ficedula albicollis</i>)
Rožďalovické rybníky	6 613,14	Středočeský Královéhradecký	moták pochop (<i>Circus aeruginosus</i>) jeřáb popelavý (<i>Grus grus</i>)
Údolí Otavy a Vltavy	18 368,11	Středočeský Jihočeský	výr velký (<i>Bubo bubo</i>) kulíšek nejmenší (<i>Glaucidium passerinum</i>)
Žehuňský rybník – Obora Kněžičky	1 963,89	Středočeský Královéhradecký	bukáček malý (<i>Ixobrychus minutus</i>) chřástal kropenatý (<i>Porzana porzana</i>)

Na území Středočeského kraje zasahuje celkem 174 z celkového počtu 1 112 evropsky významných lokalit zařazených do Národního seznamu. Veškerá plocha lokalit EVL ve Středočeském kraji zabírá 33 100,72 ha.

Ze 174 evropsky významných lokalit na území Středočeského kraje se alespoň zčásti ve správním území Středočeského kraje nachází 130, ostatní leží na území zcela ve správě regionálních pracovišť AOPK ČR. Jedná se o EVL v překryvu se zvláště chráněnými územími národní kategorie a s CHKO. Několik lokalit se územně překrývá mezi více správními obvody (AOPK ČR, Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Královehradecký kraj, Hlavní město Praha). Z území ve správním obvodu Středočeského kraje jich je režimu základní ochrany je jich 25, alespoň zčásti je smluvně chráněno 7, ostatní jsou chráněna jako MZCHÚ.

Přehledný seznam EVL na území Středočeského kraje je k dispozici v příloze č. 1 oznámení „Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb.“.

Speciální typy ochrany

Botanicky významná území

Botanicky významná území jsou území s mimořádně bohatou a hodnotnou flórou a vegetací. V současné době je pro Českou republiku vypracován návrh botanicky významných území, který však není právně závazný. V rámci Středočeského kraje se jedná o následující lokality: Prokopské údolí, Dolnokralovické hadce, Karlštejn – Koda, Libický luh, Louky u rybníka Proudnice, Žehuňský rybník, Polabská černava, Rečkov, Týřov – Velká Pleš, Slatinná louka u Velenky.

Lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem

Druhy jsou chráněny na mezinárodní úrovni, podle směrnice o stanovištích (č. 92/43/EHS), jsou zařazeny mezi druhy vyžadující zvláštní územní ochranu i druhy vyžadující přísnou ochranu na celém území členského státu EU. Druhy jsou uváděny i v příloze 1 Úmluvy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská úmluva). Za nejvhodnější přístup při ochraně biodiverzity je z hlediska účinnosti považována péče o ekosystémy a o biotopy. V některých případech však tento přístup není dostatečný, zvláště při snaze o záchranu mizejícího nebo navrácení vymizelého druhu. Vhodným řešením v tomto případě může být realizace záchranného programu pro příslušný druh a programy péče (viz následující tabulka).

Ve Středočeském kraji je celkem evidováno 19 lokalit na celkem 522,08 ha s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem.

Tabulka 7 Druhy rostlin a živočichů, vyskytující se na území Středočeského kraje, pro něž je schválen nebo se připravuje záchranný program či program péče (Koncepce OPK SK 2018-2028)

Druh	Záchranný program	Situace ve Středočeském kraji
Rostliny		
hořeček časný český	přijatý ZP, v realizaci	na území kraje pravděpodobně vyhynulý druh
matizna bahenní	přijatý ZP, v realizaci	na území kraje více než 100 let vyhynulý druh
rdest dlouholistý	přijatý ZP, v realizaci	na původních lokalitách vyhynulý, vysazen na Kokořínsku (CHKO)
hořeček nahořklý pravý	připravovaný ZP	minimálně 15 lokalit ve správním území kraje, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP, požadovat zařazení vzácnějšího poddruhu (h. n. jazykovitý) do ZP – roste na Polabské černavě
hořeček drsný Sturmův	připravovaný ZP	na území kraje vymizelý, nelze vyloučit nové nálezy ve Džbánů či na Hvozdánsku
koniklec otevřený	připravovaný ZP	historicky více lokalit ve správním území kraje, nyní pouze 2, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP
zvonovec liliolistý	připravovaný ZP	historicky více lokalit ve správním území kraje, nyní pouze 1, další v CHKO Český kras, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP
hořec jarní	ukončený ZP	na území kraje vyhynulý druh, v minulosti v jižní části kraje roztroušený
Živočichové		
hnědásek osikový	přijatý ZP, v realizaci	ve správním území kraje je jediné území výskytu v ČR, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP
perlorodka říční	přijatý ZP, v realizaci	na území kraje v současnosti životaschopná populace není známa, ojedinělý nález jediného exempláře v Sázavě

Druh	Záchranný program	Situace ve Středočeském kraji
sysel obecný	přijatý ZP, v realizaci	ve správním území kraje je několik klíčových lokalit druhu, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP
užovka stromová	přijatý ZP, v realizaci	ve správním území kraje (okolí Štěchovic) přežívá a snad i prosperuje populace pocházející z vysazených exemplářů, která aktuálně není předmětem záchranného programu, jiné populace se ve správním území kraje nevyskytují a ani nevyskytovaly
bobr evropský	přijatý program péče	v kraji ostrůvkovitý výskyt a šíří se, aktivní role kraje v program péče dle jednotlivých zón ochrany
vydra říční	přijatý program péče	v kraji téměř souvislý výskyt, aktivní role kraje v programu péče
drop velký	připravovaný ZP	pouze vzácné zálety jednotlivých exemplářů
raroh velký	připravovaný ZP	pouze zálety jednotlivých exemplářů při migracích
ropucha krátkonohá	připravovaný ZP	druh právě ve Středočeském kraji silně ustoupil, pouze ostrůvkovitý výskyt, známy 2-3 recentní lokality ve správním území kraje, prioritní druh, nutná aktivní účast na ZP
velké šelmy	připravovaný program péče	omezený výskyt rysa ostrovida v lesnatých částech kraje (Brdy), etablovaná mikropopulací v severní části CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, vhodná aktivní účast kraje na ZP

V aktualizovaném přehledu Koncepce ochrany přírody a krajiny Středočeského kraje 2018-2028 je u zvláště chráněných a ohrožených druhů cévnatých rostlin uvedeno 463 druhů, jejichž výskyt byl na území Středočeského kraje zaznamenán. Z nich 274 patří mezi zvláště chráněné, z toho 101 dle §1, 98 dle §2 a 75 dle §3 přílohy vyhlášky č. 395/1992 Sb. Dalších 74 druhů je zařazeno v aktuálním Červeném seznamu mezi kriticky ohrožené (kategorie C1) a 96 mezi silně ohrožené (kategorie C2), mezi vyhynulé (A1) a vymizelé (A2) patří dalších 19 druhů.

Současné druhové spektrum savčí fauny středních Čech zahrnuje celkem 31 druhů řazených mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky Ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška č. 395/1992 Sb.): 6 druhů kriticky ohrožených, 23 druhů silně ohrožených a 3 druhy ohrožené. V červeném seznamu ČR je ze středočeské fauny zastoupeno 17 druhů: 3 druhy kriticky ohrožené (CR), 1 druh ohrožený (EN), 1 druh zranitelný (VU), 4 druhy téměř ohrožené (NT), 1 vyhynulý v přírodě (EW) a 7 v kategorii taxonů, o nichž jsou nedostatečné údaje (DD).

Na území Středočeského kraje se recentně vyskytuje 119 druhů ptáků, kteří patří mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb.: 31 druhů kriticky ohrožených, 58 druhů silně ohrožených a 30 druhů ohrožených. V červeném seznamu ČR je ze středočeské fauny zastoupeno 129 druhů: 33 druhů kriticky ohrožených (CR), 26 druhů ohrožených (EN), 35 druhů zranitelných (VU), 15 druhů téměř ohrožených (NT), 11 druhů v kategorii (NA) a 9 druhů regionálně vyhynulých (RE).

Druhové spektrum plazů Středočeského kraje neprošlo v posledních desetiletích žádnými změnami, nicméně vzhledem k řadě ohrožujících faktorů v současné krajině a klesajícím populacím plazů patří všech 8 druhů plazů mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb.: 3 druhy kriticky ohrožené, 4 druhy silně ohrožené a 1 druh ohrožený. Stejně tak jsou všechny druhy plazů zastoupeny v červeném seznamu ČR: 2 druhy ohrožené (EN), 3 druhy zranitelné (VU) a 3 druhy téměř ohrožených (NT).

Fauna obojživelníků Středočeského kraje zahrnuje 17 druhů. V posledních desetiletích nedošlo k žádným změnám v druhovém spektru, nicméně vzhledem k řadě ohrožujících faktorů v současné krajině a klesajícím populacím obojživelníků jsou všechny druhy - kromě skokana hnědého (*Rana temporaria*) řazeny mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb.: 3 druhy kriticky ohrožené, 12 druhů silně ohrožených a 1 druh ohrožený. V červeném seznamu ČR jsou uvedeny všechny přítomné druhy: 2 druhy kriticky ohrožené (CR), 4 druhy ohrožené (EN), 6 druhů zranitelných (VU) a 5 druhů téměř ohrožených (NT).

Na území Středočeského kraje se recentně vyskytuje 7 druhů ryb (a mihulí) řazených mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb.: 1 druh kriticky ohrožený, 1 druh silně ohrožený a 5 druhů ohrožených. V červeném seznamu ČR je ze středočeské fauny zastoupeno 13 druhů: 2 druhy kriticky ohrožené (CR), 1 druh ohrožený (EN), 7 druhů zranitelných (VU) a 3 druhy téměř ohrožené (NT).

Na území Středočeského kraje se recentně vyskytuje 106 druhů bezobratlých, kteří patří mezi zvláště chráněné druhy živočichů ve smyslu vyhlášky č. 395/1992 Sb.: 14 druhů kriticky ohrožených, 22 druhů silně ohrožených a 70 druhů ohrožených. Nejvíce zastoupenými skupinami jsou blanokřídlí, brouci a motýli. V červeném seznamu ČR je ze středočeské fauny zastoupeno 642 druhů: 115 druhů kriticky ohrožené (CR), 221 druhů ohrožených (EN), 287 druhů zranitelných (VU), 7 druhů téměř ohrožených (NT) a 13 druhů regionálně vyhynulých (RE).

Ramsarská úmluva

Na území Středočeského kraje se nachází dle Ramsarské úmluvy mokřad mezinárodního významu „Mokřady Pšovky a Liběchovky“ (350 ha, zapsán v roce 1998).

Geopark

Součástí systému evropské sítě geoparků, a tedy i geoparkem UNESCO se stal v roce 2010 Český ráj.

V současné době vzniká síť národních geoparků ČR, do které se může přihlásit jakékoliv zajímavé území určitým způsobem spojené s významným geologickým dědictvím. Na území Středočeského kraje jsou mezi národní geoparky zařazeny Český ráj, Kraj Blanických rytířů. Okrajově do území Středočeského kraje zasahuje geopark Ralsko. V návrhu je geopark Barrantien, jehož kandidatura na národní geopark byla na jaře roku 2018 schválena Radou národních geoparků.

Biosférická rezervace UNESCO

Biosférickou rezervací UNESCO je pak CHKO Křivoklátsko.

Přírodní parky

Přírodní park byl zřízen a v zákonu č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů legislativně ukotven z důvodu ochrany krajinného rázu s významnými soustředěnými a estetickými a přírodními hodnotami. Dnešní přírodní parky slouží k ochraně krajinného rázu v esteticky a přírodně hodnotných krajinách mimo zvláště chráněná území. Účelem jejich zřízení byla ochrana těchto krajin před výstavbou, těžbou, nadměrnou rekreací apod.

Na území Středočeského kraje je registrováno celkem 19 přírodních parků (Čížovky, Hřebeny, Dolní Povltaví, Džbán, Džbány – Žebrák, Hornopožárský les, Chlum, Jabkenicko, Jesenicko, Jistebnická vrchovina, Kersko, Okolí Okoře a Budče, Petrovicko, Povodí Kačáku, Rymář, Střed Čech, Škvorecká obora

– Králíčina, Třemšín, Velkopopovicko). V posledních letech byly zřízeny nebo rozšířeny přírodní parky Petrovicko (říjen 2008), Škvorecká obora - Králíčina (únor 2009), Hřebeny (září 2009), Kersko-Bory (březen 2010), Povodí Kačáku (květen 2010), Okolí Okoře a Budče (březen 2011). Celková rozloha všech přírodních parků ve Středočeském kraji činí 104 630 ha. Vyhlášení dalších přírodních parků se v nejbližším období neuvažuje.

Čížovky: Malý park o rozloze 389 ha leží na vrcholové plošině Křemenice. Jedná se o harmonickou mozaiku lesů, polí, luk, mokřadů a rybníků. Park má zejména krajinářský význam.

Dolní Povltaví: PP Dolní Povltaví je vázaný na zachovalou část údolí Vltavy, kde řeka vytváří údolní fenomén s bohatými skalními, stepními a lesostepními společenstvy. Rozloha parku činí 1 038 ha. Chráněna je zde i typická kulturní krajina a pravěké sídelní lokality.

Džbán: PP Džbán zasahující z poloviny do Ústeckého kraje má rozlohu 21 055 ha. Patří k nejrozsáhlejším PP v ČR a svým významem se přibližuje CHKO. Krajina pahorkatinného až vrchovinného reliéfu rozlámané křídové tabule vyniká kontrasty červených orníc a bílých opukových strání. Většina území je zalesněná, vyskytují se i pole, louky, pastviny, staré sady, travnaté stráně, chmelnice, rybníky, mokřady a slatiny. Jedná se o harmonickou kulturní krajinu s vysokou přírodní hodnotou i soustředěním kulturních památek.

Džbány-Žebrák: PP o rozloze 4 995 ha se nachází na Miličínské vrchovině s nejvyššími vrchy Džbány a Žebrák. Větší lesní komplexy doplňují louky s prameništi a remízky. Hlavním předmětem ochrany je nenarušená venkovská krajina vyvýšená nad okolní terén.

Hornopožárský les: PP Hornopožárský les se rozkládá na dolním toku řeky Sázavy a sousedí s PP Střed Čech. Území o rozloze 1 494 ha je tvořené členitou pahorkatinou až vrchovinou a je z většiny pokryté lesem, přeměněným jehličnatým i původním listnatým. Chráněna je zde typický lesní krajina.

Hřebeny: Rozsáhlý PP Hřebeny, označovaný také jako Brdy-Hřebeny, byl vyhlášen na ploše 18 383 ha na zalesněném Brdském hřebeni táhnoucím se od okraje CHKO Brdy až ku Praze. Příčinou ochrany jsou rozsáhlé lesní komplexy s podílem přírodě blízkých bučin a smíšeného lesa, s minimální zástavbou.

Chlum: PP Chlum o rozloze 1 330 ha tvoří pás zalesněných a travnatých svahů Chloumeckého hřbetu. Hodnotné jsou komplexy dubohabřin, doubrav, bučin, bílých strání, květnatých luk a mokřadů. Park je chráněn jako ostrov přírodě blízkého lesa uprostřed zemědělské krajiny.

Jabkenicko: PP Jabkenicko chrání na rozloze 1 719 ha harmonickou kulturní krajinu s charakterem krajinného parku. Tu tvoří lesy, Jabkenická obora s lesními rybníčky a palouky a zemědělská krajina s roztroušenými háji a rybníky. Na pahorkatině se zachovaly dubohabřiny a olšiny, velkou část však tvoří jehličnaté monokultury.

Jesenicko: PP Jesenicko na západě Rakovnicka je krajinou hlubokých lesů a roztroušených obrovských žulových balvanů a skal, drobných sakrálních památek a malebných vesniček. V harmonické krajině se střídají borové a smíšené lesy, pole, louky, pastviny, rybníky a zatopené lomy. Reliéf má charakter pahorkatiny až vrchoviny a část parku velkého 10 934 ha leží v Plzeňském kraji.

Jistebnická vrchovina: PP Jistebnická vrchovina nazývaný též Čertova hrbatina přesahuje do Jihočeského kraje. V území s vysokou krajinářskou hodnotou velkým 4 755 ha se střídají lesy, louky, pole, vodní toky, skály a roztroušené skupiny balvanů. Hospodaření je zde stále extenzivní, vesnice mají zachovalou strukturu a krajina je poměrně nedotčená.

Kersko-Bory: PP Kersko-Bory zahrnuje rozsáhlý lesní komplex bývalé obory a rekreační chatovou oblast. Leží v rovinaté krajině Polabí a má rozlohu 2 205 ha. Kromě borových kultur se zde zachovaly doubravy, lužní lesy a slatinné černavy.

Okolí Okoře a Budče: PP Okolí Okoře leží ve staré sídelní oblasti v povodí Zákolanského potoka. Území o rozloze 5 295 ha má charakter plošiny až pahorkatiny a je převážně odlesněné. Jedná se o teplou, suchou, lesostepní rekreační oblast. Dominantu tvoří zřícenina hradu Okoř.

Petrovicko: PP Petrovicko byl zřízen na rozloze 2 310 ha z důvodu ochrany zachovalé krajiny a charakteristickými geomorfologickými prvky, mimolesními dřevinami a remízy. Typická je zde harmonická kulturní krajina s drobnou sakrální architekturou, kamennými terasami, zídkami, skalkami a mezemi.

Povodí Kačáku: PP Povodí Kačáku je vázaný na krajinu podél toku Kačáku (Loděnice) a bezprostředně navazuje na CHKO Křivoklátsko. Převážně zalesněná a velmi členitá pahorkatinná oblast má rozlohu 4 029 ha. Většinu lesů tvoří monokultury smrku, borovice a modřínu. Dochovala se zde řada starých mlýnů. Oblast je hojně rekreačně využívána.

Rymáň: PP Rymáň s rozlohou 1 628 ha navazuje na CHKO Kokořínsko a je specifický výskytem zajímavých pískovcových útvarů. Je tvořen vesměs odlesněnou pahorkatinou s harmonickou kulturní krajinou lemovanou častou mimolesní zelení, s romantickými lesními roklemi.

Střed Čech: Rozsáhlý PP Střed Čech o rozloze 9 523 ha kopíruje meandrující tok Vltavy v Říčanské plošině a dolní tok Sázavy v Dobříšské pahorkatině. Navazuje na PP Hornopožárský les. Reliéf tvoří plošiny, pahorkatiny až vrchoviny a typická jsou výrazná údolí a svahy se skalními útvary a roklemi. Jedná se o mimořádně krajinářsky atraktivní a rekreačně významnou oblast.

Škvorecká obora – Králičina: PP Škvorecká obora - Králičina navazující na pražský PP Klánovice-Čihadla byl vyhlášen na malé ploše 107 ha z důvodu ochrany zachovalých lesních komplexů. Chráněn je fenomén říční nivy s navazujícími dubohabrovými, dubovými a borovými lesy.

Třemšín: PP Třemšín vyhlášený na ploše 11 312 ha prostorově navazuje na CHKO Brdy a je jediným hornatým parkem ve Středočeském kraji. Typické jsou rozsáhlé smrkové porosty a řídké osídlení, výrazné svahy, skalní výchozy a kamenná moře.

Velkopopovicko: PP Velkopopovicko se nalézá ve členité Středočeské pahorkatině na ploše 2 123 ha. Území je mozaikou menších i větších lesních celků, luk, polí, potoků, mimolesní zeleně a menších sídel. Lesy jsou většinou jehličnaté, hlavní hodnota parku je krajinářská, jedná se o rekreační zázemí Prahy.

Územní systém ekologické stability

Územní systém ekologické stability krajiny je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability.

Jednotlivé skladebné části ÚSES jsou uvedeny v ÚAP Středočeského kraje (4. úplná aktualizace, 2018).

V současné době jsou regionální a nadregionální prvky ÚSES na celém území Středočeského kraje závazně vymezeny v rámci úplného znění Zásad územního rozvoje Středočeského kraje po 2. aktualizaci (2018).

Na území Středočeského kraje je dle ZÚR vymezeno 15 nadregionálních biocenter provázaných 30 nadregionálními biokoridory s ochrannými zónami v max. rozsahu 2 km od osy nadregionálního

biokoridoru na obě strany. Dále se ve Středočeském kraji dle ZÚR nachází 329 biocenter a 267 biokoridorů regionálního ÚSES.

Pozn.: Lokální a okresní generely ÚSES byly zpracovávány v 90. letech minulého století. Kolem roku 2005 skončilo období generelů a pokračovalo se ve vymezení ÚSES v podobě plánů pro začlenění do územně plánovacích dokumentací jednotlivých obcí. V současné době je celé území kraje pokryto návrhy - plány - lokálního ÚSES. Z valné většiny jsou plány lokálního ÚSES začleněny do územních plánů. Ve středočeském kraji mělo k 31. 12. 2016 schválenou a účinnou nebo alespoň rozpracovanou územně plánovací dokumentaci 1066 obcí, což je 93,18 %. Současné návrhy ÚSES již rozsahem a kvalitou odpovídají potřebám definitivního prostorového vymezení prvků ÚSES a stanovení jejich základních charakteristik. Lze je po upřesnění a zaměření v terénu využít přímo pro zpracování projektů a opatření k realizaci nebo jako podklad komplexních pozemkových úprav.

Typologie krajiny

Obecná charakteristika krajiny Středočeského kraje

Z hlediska geomorfologického členění zasahují na území Středočeského kraje tři subprovincie: Česká tabule (severně), Česko-moravská soustava (JV – V) a Poberounská soustava (JZ – Z).

Každá ze subprovincií má pro svou specifickou geologii a morfologii i specifický ráz. Z hlediska horizontální členitosti lze „horní“ severní polovinu území charakterizovat oproti jihu jako méně prostorově a horizontálně diferenciovanou s menším podílem lesů a zastoupením rozsáhlejších a kvalitnějších přírodních oblastí s možností turistického využití.

Obecně ve středních Čechách převažují pahorkatiny, v severní části v rozmezí 200 – 350 m n. m., směrem na jih vyšší (400 – 500 m n. m.) přesahující až do vrchovin. Jediným horským celkem ve Středočeském kraji jsou Brdy s nejvyšším vrcholem kraje Tok (865 m n. m.). Nejnižší položené místo jsou Horní Počaply (153 m n. m.) na Labi. Nížinatý pás řeky doprovází kolem meandrujícího toku široká niva, slepá ramena i ploché stupňovité říční terasy. Velmi významným tokem území je Vltava, protékající napříč J-S územím kraje včetně Prahy. Řeka a navazující společenstva tvoří specifický ráz (např. kaňonovitá údolí) území výrazné přírodovědné hodnoty. Z větších toků se v kraji dále nachází Berounka, Sázava a Jizera.

Ochrana rozsáhlých území s harmonicky utvářenou krajinou a cenným přírodním bohatstvím je zajištěna 5 chráněnými krajinnými oblastmi, které dále doplňuje síť maloplošných chráněných území. Harmonická kulturní krajina a její ráz je dále chráněn 19 přírodními parky.

Z pohledu hustoty osídlení prošlo území v posledních desetiletí výraznou proměnou, která razantním způsobem zasáhla také do volné krajiny. Kromě nevratného záboru zemědělské půdy, fragmentace krajiny dopravou, ztráty charakteru a identity některých sídel apod. došlo u řady lokalit k výraznému narušení estetických hodnot venkovské krajiny. Vzniklá situace se dotýká především příměstských oblastí, zejména území kolem Prahy, kde se střetávají oboustranné nároky na maximální využití prostoru, a to mnohdy nad únosnou míru daného prostředí.

Krajinný ráz

Jedním z dokumentů koncepčního charakteru je Studie vyhodnocení krajinného rázu na území Středočeského kraje (Atelier V, 2008). Podrobné hodnocení krajinného rázu je provedeno v tomto dokumentu.

Území Středočeského kraje bylo v této studii krajinářsky vyhodnoceno pomocí typologie krajiny dle Muranského a Naumanna (1970-80). V ní se hodnocená krajina diferencuje v závislosti na příslušném

krajinném typu a krajinářské hodnotě. Základním krajinným typem je v tomto pojetí krajinný typ A (krajina přeměněná – plně antropogenizovaná), krajinný typ B (krajina kulturní – harmonická: vrovnaný vztah mezi přírodou a člověkem) a krajinný typ C (krajina relativně přírodní – s převahou přírodních prvků).

Bylo zjištěno, že na 45 % řešené části území kraje se uplatňuje krajina se zvýšenou estetickou hodnotou, tedy zejména krajinné typy C (+) 23 % a B (+) 22 %. Dominantním krajinným typem je krajina kulturní- harmonická s průměrnou estetickou hodnotou B (0) 52 %. V malé míře se vyskytuje ještě typ A (0) 3 %. S relativně zanedbatelným podílem byly dále vyhodnoceny krajinné typy A (+) a A (-). Řešená část Středočeského kraje je pouze z 8,1 % ošetřena institutem velkoplošného chráněného území nebo přírodního parku. Z toho 2,8 % řešeného území spadá do kategorie CHKO a 5,3 % do kategorie přírodního parku.

Zemědělský půdní fond

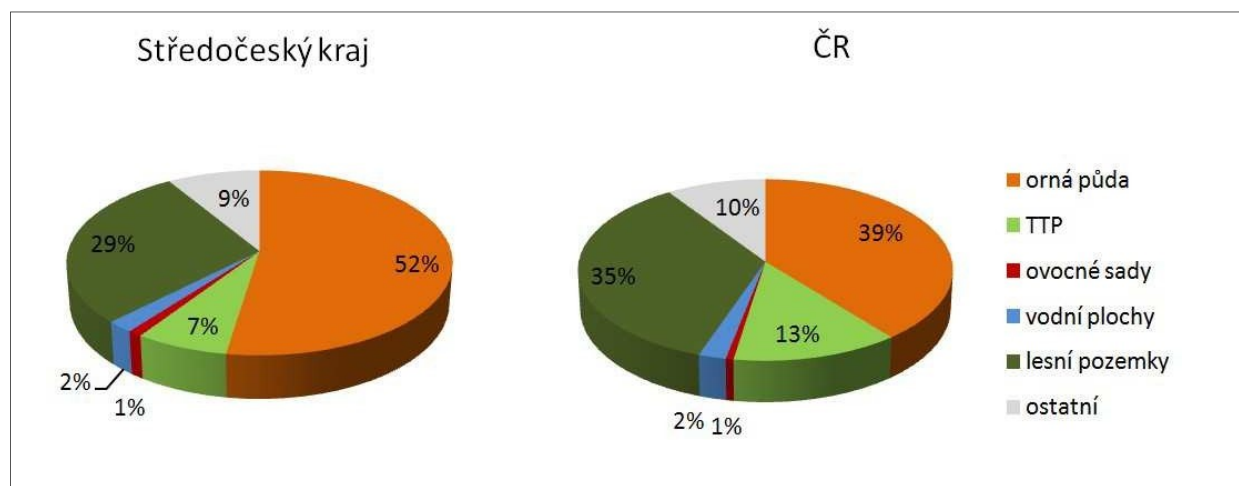
Zemědělská půda v roce 2017 zaujímala ve Středočeském kraji dle katastru nemovitostí 658,9 tis. ha, tedy 60,3 % území kraje, rozloha orné půdy pak činila 544,6 tis. ha, což je o 1,3 tis. ha méně než v roce 2016. Jedná se o kraj s nejvyšším podílem zemědělské půdy v ČR a kvůli přírodním podmínkám i s vysokým stupněm zornění zemědělské půdy (82,6 %). Od roku 2000 klesla výměra zemědělské půdy o 11,1 tis. ha, výměra orné půdy pak o 14,7 tis. ha, tj. o 2,6 %. Významným procesem změny využití území byla přeměna orné půdy na trvalé travní porosty, jejich rozloha v roce 2017 v kraji činila 72,5 tis. ha, což je celkem 11,0 % veškeré zemědělské půdy. V období 2000–2017 vzrostla plocha trvalých travních porostů o 3,1 tis. ha převážně na úkor orné půdy, jednalo se tedy o přesun v rámci zemědělské půdy, který má pozitivní vliv na kvalitu půdy a životní prostředí. Příčinou úbytku orné půdy v roce 2017 bylo také rozšiřování zastavěných ploch, nádvoří a ostatních ploch, jejichž rozloha vzrostla na její úkor o 485,9 ha. Zastavěné plochy, nádvoří a ostatní plochy v roce 2017 pokrývaly 10,4 % (v roce 2000 to bylo 9,7 %) území Středočeského kraje. Vodní plochy zaujímaly 1,9 % území Středočeského kraje, lesnatost v roce 2017 byla 26,8 %.

V databázi LPIS bylo v roce 2017 registrováno 557,6 tis. ha zemědělské půdy (tj. 84,6 % zemědělské půdy evidované v katastru nemovitostí a 51,0 % území kraje).

Dle databáze CORINE Land Cover z roku 20124 měl kraj v rámci ČR zřetelně nadprůměrný podíl zemědělské půdy a rovněž i urbanizovaných území (7,0 %) na celkové ploše. V období 2006–2012 se kraj vyznačoval celkově malými změnami v krajinném pokryvu, které byly relativně největší v značně urbanizovaných okresech Praha-západ (4,5 % změn), Mělník (2,3 %) a Praha-východ (2,0 %), naopak minimální v okresech s intenzivní zemědělskou výrobou (Nymburk 0,5 % změn, tj. nejméně v ČR).

Po značné intenzifikaci zemědělství v druhé polovině 20. století se struktura zemědělských pozemků v rámci celé republiky pomalu mění ve prospěch extenzivních způsobů hospodaření. Zatímco v pohraničních oblastech je nárůst pozemků s TTP a lesních pozemků výraznější, na území Středočeského kraje se krajina mění, zejména v oblastech intenzivně zemědělsky obhospodařovaných, jen velmi zvolna. Celkově se však zemědělská plocha zmenšuje, od roku 2000 zde ubylo téměř 10 tis. ha zemědělské půdy.

Obrázek 15 Podíl vybraných kategorií půdního fondu ve Středočeském kraji a v ČR k roku 2017

Zdroj: ČÚZK, 2017

Středočeský kraj patří mezi kraje s nejnižší výměrou ekologicky obhospodařované půdy (19,3 ha v roce 2017), jejíž podíl 2,9 % na zemědělském půdním fondu kraje je druhý nejnižší po hl. m. Praha. Trend ekologického zemědělství v kraji byl v období mezi roky 2006–2011 rostoucí, v roce 2015 se výměra půdy v ekologickém zemědělství v meziročním srovnání snížila o 1,4 %, od roku 2015 ovšem opět mírně vzrostla (zdroj: Zpráva o životním prostředí Středočeského kraje 2017).

Z analýzy struktury zemědělské půdy za rok 2016 vyplývají následující skutečnosti:

- Spolu s Jihomoravským krajem má Středočeský kraj v roce 2016 nejvyšší procento zornění 82,8 % (od roku 2006 snížení o 0,4 %). O 12,3 % překračují celorepublikový průměr (který činí 70,5 %).
- Středočeský kraj patří mezi tři kraje, ve kterých se pěstuje chmel a čtyři kraje, kde se pěstuje vinná réva. Tato skutečnost dokládá pestré přírodní podmínky. To dokresluje i třetí nejvyšší podíl ovocných sadů.
- Středočeský kraj má v mezikrajském srovnání druhý nejnižší podíl trvalých travních porostů ze zemědělské půdy. S ohledem na pestrou škálu mimoprodukčních funkcí ZPF Středočeského kraje (rekreační, vodohospodářské, kritéria obecné ochrany přírody a krajiny apod.) a na potřebu protierozní ochrany ZPF je tento indikátor nízký a lze jej považovat za slabou stránku.

Lze konstatovat, že jak z hlediska kvality přírodních podmínek, tak z hlediska podílu zemědělské půdy má Středočeský kraj v celorepublikovém měřítku zásadní potenciál, jak pro zemědělskou produkci, tak pro plnění mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny. Pro posouzení diferenciací zemědělské půdy Středočeského kraje z hlediska její kvality jsou využity třídy ochrany odvozené z bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ).

Za příznivý trend lze považovat snižování podílu orné půdy v příměstském území Prahy, kde se dostává intenzivní zemědělská výroba do střetu s obytnou funkcí tohoto území (Roztoky, Říčany a Kamenice). Lze sledovat i opačný trend, tj. zvýšení míry zornění. Jedná se zejména o jihozápadní část kraje (Příbram, Rožmitál pod Třemšínem a Břežnice). Tento trend zřejmě souvisí se snahou získat přímé dotace, které jsou vázány na rozlohu obhospodařované orné půdy. K výraznějšímu zvýšení míry zornění došlo také v oblasti Nové Strašecí a Sadská.

Na území kraje došlo k největšímu zvýšení podílu trvalých travních porostů v pásu území tvořeném oblastí Jesenice, Rakovník, Hořovice, Beroun, Dobříš, Sedlčany. Bohužel lze sledovat i opačný trend, tj.

snížení podílu TTP. Největší úbytky TTP jsou evidovány v oblasti Příbram, Rožmitál pod Třemšínem, Březnice, Nové Strašecí a Uhlířské Janovice. Především tam, kde jsou současně členitější terénní podmínky, a tím vyšší ohroženost ZPF vodní erozí, se jedná o nepříznivý trend.

Pozemky určené k plnění funkcí lesa

Podle kategorizace lesů jsou lesy ve Středočeském kraji zařazeny do následujících kategorií (stav v r. 2016; zdroj: ÚHÚL):

- hospodářské lesy - 217 198 ha
- lesy ochranné - 10 138 ha
- lesy zvláštního určení - 73 092 ha

Historický vývoj společnosti s využíváním území zde vedl k tomu, že Středočeský kraj je nejméně lesnatou oblastí v České republice. Dlouhodobé osídlení a historicky intenzivní hospodářské využívání půdy se projevilo v odlesnění poměrně velké části území na severu kraje. Naopak v jižní části kraje jsou lesní porosty zastoupeny poměrně značně, a to zejména na Dobříšsku, Rožmitálsku a v Posázaví.

Podle Zprávy o životním prostředí ve Středočeském kraji 2017 činila porostní plocha lesů ve Středočeském kraji v roce 2017 293,1 tis. ha, tj. 26,8 % rozlohy kraje, což je výrazně pod průměrem ČR. Středočeský kraj tak byl krajem s druhou nejnižší lesnatostí v rámci ČR. Hospodářské lesy s primární produkční funkcí se na celkové porostní ploše lesů podílely 74,7 %, následovaly lesy zvláštního určení s podílem 22,9 % a lesy ochranné s podílem 2,3 %. Nejčastěji zastoupenou věkovou kategorií představovaly porosty ve věku 81–100 let, přičemž průměrný věk listnáčů byl 69 let a jehličnanů 66 let.

Lesní porosty ve Středočeském kraji byly tvořeny převážně jehličnany, jejichž podíl v roce 2017 činil 67,8 %. Nejčastěji zastoupenými jehličnany byly smrky (34,8 %) a borovice (26,5 %). Podíl smrkových porostů je v tomto kraji relativně nízký a dosahuje tak přibližně podílu smrků určeného v doporučené druhové skladbě lesa pro ČR (36,5 %). Mezi listnáči dominovaly duby (13,6 %) a buky (5,2 %).

Nově zakládané porosty byly tvořeny z 61,2 % jehličnany, které však rovněž zaujímaly 88,7 % vytěženého dřeva, což vedlo k mírnému posílení podílového zastoupení listnáčů. Mírné navyšování podílu listnáčů v lesích Středočeského kraje lze pozorovat od roku 2000, což je v souladu s trendem přibližování se doporučené skladbě lesa v rámci celé ČR.

Rozmístění lesů na území kraje je značně nerovnoměrné. Minimální lesnatost je v oblastech úrodných zemědělských půd — Polabí, Pojizeří, Slánsko. Naproti nim lze postavit rozsáhlé lesní celky Křivoklátska a Brd i oblastí s krajinou, kde se ve vyvážených poměrech střídají lesy, pole a louky, jak je tomu na Benešovsku, Příbramsku, ve středním Povolaví a Posázaví.

Rozmanitost přírodních podmínek pro vývoj lesů dokumentuje skutečnost, že na území Středočeského kraje leží osm přírodních lesních oblastí. Každá přírodní lesní oblast je jedinečná nejen svými přírodními poměry geografickými, geologickými, pedologickými a klimatickými, ale také svým antropogenně ovlivněným historickým vývojem.

Přírodní lesní oblasti zastoupené na území Středočeského kraje: Brdská vrchovina, Křivoklátsko a Český kras, Rakovnicko-Kladenská pahorkatina, Středočeská pahorkatina, Českomoravská vrchovina, Polabí, Severočeská pískovcová plošina a Český ráj.

Významnost rekreačního potenciálu lesů Středočeského kraje je dána geografickou polohou k pražské aglomeraci, pro jejíž obyvatele a obyvatele Středočeského kraje zajišťuje naplňování jednotlivých rekreačních funkcí lesa.

Mezi nejdůležitější mimoprodukční funkce patří lesy s funkcemi vodohospodářskými, zdravotně hygienickými a s funkcí ochrany přírody. Na území Středočeského kraje jsou zastoupeny lesy se všemi zmíněnými funkcemi.

Nárůst podílu lesů není na území kraje rovnoměrný. Lesnatost území se relativně nejvíce zvýšila v oblasti Rakovníka a významněji také v oblasti Jesenice, Rožmitálu pod Třemšínem, Sedlčan, Uhlířských Janovic a Kutné Hory. V Bělé pod Bezdězem naopak došlo k většímu snížení podílu lesů stejně jako v těchto oblastech: Kralupy nad Vltavou, Odolena Voda, Jílové u Prahy a Sadská.

4. Stávající problémy životního prostředí v dotčeném území

Stávající problémy, resp. slabé stránky životního prostředí na území Středočeského kraje jsou definovány v Rozboru udržitelného rozvoje území v rámci ÚAP Středočeského kraje, jejichž 4. úplná aktualizace byla projednána Zastupitelstvem Středočeského kraje dne 19. 9. 2017 (usnesením č. 026-09/2017/ZK). Vzhledem k tomu, že se jedná o pouze formální změny oproti původně projednané koncepci, lze považovat tyto podklady za dostatečně aktuální.

Slabé stránky životního prostředí na území Středočeského kraje jsou následující:

Horninové prostředí a geologie

- Při přepočtu na jednotku plochy činí objem těžby vápenců v CHKO Český kras cca 28 kt/km², přičemž za kritické se považuje zatížení přesahující hodnotu 10 kt/km². Jedná se o řádově vyšší zatížení území těžbou než v ostatních CHKO v ČR.
- Území s vysokou koncentrací rizik pramenících z ukončené těžby nerostných surovin v rámci krajev oblasti ukončené intenzivní těžby uranu a polymetalických rud na Příbramsku a ukončené těžby černého uhlí na Kladensku:
 - Existence nestabilizovaných, plošně rozsáhlých pozůstatků po hlubinném dobývání uranu na Příbramsku (haldy, důlní areály, poddolované plochy) v kombinaci s lokálními riziky zvýšené radioaktivity horninového prostředí a kontaminace prostředí a kontaminace podzemních i povrchových vod výrazně omezuje přirozené funkce území a snižuje jeho přírodní i kulturní hodnotu
 - Vysoká koncentrace plošně rozsáhlých pozůstatků po hlubinné těžbě černého uhlí na Kladensku (haldy, důlní areály, poddolované a kontaminované plochy), narušení funkčních vazeb území, režimu podzemních vod, ekologických a estetických funkcí krajiny
 - Kontaminace horninového prostředí a podzemních vod v souvislosti s dřívější hlubinnou těžbou polymetalických rud na Kutnohorsku
- Silné zatížení území soutoku Labe a Vltavy těžbou štěrkopísků

Vodní režim

- Výskyt letních regionálních dešťů zasahujících velká území i krátkodobých lokálních přivalových srážek.
- Poměrně významný plošný rozsah záplavových území především v Polabí.
- Existence 18 oblastí s významným povodňovým rizikem.

- Omezení pro výstavbu v záplavových územích, zejména v aktivních zónách.
- Malá možnost ovlivnění průběhu povodní, Vltavská kaskáda plní protipovodňovou funkci jen omezeně.
- Přetrvávání znečištění povrchových vod i podzemních vod z mělkých horizontů.

Hygiena životního prostředí

- Podíl bilancovaných emisí znečišťujících látek ze stacionárních i mobilních zdrojů je z celorepublikového pohledu velmi významný - v absolutní výši emisí celkově na prvním místě v ČR.
- Vysoké koncentrace troposférického ozonu v ovzduší s negativním vlivem na zdraví lidí i na vegetaci a ekosystémy.
- Doprava v kraji má největší podíl na celkových emisích CO₂, NO_x a PM z dopravy v ČR ze všech krajů.
- Zvýšená hustota individuálních rekreačních zařízení bez potřebné infrastruktury v některých oblastech.
- Pomalé tempo řešení starých ekologických zátěží (zdevastovaná a znečištěná území a skládky s neřízeným procesem).
- Vysoké měrné emise jednoho z hlavních skleníkových plynů – oxidu uhličitého ☐ Vysoké měrné emise oxidu siřičitého a oxidů dusíku (na HDP).
- Lokální imisní zátěž oxidem dusičitým, suspendovanými částicemi frakce PM₁₀, polycyklickými aromatickými uhlovodíky (PAU) a těžkými kovy a plošná imisní zátěž přízemním ozónem, zejména z automobilové dopravy.
- Většina vodních toků stále zůstává znečištěná (III. třída) nebo i silně znečištěná (IV. třída). Značná část významných vodních toků vykazuje zvýšené koncentrace specifických škodlivin anebo je mikrobiálně znečištěna a významně technicky upravena (regulace, kanalizace, napřimování apod.).
- Jakost povrchových a podzemních vod je ovlivňována plošnými zdroji znečištění, zejména nadměrným vyplavováním živin z půdního prostředí v důsledku zemědělské velkovýroby; značný podíl zemědělské půdy je zahrnut do „zranitelných oblastí“.
- Značný podíl vodních nádrží (včetně rybníků) trpí eutrofizací, jejímž důsledkem je významný sezónní rozvoj toxických řas a sinic, většina stojatých vod je mikrobiálně znečištěna a není vhodná ke koupání.
- Středočeský kraj je krajem s druhým nejnižším podílem obyvatel napojených na kanalizaci.
- Přetrvávající kontaminace půdy a horninového prostředí v některých městských aglomeracích; existence už jednou využívaných a zdevastovaných ploch a objektů (brownfields) a jejich nedostatečná regenerace a opětovné využívání; nedostatečná evidence a sanace kontaminovaných ploch; výstavba areálů tzv. na zelené louce, namísto využití stávajících průmyslových areálů pro nové technologie.
- Skládkování je stále nejrozšířenějším způsobem odstraňování komunálních odpadů. Nedostatečně se uplatňují systémy minimalizace, separace a následného materiálového využití odpadů.
- V roce 2015 se Středočeský kraj v produkci odpadů řadil na 3. místo mezi kraji ČR.

- Stále se vyskytuje vysoký počet ekologických havárií, požárů a úniků nebezpečných látek a nově hrozba terorismu s potenciálními významnými dopady i na životní prostředí a přírodní zdroje (zvláště zdroje pitné vody).
- Značné každoroční zábory ZPF, zejm. orné půdy; nízký podíl ekologického zemědělství.
- Oproti předchozím rokům došlo k výraznému plošnému nárůstu území s překročením imisního limitu pro celkový obsah znečišťující látky v částicích PM₁₀ pro ochranu zdraví lidí (As, Cd, Ni, benzo(a)pyren) - na 30,4 % území kraje – problematický je zejména benzo(a)pyren.
- Stále vysoká a nadále vzrůstající hluková zátěž obyvatel (zejm. z automobilové a železniční dopravy), velmi nízký počet realizovaných protihlukových opatření.

Ochrana přírody a krajiny

- Neúplná síť chráněných území, přírodních parků; neúplnost sítě chráněných území spočívá v tom, že existují území s potenciálem na ochranu, která nejsou dosud vyhlášena.
- Ničení unikátních biotopů - soustava vysokých přehrad na Vltavě narušila říční ekofenomén, těžba vápenců a kameniva zničila pozoruhodné ekosystémy skalních stepí a jeskyní v Českém krasu, umělé ohrazení Labe spojené s likvidací mrtvých ramen a tůní změnilo vodní režim a ekosystémů na ně vázaných.
- Vymezení nadregionálních a regionálních ÚSES v krajských územně plánovacích dokumentech se místy liší oproti aktualizovanému vymezení dle MŽP a dle Plánů ÚSES zpracovaných pro CHKO Brdy, CHKO Kokořínsko-Máchův kraj, CHKO Křivoklátsko a Plánů ÚSES zpracovaných pro ORP Kralupy nad Vltavou a ORP Neratovice.
- Střední Čechy jsou nejvíce urbanizovaným a industrializovaným celkem České republiky, ve kterém člověk závažně zasáhl do krajiny (urbánní znečištění, koncentrace dopravy a velkých komunikací, živelná výstavba průmyslových, logistických, obchodních a komerčních zón a obytných souborů ve volné krajině v okolí hlavního města).
- Tzv. proces suburbanizace - krajina je považována za zdroj, který je možné vyčerpat, využít a prodat. Dochází tak k nevratné spotřebě krajiny a přírody. Nejpostiženější jsou rovinaté oblasti a údolní nivy, okolí Prahy a území podél velkých komunikací, které se paprscitě rozbíhají od Prahy.
- Změna životního stylu vesnic, mizí jejich tradiční venkovská podoba a začíná se podobat vilovým čtvrtím měst, suburbánní krajiny generují vznik tzv. „nové přírody“, která má s tradiční kulturní krajinou málo společného.
- Masová pobytová rekreace, především obrovská koncentrace chat v přírodně hodnotných územích představuje velký dopad na přírodu i krajinu. Ve Středočeském kraji a v Praze je největší podíl domácností v celém státě, které vlastní chatu. Jedná se zejména o oblasti údolí Sázavy a Vltavy, Český kras, niva Berounky, údolí Kačáku (Loděnice), Jevansko, Český ráj, Kersko.
- Problémy jsou v kaňonovitých údolích, které byly v minulosti rychle zastavovány chatami a dnes se chaty mění na rodinné domy s trvalým celoročním obyváním („haciendy zbohatlíků“) nebo nejsou udržovány, lokality ztrácí svůj původní přírodě blízký vzhled. V některých chatových lokalitách dochází k transformaci na zóny s významným zastoupením trvalého bydlení, což má za následek tlaky na dobudování infrastruktury, a tím dochází i k tlaku na sousední pozemky.

- Místy došlo k falzifikaci krajiny - např. golfová hřiště sice nehyzdí krajinu, ale jsou poměrně druhově chudá. Rozšiřuje se problém se sportovními areály v krajině, motokrosem, golfovými hřištními oblastech s významnými biotopy.
- Absence cest a pěšin v krajině znamená podstatně sníženou prostupnost krajiny, využívání pěších cest pro tzv. koňskou turistiku.
- Antropogenní činnosti způsobují ve stále větší míře nepřírozené narušování druhového složení flóry a fauny - likvidace druhů, zavlečení cizích druhů a jejich nebezpečné šíření (křídlatka japonská, netýkavka žláznatá, celík kanadský, turan kanadský, peřour maloúborný; z dřevin pak javor jasanolistý, pajasan žláznatý, trnovník akát). Nejde jen o přímé ničení biotopů odtěžením, zástavbou, regulací vodních toků, ale i druhotné dopady činností, které v důsledku znečištění vod a ovzduší mohou působit i na velké vzdálenosti od zdroje.

ZPF a PUPFL

- Poloha hlavního města Prahy v těžišti kraje vyvolává soustavné požadavky na nezemědělské využití ZPF, čímž se mimo jiné snižuje možnost jeho produkčního využití a snižuje spektrum jeho mimoprodukčních funkcí.
- Podíl lesů je nejnižší ze všech krajů (bez Prahy) a výrazně podkračuje celorepublikový průměr. Lesy nejsou na území kraje rozmístěny rovnoměrně. (Lesy ve Středočeském kraji zauímají v průměru 27,4 % z celkové plochy kraje, tj. o 6 % méně ve srovnání s průměrnou lesnatostí ČR 33,9 %).
- Spolu s Jihomoravským krajem má Středočeský kraj nejvyšší procento zornění 82,8 %. O 12,3 % překračují celorepublikový průměr. Z hlediska ochrany přírody a krajiny lze tuto skutečnost považovat za slabou stránku až riziko. Orná půda snižuje ekologickou stabilitu zemědělské krajiny, která se významně podílí na výměře kraje.
- Středočeský kraj má v mezikrajském srovnání druhý nejnižší podíl trvalých travních porostů ze zemědělské půdy (11,0 %). S ohledem na pestrou škálu mimoprodukčních funkcí ZPF Středočeského kraje (rekreační, vodohospodářské, potřeby obecné ochrany přírody a krajiny apod.) a vysokou erozivní ohroženost ZPF je tento indikátor nízký (průměr za ČR 23,8 %).
- Na území kraje převládají porosty druhově nevhodné a kulturní lesy se změněnou druhovou skladbou.
- Na území kraje existují segmenty zemědělské krajiny, jejichž ohrožení větrnou erozí má až „regionální rozměr“.

Souhrnná analýza slabých stránek životního prostředí na území Středočeského kraje

- Zatížení CHKO Český kras těžbou vápenců
- Silné zatížení území soutoku Labe a Vltavy těžbou štěrkopísků
- Dosud nevyřešené následky těžby v prostoru po hlubinném dobývání uranu na Příbramsku a černého uhlí na Kladensku
- Vysoká hluková zátěž zejména v okolí frekventovaných komunikací
- Přetrvávající nadlimitní emise zejména do ovzduší a vody u některých škodlivin
- Eutrofizace vodních nádrží

- Pomalé uplatňování systémů minimalizace, separace a recyklace odpadů
- Svým podílem v rámci ČR se Středočeský kraj řadí mezi kraje s nadprůměrnou produkcí odpadů
- Dosud systémově neúplná síť území ochrany přírody, zejména chráněných území, přírodních parků a prvků ÚSES
- Střední Čechy jsou jedním z nejvíce urbanizovaných a industrializovaných celků České republiky (urbánní znečištění, koncentrace dopravy a významných komunikací, živelná výstavba průmyslových, logistických, obchodních a komerčních zón a obytných souborů ve volné krajině v okolí hlavního města).
- Tzv. proces suburbanizace - zvláště v příměstském pražském prostoru; krajina je považována za zdroj, který je možné vyčerpávat; dochází tak k nevratné spotřebě krajiny a přírody a místy i ke znehodnocení podmínek pro bydlení a další lidské aktivity.
- Masová rekreace bez odpovídající infrastruktury (zejména individuální pobytová)
- Poloha hlavního města Prahy v těžišti kraje vyvolává soustavné požadavky na nezemědělské využití ZPF, čímž se mimo jiné snižuje možnost jeho produkčního využití a snižuje spektrum jeho mimoprodukčních funkcí.
- V zemědělsky nejúrodnější části kraje – v Polabí (POÚ Kutná Hora, Kolín, Pečky, Český Brod, Týnec nad Labem, Nymburk a Mladá Boleslav) byl zjištěn nepříznivý trend – vyšší úbytek ZPF.
- Nízký podíl lesů a trvalých travních porostů
- Trend snižování podílu TTP v členitém území POÚ Příbram, Rožmitál pod Třemšínem a Březnice
- Snižování podílu chmelnic v typicky chmelařské oblasti POÚ Rakovník
- Vysoké procento zornění
- Špatná prostupnost krajiny daná jak zemědělskou velkovýrobou, tak živelným rozvojem zástavby

V Koncepci ochrany přírody a krajiny Středočeského kraje na roky 2018-2028 jsou v návrhové části definované následující slabé stránky kraje z pohledu ochrany přírody:

- velká rozloha ZPF (60 % plochy kraje)
- velká míra zornění (52 % plochy kraje)
- velkoplošně obdělávané pozemky
- malý podíl trvalých travních porostů a ekologického zemědělství
- podprůměrná lesnatost
- malý podíl ochranných lesů (2,5 % lesů v kraji)
- nevhodná prostorová stavba lesů
- vysoké riziko vodní a větrné eroze
- minimální zastoupení biologicky hodnotných rybníků
- zhoršená kvalita vody v tocích a nádržích
- vysoký podíl upravených a regulovaných toků

- velké množství migračních překážek na vodních tocích
- minimální zastoupení mokřadů a rašelinišť
- velmi vysoká míra fragmentace krajiny
- nedostatečné zastoupení registrovaných VKP v některých územích
- rostoucí zastoupení invazních rostlin v krajině
- zhoršená prostupnost krajiny kvůli přítomnosti páteřních komunikací
- suburbánní krajina zejména kolem Prahy
- hlukové a světelné znečištění v okolí sídel
- velké množství obcí, POÚ a ORP s různou kvalitou státní správy v ochraně přírody
- nevyužívání institutu přechodně chráněných ploch (PCHP)
- chybějící základní databáze (ÚSES, VKP)

Problémy k řešení na území Středočeského kraje (na úrovni územního plánování) jsou následující:

Horninové prostředí a geologie

- Upřesnit oblasti s významným podílem povrchové těžby na základě specifikovaných kritérií a stanovit pro ně podmínky zejména s ohledem na sídelní strukturu a na principy ochrany a tvorby krajiny.

Vodní režim

- Promítnout úkoly vyplývající z plánování v oblasti vod (ze schválených plánů oblastí povodí).
- Promítnout preventivní protipovodňová opatření regionálního rozsahu (např. území určená k rozlivům povodní).

Hygiena životního prostředí

- Vymezovat plochy pro kompostování.
- Vymezovat plochy pro ČOV.
- Vytvořit v ÚPD podmínky pro řešení starých ekologických zátěží v souladu s existujícími studii.

Ochrana přírody a krajiny

- Chránit krajinu s jejími přírodními a kulturními dominantami a tradiční strukturou.
- Doplnit chybějící či nevyhovující součásti ÚSES na základě Studie ÚSES Středočeského kraje a Aktualizace nadregionálního ÚSES (AOPK).
- Podporovat přednostní využití zastavěných či zdevastovaných území oproti v ýstavběv nezastavěném území.
- Podporovat opatření vedoucí k zadržení vody v krajině, obnově vodního režimu.
- Důsledně uplatňovat prostupnost krajiny jako podmínku tvorby a schvalování ÚP, zohlednit migrační koridory pro vysokou zvěř.

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030

Oznámení koncepce dle §10c zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- Zapracovat do ZÚR a ÚP příslušných obcí výsledky studie „Zelené pásy - vytvoření podmínek pro vznik ploch veřejně přístupné zeleně“ (U-24 s.r.o, 2009); koordinovat na hranici kraje řešení s návrhem přírodně rekreačních vazeb na území hlavního města Prahy (vymezený v rámci Krajské koncepce ochrany přírody hl. města Prahy).
- Snižování bariérového efektu při návrhu nových dopravních systémů.
- Omezovat výstavbu fotovoltaických elektráren ve volné krajině - jedná se o zásah do krajinného rázu území.

D. PŘEDPOKLÁDANÉ VLIVY KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A VEŘEJNÉ ZDRAVÍ VE VYMEZENÉM DOTČENÉM ÚZEMÍ

Vlivy na životní prostředí a veřejné zdraví nelze předpokládat, jelikož se v aktualizaci jedná pouze o změnu v části 4. „Územní diferenciaci Středočeského kraje – typologie“ a to zejména „Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje“ (HSOÚ).

Dále se ve strategii ruší kapitola pojednávající o aplikaci Akčního plánu metodou simple reg a o strategické řídicí skupině kraje.

Pro koncepci „Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“ vydal Krajský úřad Středočeského kraje dne 14. 10. pod č.j. 109861/2019/KUSK závěr zjišťovacího řízení, z něhož plyne, že „Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“ nebude mít významný vliv na životní prostředí a veřejné zdraví, a nebude proto posuzována dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Konkrétní záměry, které budou z koncepce vycházet, však bude třeba posuzovat samostatně. Vzhledem k tomu Aktualizace SRK zahrnuje z hlediska životního prostředí a veřejného zdraví pouze formální úpravy původně projednané koncepce, lze předpokládat, že k ovlivnění životního prostředí nedojde.

E. DOPLŇUJÍCÍ ÚDAJE

1. Výčet možných vlivů koncepce přesahujících hranice České republiky

Vzhledem k poloze Středočeského kraje mimo hranice České republiky se neočekává, že by některý ze záměrů obsažených v Aktualizaci Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030 mohl mít přímý vliv přeshraničního charakteru.

Vyhodnocení dalších záměrů plánovaných na území Středočeského kraje z hlediska jejich možného nepřímého vlivu přesahující státní hranice bude vždy jednotlivě posouzeno v rámci vyhodnocení vlivů záměru na životní prostředí dle zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

2. Mapová dokumentace a jiná dokumentace týkající se údajů v oznámení koncepce

Základními podkladovými dokumenty, na základě kterých je provedeno vyhodnocení vlivu „Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030“ na životní prostředí, jsou:

- Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030 (Středočeské inovační centrum, spolek, 2019)
- Územně analytické podklady Středočeského kraje, 4. úplná aktualizace (4. úplná aktualizace projednána Zastupitelstvem Středočeského kraje dne 19. 9. 2017 usnesením č. 026-09/2017/ZK)
- Zásady územního rozvoje Středočeského kraje, úplné znění po 2. aktualizaci (Středočeský kraj, účinnost od 4. 9. 2018)

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030

Oznámení koncepce dle §10c zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

- Oznámení koncepce „Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“ dle §10c, v rozsahu přílohy č. 7 zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Červenec 2019)

Součástí předkládaného vyhodnocení není žádná mapová dokumentace. Při zpracování předkládaného vyhodnocení byla využívána mapová dokumentace uvedená na stránkách mapových služeb Středočeského kraje (<http://mapy.kr-stredocesky.cz/>).

3. Další podstatné informace předkladatele o možných vlivech na životní prostředí a veřejné zdraví

Veškeré podstatné informace o možných vlivech na životní prostředí a veřejné zdraví jsou podrobně popsány v předchozích kapitolách. Zpracovateli vyhodnocení nejsou známy žádné další informace, které by měly vliv na závěry předkládaného vyhodnocení.

4. Stanovisko orgánu ochrany přírody, pokud je vyžadováno podle §45i odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny

- Stanovisko Krajského úřadu Středočeského kraje, Odboru životního prostředí a zemědělství (č.j. 127788/2022/KUSK ze dne 17. 10. 2022) podle § 45i odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Stanovisko Agentury ochrany přírody a krajiny, regionální pracoviště Střední Čechy (č.j. SR/2018/SC/2022-2 ze dne 7. 10. 2022) podle § 45i odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030

Oznámení koncepce dle §10c zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Stanovisko Krajského úřadu Středočeského kraje, Odboru životního prostředí a zemědělství (č.j. 127788/2022/KUSK ze dne 17. 10. 2022) podle § 45i odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Vnitřní sdělení

Středočeský kraj

Adresát: Ing. Jaroslav Cingr, vedoucí Odboru řízení dotačních projektů
Vyřizuje/Linka: Ing. Adam Štásta / 910
Značka: OŽP/STA
Odbor: Odbor životního prostředí a zemědělství
Č.j. 127788/2022/KUSK

Datum: 17. 10. 2022

Stanovisko orgánu ochrany přírody dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb. k aktualizaci koncepce „Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030“

Krajský úřad Středočeského kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství, obdržel dne 12. 10. 2022 od Krajského úřadu Středočeského kraje, Odboru řízení dotačních projektů, pod č.j. 125891/2022/KUSK žádost o stanovisko k aktualizaci koncepce „Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030“. Obsahem posuzované aktualizace předmětné koncepce je zejména: aktualizace části 4. „Územní diferenciacie Středočeského kraje – typologie“ a to zejména „Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje“ (dále jako HSOÚ), které jsou nově odlišně vymezeny. Dále se v koncepci ruší kapitola pojednávající o aplikaci Akčního plánu metodou simple reg a o strategické řídicí skupině kraje. Řídicí skupina ani metoda simple reg nebyly zavedeny a vzhledem k potřebě realizovat v nejbližší době celkovou aktualizaci strategie, ani nevystává potřeba tyto prvky nyní zavádět.

Krajský úřad Středočeského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství (dále jen Krajský úřad), jako orgán ochrany přírody příslušný podle ust. § 77a odst. 4 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon) sděluje, že v souladu s ust. § 45i zákona lze, v rozsahu působnosti Krajského úřadu, vyloučit významný vliv předloženého záměru, samostatně i ve spojení s jinými záměry nebo koncepcemi, na předměty ochrany nebo celistvost evropsky významných lokalit nebo ptačích oblastí.

Odůvodnění

Významný vliv záměru na lokality soustavy Natura 2000 v gesci Krajského úřadu bylo možno vyloučit vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o úpravu obecně formulovaného koncepčního materiálu bez přímé specifikace konkrétních záměrů v území, a z tohoto důvodu nemůže mít koncepce sama o sobě ani ve spojení s jinými záměry či koncepcemi významný vliv na lokality soustavy Natura 2000 v gesci Krajského úřadu. Povinnost postupovat v souladu s ust. § 45i odst. 1 zákona při přípravě jednotlivých konkrétních záměrů či koncepcí navazujících na posuzovanou koncepci není tímto stanoviskem dotčena. Z těchto důvodů vydal Krajský úřad stanovisko ve smyslu výše uvedeného výroku.

Toto stanovisko je vydáváno pouze pro území v gesci Krajského úřadu. Koncepce se částečně dotýká územím, kde jsou vymezena zvláště chráněná území dle části třetí zákona v kategorii chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace, národní přírodní památka, kde je příslušným orgánem ochrany přírody Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR). Pro kompletní posouzení záměru je tedy nutné požádat o stanovisko také AOPK ČR, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov.

Ing. Simona Jandurová
vedoucí odboru životního prostředí a zemědělství

Dokument je podepsán elektronickým podpisem	
Podepsaný:	Ing. Tomáš Mšacháček
Organizace, OJ:	1207
Seriové č. cert.:	22735469
Vydavatel cert.:	PostSignum Qualified CA 4
Datum a čas:	17.10.2022 17:55:32
Dívkod:	
Místo:	

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030

Oznámení koncepce dle §10c zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Stanovisko Agentury ochrany přírody a krajiny, regionální pracoviště Střední Čechy (č.j. SR/2018/SC/2022-2 ze dne 7. 10. 2022) podle § 45i odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

REGIONÁLNÍ PRACOVIŠTĚ
STŘEDNÍ ČECHY

Podbabská 2582/30
tel.: +420 251 101 686
+420 251 101 681
ID DS : ffydyjp
e-mail: stredni.cechy@nature.cz
www.nature.cz

Krajský úřad Středočeského kraje
Odbor řízení dotačních projektů
Oddělení přípravy a realizace projektů
Zborovská 11
150 21 Praha 5
IDDS: keebyyf

NAŠE ČÍSLO JEDNACÍ: SR/2018/SC/2022-2

VYŘÍZUJE: Ing. Josef Jedlička

DATUM: 7.10.2022

Věc: Stanovisko k vlivu záměru na soustavu Natura 2000 podle ust. § 45i zákona č. 114/1992 Sb., koncepce SEA „aktualizace dokumentu Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „Agentura“), pověřená výkonem státní správy ve věcech ochrany přírody podle ust. § 78 odst. 1 a 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen „zákon“), na žádost Krajského úřadu Středočeského kraje, Zborovská 11, 15021 Praha 5, IČ 70891095, zastoupený hejtmankou Mgr. Petrou Peckovou, vydává následující

stanovisko:

Podle ust. § 45i odst. 1 zákona Agentura

vylučuje

významný vliv záměru „aktualizace dokumentu Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024, s výhledem do 2030“ (dále jen „záměr“), na příznivý stav předmětů ochrany a celistvost evropsky významných lokalit a ptačí oblasti (soustavy Natura 2000) v působnosti AOPK ČR, RP Střední Čechy, a to samostatně i ve spojení s jinými záměry nebo koncepcemi.

Odůvodnění :

Agentura obdržela žádost pod č.j. 04294/SC/22 ze dne 7. 9. 2022 Krajského úřadu Středočeského kraje, Zborovská 11, 15021 Praha 5, IČ 70891095, zastoupený hejtmankou Mgr. Petrou Peckovou, (dále jen „žadatel“), o vydání stanoviska ve věci vlivu záměru na soustavu území Natura 2000 podle ust. § 45i odst. 1 zákona.

V rámci koncepce Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 byla aktualizovaná část 4. „Územní diferenciacie Středočeského kraje – typologie“ a to zejména „Hospodářsky a sociálně ohrožená území Středočeského kraje“. Dále se aktualizací Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019-2024 s výhledem do 2030 ruší kapitola pojednávající o aplikaci Akčního plánu metodou simple reg a o strategické řídicí skupině kraje. Řídící skupina ani metoda simple reg nebyly zavedeny a vzhledem k potřebě realizovat v nejbližší době celkovou aktualizaci strategie, ani nevystává potřeba tyto prvky nyní zavádět.

Koncepce a její aktualizace je zpracována v obecné rovině, některé konkrétní záměry jsou zde uvedeny pouze jako pracovní názvy bez bližšího popisu a bez jasného územního vymezení v souvislosti se soustavou NATURA 2000. Je proto problematické stanovit její bližší vliv na životní prostředí včetně ovlivnění zájmů chráněných zákonem č. 114/1992 Sb.

Z výše uvedených důvodů tak lze konstatovat, že nemůže dojít k negativnímu zásahu do předmětu ochrany ptačí oblast Křivoklátsko, evropsky významné lokality Bílichovské údolí, evropsky významné lokality Bradava, evropsky významné lokality Brda, evropsky významné lokality Čertova skála, evropsky významné lokality Felbabka, evropsky významné lokality Hrachoviště, evropsky významné lokality Javůrek, evropsky významné lokality Karlické údolí, evropsky významné lokality Karlštejn – Koda, evropsky významné lokality Kohoutov, evropsky významné lokality Kotýz, evropsky významné lokality Křivoklát – hrad, evropsky významné lokality Kulivá hora, evropsky významné lokality Lánská obora, evropsky významné lokality Ledný potok, evropsky významné lokality Lochkovský profil, evropsky významné lokality Měšenský potok, evropsky významné lokality Mramor, evropsky významné lokality Na Babě, evropsky významné lokality Niva Kotelského potoka, evropsky významné lokality Octárna, evropsky významné lokality Ohrazenický potok, evropsky významné lokality Padrtsko, evropsky významné lokality Podlesí, evropsky významné lokality Posázavské bučiny, evropsky významné lokality Prameny Klíčavy, evropsky významné lokality Pustá Seč, evropsky významné lokality Radotínské údolí, evropsky významné lokality Rakovník – za koupalištěm, evropsky významné lokality Skočová – pískovna, evropsky významné lokality Smradovna, evropsky významné lokality Stroupínský potok, evropsky významné lokality Střední Povltaví u Drbákova, evropsky významné lokality Stříbrný luh, evropsky významné lokality Suchomasty – zámeček, evropsky významné lokality Štoly Velké Ameriky, evropsky významné lokality Teslíny, evropsky významné lokality Točnick – hrad, evropsky významné lokality Tok, evropsky významné lokality Trokavecké louky, evropsky významné lokality Třemšín a Hřebence, evropsky významné lokality Týřov – Oupořský potok, evropsky významné lokality V Hlinišťatech, evropsky významné lokality V jezírkách, evropsky významné lokality V Úličkách, evropsky významné lokality Větrušická rokle, evropsky významné lokality Vlašimská Blanice, evropsky významné lokality Voděradské bučiny, evropsky významné lokality Vůznice, evropsky významné lokality Závišínský potok, evropsky významné lokality Zlatý kůň, evropsky významné lokality Žehuňsko a evropsky významné lokality Želivka.

Na základě výše uvedeného Agentura vliv záměru na příznivý stav a celistvost soustavy Natura 2000 vylučuje.

(podepsáno elektronicky)
RNDr. Jaroslav Obermajer
ŘEDITEL RP STŘEDNÍ ČECHY

Aktualizace Strategie rozvoje územního obvodu Středočeského kraje na období 2019–2024, s výhledem do 2030

Oznámení koncepce dle §10c zákona č. 100/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Datum zpracování oznámení koncepce

- 19.10.2022

Jméno, příjmení, adresa, telefon a e-mail osob(y), která(é) se podílela(y) na zpracování oznámení koncepce

- Ing. Jaroslav Cingr, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, 257280482, cingr@kr-s.cz
- Ing. Jiří Kubiš, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, 257280402, kubis@kr-s.cz
- Mgr. Vojtěch Vávra, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, 257280253, vavra@kr-s.cz
- Mgr. Jan Veselský, Zborovská 11, 150 21 Praha 5, 257280138, veselsky@kr-s.cz

Podpis oprávněného zástupce předkladatele

Mgr. Petra Pecková
hejtmanka Středočeského kraje